Onderwijs aan gedetineerden

Een kwantitatief onderzoek naar de evolutie van en de deelname aan het kwalificerend aanbod van centra voor basiseducatie en volwassenenonderwijs voor gedetineerden in Vlaamse en Brusselse gevangenissen sinds 2009 tot en met 2014

Masterproef voorgelegd met het oog op het behalen van de
graad van Master in de Opleidings- en Onderwijswetenschappen

Inès Neefs

Promotor
prof. dr. S. De Maeyer

Instituut voor Onderwijs-
en Informatiewetenschappen

Academiejaar 2014-2015
Tweede zittijd

WETENSCHAPSwinkel Antwerpen

Universiteit Antwerpen

Academiejaar 2014-2015

TWEEDE ZITTIJD

Universiteit Antwerpen

Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen

ONDERWIJS AAN GEDETINEERDEN

Een kwantitatief onderzoek naar de evolutie van en de deelname aan het kwalificerend aanbod van centra voor basiseducatie en volwassenenonderwijs voor gedetineerden in Vlaamse en Brusselse gevangenissen sinds 2009 tot en met 2014.

Neefs Inès

Masterproef voorgelegd met het oog op het behalen van de graad van master in de Opleidings- en Onderwijswetenschappen

Promotor: prof. dr. S. De Maeyer

Samenvatting

Eerder onderzoek heeft het belang aangetoond van het aanbieden van een kwalitatief onderwijsaanbod binnen een detentiecontext, zowel voor de gedetineerden zelf als voor de maatschappij omdat het de kans op recidivisme verkleint. Ex-gedetineerden die deelnamen aan een onderwijsaanbod re-integreren sneller in de samenleving. Dit onderzoek richt zich specifiek naar de evolutie van het onderwijsaanbod van de centra voor basiseducatie en volwassenenonderwijs en de deelname hieraan in de Vlaamse en de Brusselse gevangenissen over een periode van vijf jaar. Op basis van beschrijvende kwantitatieve analyses op data van het Ministerie van Onderwijs en Vorming worden er tendensen blootgelegd die het beleid kunnen helpen bij het verder uitbouwen van een kwalitatief onderwijsaanbod.

Resultaten wezen uit dat het onderwijsaanbod een positieve evolutie kent en dat er ook (tot op zekere hoogte) gebruik van wordt gemaakt. Ook dat het vooral een zaak is van de centra voor volwassenen-onderwijs. Er bestaan echter grote verschillen tussen gevangenissen onderling, voornamelijk omwille van de classificatie van gevangenissen naar statuut van een gedetineerde. Arresthuizen, waar voornamelijk beklaagden verblijven, kennen een beduidend beperkter aanbod en deelname dan strafhuizen. Verder is er een verschil in het soort aanbod tussen de verschillende classificaties van gevangenissen. In strafhuizen is er een veel groter aandeel in studiegebieden die zich vooral focussen op een snelle tewerkstelling na vrijlating en een betere re-integratie, terwijl men in arresthuizen een groter aandeel heeft in het inrichten van Nederlands tweede taal. Daarnaast bleek uit de resultaten ook dat zowel het aanbod en de deelname in de Brusselse gevangenissen zeer beperkt zijn, wat toch wel extra beleidsaandacht en specifieke maatregelen vraagt. Tot slot bleek ook dat de keuzemogelijkheden voor vrouwelijke gedetineerden veel beperkter zijn dan voor mannelijke, ondanks hun in verhouding meestal grotere deelname aan het onderwijs-aanbod.

Omdat recent beleidswijzigingen doorgevoerd werden, kan dit onderzoek als een belangrijk referentiewerk beschouwd worden om binnen een aantal jaren een gelijkaardig onderzoek uit te voeren. Zo kan men aantonen of deze wijzigingen positieve of eerder negatieve effecten teweeg hebben gebracht in het onderwijs aan gedetineerden.

Voorwoord

Het afgelopen jaar bracht ik de kennis en vaardigheden die ik in de voorbije vier jaar heb opgedaan tijdens het volgen van de opleiding Opleidings-en onderwijswetenschappen samen in mijn masterproef. Het was een hele uitdaging, maar na veel zwoegen en zweten heb ik het toch tot een goed eindresultaat kunnen brengen. De masterproef, zoals ze nu voor u ligt, zou er echter niet zijn gekomen zonder de hulp en steun van verschillende mensen.

In de eerste plaats wil ik mijn promotor, professor Sven De Maeyer, bedanken voor het vertrouwen in mij, de feedback, de suggesties, het telkens opnieuw aanwijzen van de juiste richting wanneer ik moeilijkheden ondervond en het hart onder de riem. Ook Kristin Vanlommel en de medestudenten van de leergroep gaven me steeds weer waardevolle tips en dat extra duwtje in de rug om door te zetten. Bedankt !

Daarnaast bedank ik graag Inge Van Acker voor haar ondersteuning en kostbare tijd. Zonder haar zou deze masterproef nooit tot stand zijn gekomen. Zij bracht mij niet enkel in contact met de juiste personen voor het verkrijgen van data, maar het delen van haar expertise op het gebied van onderwijs aan gedetineerden was van onschatbare waarde voor mij. Ook Marty Hayen zou ik graag willen bedanken voor haar tijd en energie tijdens de beginfase van mijn masterproef. Het enthousiasme van deze twee dames was voor mij een enorme 'boost' om door te zetten.
Verder verdienen ook Aron D'Hondt en Caroline Domogola een woord van dank. Mede dankzij hen was het mogelijk om toegang te krijgen tot de datagegevens en voor het verzamelen van de nodige datagegevens.

Mijn papa bedank ik graag voor zijn tijd en energie die hij gestoken heeft in het nalezen van mijn papers en deze masterproef en voor zijn kritische blik.

Mijn medestudenten of beter nog 'nieuwe' vrienden hebben mij steeds weer dat tikkeltje zelfvertrouwen gegeven en de moed om door te zetten. Bedankt Ine, Annelies, Kirsten, Kenneth, Mariska, Koen, Isabella, Els en Elke.

In het bijzonder mijn gezin en familie voor het geduld, de steun, het begrip, de troostende en aanmoedigende woorden, het luisterend oor dat ze de afgelopen vier jaar getoond hebben en om in mij te blijven geloven. Ik besef maar al te goed dat het voor jullie, mijn man en twee dochters in het bijzonder, ook niet altijd even gemakkelijk was. Dankjewel Erik, Hinte, Line, mama en papa. Zonder jullie zou ik de eindmeet nooit hebben gehaald.

Juli, 2015
Inès Neefs

Persbericht 20/07/2015

"De evolutie van het onderwijsaanbod en de deelname hieraan in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen: een succesverhaal ? "

Levenslang leren is een thema dat niet meer weg te denken is uit de nationale en Europese beleidsagenda's. Laaggeschoolden nemen echter het minst deel aan levenslang leren, maar net zij hebben er het meeste baat bij omdat het hun kansen en dus integratie in de maatschappij bevordert. Dit geldt nog in sterkere mate voor laaggeschoolden met een gevangenisverleden. Onderzoek heeft immers aangetoond dat deelnemen aan een onderwijsaanbod tijdens detentie zorgt voor het verhogen van de kansen op de arbeidsmarkt en bijdraagt tot een succesvolle re-integratie in de samenleving, waardoor de kans op recidivisme verkleint. Het investeren in een kwaliteitsvol onderwijsaanbod binnen een detentiecontext is daarom niet alleen voor de gedetineerde zelf, maar ook voor de maatschappij belangrijk. Criminaliteit brengt immers aanzienlijke kosten met zich mee en het terugdringen van recidivisme is dan ook een kostenbesparende oplossing op lange termijn. Voor het beleid is een geactualiseerd inzicht in de evolutie van het aanwezige onderwijsaanbod en de deelname hieraan noodzakelijk.

Inès Neefs, studente Opleidings- en Onderwijswetenschappen aan de Universiteit Antwerpen, onderzocht de evolutie van het onderwijsaanbod en de deelname eraan in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen tijdens vijf referteperiodes (van 2009-2010 tot en met 2013-2014) volgend op een evaluatie uitgevoerd door de Vlaamse Overheid in 2010, om zo tendensen in het onderwijslandschap binnen een detentiecontext bloot te leggen.

Uit haar onderzoek bleek nog maar eens dat een onderwijsaanbod uitbouwen in een detentiecontext geen evidente zaak is. De context van elke gevangenis is immers verschillend, wat gevolgen heeft voor zowel de deelname aan een kwalificerend aanbod als voor het uitbouwen van een kwalitatief onderwijsaanbod. Zowel de eigenheid van de gevangenis, de overbevolking, de infrastructuur, alsook het profiel van de gedetineerden zijn medebepalend. Toch stelt Neefs in haar onderzoek vast dat het onderwijsaanbod een positieve evolutie kent en dat er (tot op zekere hoogte) gebruik van wordt gemaakt door de gedetineerden. Tussen de verschillende gevangenissen bestaan er echter grote verschillen, een gevolg van de classificatie van de gevangenissen. Arresthuizen kennen een beduidend beperkter aanbod en deelname dan strafhuizen. Volgens Neefs moet de reden hiervoor grotendeels gezocht worden in het feit dat in arresthuizen voornamelijk beklaagden verblijven, die in afwachting van hun proces heel andere zorgen hebben dan het wel of niet volgen van onderwijs om een betere kans te maken op tewerkstelling na vrijlating. In strafhuizen, waar veroordeelden verblijven, bestaan dan ook heel wat meer studiemogelijkheden, die zich vooral focussen op een snelle tewerkstelling na detentie en een betere re-integratie in de samenleving. Nederlands tweede taal, waaraan voornamelijk niet-Belgen deelnemen, wordt dan weer meer ingericht in arresthuizen. Waarschijnlijk, aldus Neefs, omdat niet-Belgen wanneer ze nog niet veroordeeld zijn meer het nut inzien van het leren van de Nederlandse taal dan wanneer ze veroordeeld zijn en na hun straf vaak uitgewezen worden naar hun land van oorsprong.
Daarnaast stelt Neefs in haar onderzoek vast dat de Brusselse gevangenissen, waar toch een behoorlijk aandeel van de gedetineerden verblijven, een zeer beperkt aanbod en deelname kennen, wat toch wel om extra beleidsaandacht en specifieke maatregelen vraagt. Tenslotte blijkt uit haar onderzoek ook dat het aanbod voor vrouwelijke gedetineerden beperkter is en nader onderzocht zou moeten worden.

Op basis van haar onderzoek doet Neefs een aantal aanbevelingen naar vervolgonderzoek toe. Sinds kort zijn er in het beleid rond onderwijs voor gedetineerden immers enkele drastische wijzigingen doorgevoerd. *"Een gelijkaardig onderzoek binnen een aantal jaren kan aantonen of de wijzigingen in het beleid positieve of eerder negatieve effecten teweeg hebben gebracht in het onderwijs aan gedetineerden."* stelt Neefs.

Meer weten?
Inès Neefs, ines.neefs@skynet.be of 0486 90 73 61
Promotor prof. Sven De Maeyer, sven.demaeyer@uantwerpen.be

Inhoudstafel

SAMENVATTING **1**

VOORWOORD **2**

INHOUDSTAFEL **4**

LIJST VAN TABELLEN **6**

LIJST VAN FIGUREN **7**

1. INLEIDING EN PROBLEEMSTELLING **9**

1.1. PROBLEEMSTELLING 10

1.2. LEXICON 11

2. CONTEXTBESCHRIJVING EN LITERATUURSTUDIE **13**

2.1. GEVANGENISCONTEXT IN BELGIË 13

2.2. WETGEVEND KADER INZAKE ONDERWIJS AAN GEDETINEERDEN 14

2.2.1 Nationaal wetgevend kader 14

2.3. ORGANISATIE VAN HET ONDERWIJS AAN GEDETINEERDEN 15

2.4. HET ONDERWIJSAANBOD IN DE VLAAMSE EN BRUSSELSE GEVANGENISSEN 17

2.4.1 Een kwaliteitsvol onderwijsaanbod uitbouwen 17

2.4.2 Het bestaande onderwijsaanbod van CBE's en CVO's 18

2.4.3 Deelname aan het onderwijsaanbod 20

2.4.4 Conclusie inzake de deelname aan en het aanbieden van een onderwijsaanbod 20

2.5. CONTEXTSPECIFIEKE FACTOREN VAN INVLOED OP HET ONDERWIJSAANBOD EN DE DEELNAME HIERAAN 21

2.6. PROFIEL VAN EEN GEDETINEERDE 22

2.6.1 Algemeen profiel van een gedetineerde 22

2.6.2 Profiel van een gedetineerde die deelneemt aan onderwijs 22

3. ONDERZOEKSVRAGEN **24**

4. METHODOLOGIE **25**

4.1. DESIGN 25

4.2. SECUNDAIRE DATAVERZAMELING EN RESPONDENTEN 26

4.3. DATA-ANALYSE 28

4.4. METHODOLOGISCHE KWALITEIT VAN HET ONDERZOEK 31

5. RESULTATEN **32**

5.1. OMGEVINGSANALYSE 32

5.1.1 Kenmerken van de Vlaamse en Brusselse gevangenissen 32

5.1.2 Gevangenispopulatie per classificatie van de gevangenissen 35

5.2. HET ONDERWIJSAANBOD IN EEN DETENTIECONTEXT EN DE DEELNAME ERAAN VAN 2009 T.E.M. 2014 IN KAART GEBRACHT 36

5.2.1 Deelname aan het totale kwalificerend onderwijsaanbod 36

5.2.2 Verhouding van het kwalificerend onderwijsaanbod tussen de CBE's en de CVO's 39

5.2.3 Evolutie van het kwalificerend onderwijsaanbod en de deelname hieraan ingericht door de CBE's 43

5.2.4 Evolutie van het kwalificerend onderwijsaanbod en de deelname hieraan ingericht door de CVO's 49

5.2.5 Het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door de CVO's en de deelname hieraan per classificatie 56

5.3. PROFIEL VAN EEN GEDETINEERDE DIE DEELNEEMT AAN HET ONDERWIJSAANBOD 57

5.3.1 Profiel van een gedetineerde voor het kwalificerend onderwijsaanbod naar geslacht 58
5.3.2 Profiel van een gedetineerde voor het kwalificerend onderwijsaanbod naar leeftijd 59
5.3.3 Profiel van een mannelijke gedetineerde voor het kwalificerend onderwijsaanbod naar nationaliteit 60

6. CONCLUSIES EN DISCUSSIE 62

7. ALGEMENE CONCLUSIE 70

8. REFERENTIES 71

9. BIJLAGEN 75

Lijst van tabellen

Tabel 1 *Geraadpleegde bronnen bij de documentenanalyse* *25*

Tabel 2 *Structuur (opbouw) van de aangeleverde data met gegevens over mannelijke en vrouwelijke gedetineerden* *26*

Tabel 3 *Structuur (opbouw) van de aangeleverde data met enkel gegevens van de mannelijke gedetineerden* *27*

Tabel 4 *Mannelijke respondenten per referteperiode voor deelname aanbod van CBE's (n = 1505)* *27*

Tabel 5 *Mannelijke respondenten per referteperiode voor deelname aanbod van CVO's (n = 11516)* *27*

Tabel 6 *Vrouwelijke respondenten per referteperiode voor deelname aanbod van CBE's(n=89) en CVO's (n=824)* *28*

Tabel 7 *Structuur (opbouw) eigen databestand van gegevens van de mannelijke en vrouwelijke gedetineerden* *28*

Tabel 8 *Structuur (opbouw) eigen databestand van gegevens van de mannelijke gedetineerden* *29*

Tabel 9 *Classificatie van de Vlaamse en Brusselse gevangenissen en hun gemiddelde capaciteit.* *33*

Tabel 10 *Algemeen overzicht van de Vlaamse en Brusselse gevangenissen met hun gemiddelde dagelijkse bevolking en overbevolkingspercentage van 2009 tot 2013* *34*

Tabel 11 *De gemiddelde capaciteit naar classificatie van de gevangenissen.* *35*

Tabel 12 *De effectieve bevolking naar classificatie van de gevangenissen.* *35*

Tabel 13 *Het onderwijsaanbod (studiegebieden) van CBE's in gevangenissen voor mannen en vrouwen* .. *43*

Tabel 14 *Aantal gevangenissen (n=17) die een welbepaald studiegebied aanbieden per referteperiode* .. *45*

Tabel 15 *Deelname aan het aanbod basiseducatie (in %) opgesplitst per classificatie van de gevangenissen per referteperiode* *49*

Tabel 16 *Het onderwijsaanbod (studiegebieden) van CVO's in gevangenissen voor mannen en vrouwen* . 50

Tabel 17 *Aantal gevangenissen (n=17) die een welbepaald studiegebied van een CVO aanbieden per referteperiode* *52*

Tabel 18 *Deelname aan het aanbod ingericht door CVO's (in %) opgesplitst per classificatie van gevangenissen per referteperiode* *57*

Tabel 19 *Geslacht en nationaliteit van de gevangenispopulatie in Belgische gevangenissen per referteperiode (in%)* *57*

Lijst van figuren

Figuur 1 : Evolutie van het aantal lesplaatsen van CVO's in Vlaamse en Brusselse gevangenis in de periode 1999 – 2009 (Vlaamse Overheid, 2010) 16

Figuur 2 : Schematische weergave van de analyse van de onderzoeksvragen 30

Figuur 3 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten (in %) in het kwalificerend onderwijsaanbod per onderzochte referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie. 36

Figuur 4 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod per classificatie naar statuut van de gevangenissen per onderzochte referteperiode..... 37

Figuur 5 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod per classificatie naar statuut van de gevangenissen per onderzochte referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie 37

Figuur 6 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten (in %) in het kwalificerend onderwijsaanbod per gevangenis per onderzochte referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie. 38

Figuur 7 : Verhouding van het aantal cursisten tussen CBE's en CVO's per onderzochte referteperiode 39

Figuur 8 : Verhouding aantal ingeschreven cursisten tussen het kwalificerend onderwijsaanbod van de CBE's en CVO's per classificatie van de gevangenissen naar statuut per onderzochte referteperiode 40

Figuur 9 : Verhouding van het aantal ingeschreven cursisten tussen het kwalificerend onderwijsaanbod van de CBE's en CVO's per gevangenis per onderzochte referteperiode..... 42

Figuur 10 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het onderwijsaanbod ingericht door de CBE's opgesplitst in studiegebieden per onderzochte referteperiode. 44

Figuur 11 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod per gevangenis per onderzochte referteperiode opgesplitst in de verschillende studiegebieden..... 46

Figuur 12: Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten (in %) in het kwalificerend onderwijsaanbod door CBE's per gevangenis per onderzochte referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie..... 47

Figuur 13 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod opgesplitst in de verschillende studiegebieden per onderzochte referteperiode per classificatie van de gevangenissen 48

Figuur 14 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het onderwijsaanbod door de CVO's opgesplitst in studiegebieden per onderzochte referteperiode..... 51

Figuur 15 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod per gevangenis per onderzochte referteperiode opgesplitst in de verschillende studiegebieden..... 54

Figuur 16 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten (in %) in het kwalificerend onderwijsaanbod door CBE's per gevangenis per onderzochte referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie..... 55

Figuur 17 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod door CVO's opgesplitst in de verschillende studiegebieden per onderzochte referteperiode per classificatie van de gevangenissen naar statuut 56

Figuur 18 : Verhouding in deelname aan het totale onderwijsaanbod tussen man/vrouw in verhouding tot de totale gevangenispopulatie 58

Figuur 19 : Verhouding tussen de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door CBE en CVO naar geslacht per referteperiode 58

Figuur 20 : Aantal ingeschreven cursisten in het totale onderwijsaanbod per referteperiode opgesplitst in leeftijdscategorieën 59

Figuur 21 : Aantal ingeschreven cursisten in het aanbod basiseducatie per referteperiode opgesplitst in leeftijdscategorieën 59

Figuur 22 : Aantal ingeschreven cursisten in het aanbod ingericht door CVO's per referteperiode opgesplitst in leeftijdscategorieën....59

Figuur 23 : Verhouding tussen Belg en niet-Belg van het aantal ingeschreven cursisten in het totale onderwijsaanbod per referteperiode 60

Figuur 24 : Aantal ingeschreven cursisten in het aanbod basiseducatie per referteperiode opgesplitst in nationaliteit 61

Figuur 25 : Aantal ingeschreven cursisten in het aanbod ingericht door CVO's per referteperiode opgesplitst in nationaliteit 61

Figuur 26 : Aantal ingeschreven cursisten in het aanbod basiseducatie per referteperiode opgesplitst in nationaliteit en classificatie van de gevangenissen naar statuut 61

1. Inleiding en probleemstelling

Levenslang leren is een thema dat niet meer weg te denken is uit de regionale en Europese beleidsagenda's (Vanweddingen, 2010). Kennis en competenties zijn cruciale factoren om vlot mee te kunnen in de huidige snel ontwikkelende kennismaatschappij (Commissie van de Europese Gemeenschappen [COM], 2001; Halimi, 2013). Helaas neemt niet iedereen in dezelfde mate deel aan levenslang leren. Laaggeschoolden participeren het minst aan levenslang leren (Desmedt, Groenez, & Van den Broeck, 2006; Van Woensel, 2006; Vanweddingen, 2010). Het is van belang om extra aandacht te besteden aan deze laaggeschoolden en ze trachten te motiveren om deel te nemen aan een opleiding. Onderzoek heeft immers aangetoond dat laaggeschoolden minder snel integreren in de huidige samenleving waar arbeid een belangrijke rol speelt (Vandenbogaerde, 2008).
Binnen de laaggeschoolden vormen gedetineerden een specifieke groep. Billen (2009) stelt immers dat de scholingsgraad bij gedetineerden van een laag niveau is en ook volgens Halimi (2013) zijn meer dan de helft van de gedetineerden in Brussel en Vlaanderen laaggeschoold. Gedetineerden hebben echter meestal negatieve leerervaringen waardoor ze terughoudend staan om deel te nemen aan onderwijsactiviteiten die georganiseerd worden in de gevangenis. Terwijl zij er net veel baat bij hebben, omdat laaggeschoolden en zeker laaggeschoolden met een gevangenisverleden, een zwakke positie innemen op de arbeidsmarkt. Een gevolg hiervan is een hoge werkloosheids- en lage activiteitsgraad die een grote impact hebben op recidivisme (Lenaers, Valgaere, & Van Haegendoren, 2001; Snacken & Tournel, 2009). Daarom zijn ook zij een belangrijke doelgroep om trachten te motiveren om deel te nemen aan levenslang leren en te voorzien van de nodige mogelijkheden en kansen om dit te kunnen doen.
Zowel nationaal als internationaal onderzoek tonen de positieve effecten van educatie en leren binnen een gevangeniscontext aan. Deelnemen aan een onderwijsaanbod in een detentiecontext heeft een positieve en rehabiliterende rol en draagt bij tot een succesvolle re-integratie in de maatschappij (De Clercq et al., 2014; Maunsell, Mcloughlin, Carrigan, & Mcloughlin, 2013; Spycher, Shkodriani, & Lee, 2012). Onderwijs aan gedetineerden biedt hen immers de kans om hun kennis en vaardigheden te verbeteren en eventueel alsnog een diploma te behalen, waardoor ze een grotere kans maken op tewerkstelling na detentie en de kans op recidivisme verkleint wordt (Diseth et al., 2009; Erisman & Contardo, 2005; Hawley, 2011; Nuttall, Hollmen, & Staley, 2003; Pijnaerts, 2013). Volgens Hawley (2011) is het zelfs een prioritaire zaak om zich in het aanbod te focussen op het klaarstomen van gedetineerden voor de arbeidsmarkt door hen van de nodige vaardigheden en capaciteiten te voorzien om zo hun kansen op tewerkstelling te vergroten. Esperian (2010), Fuentes, Rael en Duncan (2010), Lockwood, Nally, Ho en Knutson (2012), Hawley, Murphy en Souto-Otero (2013), Messemer en Ed (2011), Chappell (2004) en Kim en Clark (2013) bevestigen met hun onderzoek dat onderwijs aan gedetineerden bijdraagt tot een succesvolle re-integratie in de maatschappij en de kans op recidivisme verkleint. Alzùa, Rodriguez en Villa (2009) stellen dat het ook een goede werking van de penitentiaire inrichting tot gevolg heeft omdat het het probleemgedrag tijdens detentie vermindert. Ook Erisman en Contardo (2005) bevestigen dit met hun onderzoek. Dit alles geeft aan hoe belangrijk een kwaliteitsvol onderwijsaanbod voor gedetineerden is.

Het aanbieden van onderwijs in een strafinrichting is in de eerste plaats een recht van de gedetineerden (Dejonge & Cremers, 2008; Hawley et al., 2013), maar ook de maatschappij heeft er belang bij. Wij hebben als maatschappij de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat een persoon na vrijlating alle kansen krijgt op een succesvolle re-integratie en dit niet enkel in het belang van de gedetineerde, maar ook in het belang van de maatschappij zelf (Christiaensen, 2007, geciteerd in Pijnaerts, 2013). Criminaliteit brengt immers aanzienlijke kosten met zich mee, zowel ten aanzien van het slachtoffer, als ten aanzien van de maatschappij en de economie. Het investeren in onderwijs aan gedetineerden is een

kostenbesparende oplossing op lange termijn, want door het proberen terug te dringen van recidivisme tracht men de stijgende gevangenispopulatie en de daarmee gepaard gaande kosten tegen te gaan (Erisman & Contardo, 2005; Pijnaerts, 2013).
Mede daarom wordt er werk gemaakt van het aanbieden van onderwijs aan gedetineerden. In de universele verklaring van de rechten van de mens (United Nations, 1949) wordt immers benadrukt dat iedereen recht heeft op onderwijs (art.26) en dus ook gedetineerden. De 'Standard minimum rules for the treatment of prisoners' (1955) biedt specifieke richtlijnen aan voor gedetineerden die door de verschillende landen zelf worden uitgewerkt. De 'European Prison Rules' (2006) stelt dat het belangrijk is dat gedetineerden voorbereid worden op de re-integratie in de maatschappij (Donckers, 2014; Halimi, 2013; Jacobs, 2013) en dat educatie binnen een detentiecontext waar mogelijk best geïntegreerd wordt in het nationale onderwijssysteem van het desbetreffende land zodat gedetineerden na hun vrijlating hun opleiding kunnen verderzetten (Council of Europe, 2006; Halimi, 2013; Hawley et al., 2013, De Clercq et al., 2014). De Vlaamse gemeenschap heeft een Strategische hulp- en dienstverleningsplan voor gedetineerden uitgewerkt waarvan onderwijs een onderdeel is. De engagementen van het Departement Onderwijs werden in 2007 decretaal verankerd in het decreet betreffende het volwassenenonderwijs (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014). Het onderwijsaanbod moet in principe aan dezelfde normen en standaarden als het aanbod buiten de muren voldoen (Brettar, 2013; Council of Europe, 2006; Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014; United Nations, 1955), maar het organiseren van een onderwijsaanbod binnen een detentiecontext is echter niet eenvoudig. Er bestaat een zeer grote diversiteit naar type instelling, type detentie en gevangenispopulatie, waardoor er nood is aan een aanbod aangepast aan de detentiecontext (De Ron & Tournel, 2009).

1.1. Probleemstelling

Het kwalificerend onderwijsaanbod voor gedetineerden wordt voornamelijk ingericht door de centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs. De ondersteuning van deze centra gebeurde door de in 2007 opgerichte consortia volwassenenonderwijs in Vlaanderen en Brussel (Pijnaerts, 2013). De consortia waren samenwerkingsverbanden tussen centra voor volwassenenonderwijs en basiseducatie in één regio en zij hadden ondermeer de taak om het onderwijs in gevangenissen binnen hun werkingsgebied te coördineren (De Ron & Tournel, 2009; Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014; Vlaamse Overheid, 2010). Ze kregen hiervoor van de overheid extra omkadering voor het aanstellen van een onderwijscoördinator (Billen, 2009; De Ron & Tournel, 2009; Triangle & Mattens, 2011; Vlaamse Overheid, 2010), die, zoals vastgelegd in artikel 49, 8°bis van het decreet van 15 juni 2007, bij de uitbouw van een behoeftedekkend en aangepast aanbod voor onderwijs aan gedetineerden ondersteund worden door de decretale stuurgroep volwassenenonderwijs, een samenwerkingsverband tussen vier pedagogische begeleidingsdiensten en het Vlaams Ondersteuningscentrum voor het Volwassenenonderwijs (VOCVO) (De Ron & Tournel, 2009; Triangle & Mattens, 2011; Vlaamse Overheid, 2010). De Vlaamse regering besliste recent echter om deze consortia volwassenenonderwijs vanaf 1 januari 2015 te ontbinden (Vlaams Parlement, 2014a). Voor de werking van de centra voor basiseducatie maakt dit echter geen verschil en ook voor de werking van de centra voor volwassenenonderwijs zal er weinig veranderen (Vlaams Parlement, 2014a, 2014b). De functie van onderwijscoördinator blijft bestaan, maar in de toekomst zal deze opdracht door de Vlaamse Regering toevertrouwd worden aan een andere organisatie of organisaties (Vlaams Parlement, 2014b).

Het rapport 'Onderwijs aan gedetineerden', onderdeel van een tussentijdse evaluatie van het Decreet volwassenenonderwijs gebaseerd op cijfergegevens van de referteperiode 2008-2009, verschenen in januari 2010, toonde aan dat het onderwijs aan gedetineerden de laatste jaren sterk gegroeid is (Pijnaerts, 2013). De oprichting van de consortia voor volwassenenonderwijs, en meer in het bijzonder de

aanstelling van een onderwijscoördinator, lagen volgens deze onderzoekers wellicht mee aan de basis van deze groei (Pijnaerts, 2013; Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014). Omdat er weinig cijfermatig onderzoek uitgevoerd is naar de evolutie van onderwijs aan gedetineerden sinds de oprichting van de ondertussen ontbonden consortia, kon de reden voor de groei van het onderwijs aan gedetineerden slechts intuïtief hieraan toegeschreven worden. Er is dus nood aan een grondige cijfermatige analyse. Daarom werd er vanuit de wetenschapswinkel op vraag van de projectmedewerker 'Onderwijs aan gedetineerden' een voorstel tot een masterproef hieromtrent aangeboden.
Met deze masterproef trachten we een eerste stap te zetten om het onderwijsaanbod en de deelname hieraan sinds 2009 tot en met 2014 cijfermatig in kaart te brengen om aan te kunnen tonen welke tendensen zich voordoen in het onderwijslandschap in gevangenissen en zo na te gaan of er effectief een positieve evolutie is.
Het maatschappelijk belang van het uitbouwen van een goed kwalitatief onderwijsaanbod hebben verschillende onderzoeken reeds aangetoond. Niet alleen is het belangrijk voor de gedetineerden zelf zodat zij beter re-integreren in de maatschappij, maar zoals eerder vermeld heeft ook de maatschappij er zelf baat bij. Door tendensen bloot te leggen trachten we het beleid rond onderwijs aan gedetineerden een zicht te geven op de evolutie van het aanwezige onderwijsaanbod en de deelname hieraan. Zo kunnen zij in de toekomst met deze tendensen rekening houden om zo een nog beter kwalitatief onderwijsaanbod uit te bouwen, zodat het een win-win situatie wordt voor zowel de gedetineerden als de maatschappij.

1.2. Lexicon

Gezien de niet alledaagse context is het belangrijk een verklarend begrippenkader mee te geven voor het onderzoek gelezen wordt. Deze verklarende woordenlijst met veelgebruikte afkortingen en termen eigen aan een detentiecontext zal het lezen van deze masterproef vergemakkelijken.

AHOVOS
: het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen van het Ministerie van Onderwijs en Vorming

Arresthuis
: Een gevangenis met gedetineerden die wachten op hun proces (in voorlopige hechtenis of voorarrest).

Beklaagden
: Dit zijn verdachten die zijn opgesloten in afwachting van een definitieve rechterlijke beslissing (veroordeling, internering, vrijspraak, enz) (DG EPI, 2013).

CVO
: Centrum voor volwassenenonderwijs

CBE
: Centrum voor basiseducatie

DG EPI
: Directoraat-Generaal penitentiaire inrichtingen. Zij publiceren elk jaar een jaarverslag over de verschillende Belgische gevangenissen en hun activiteiten alsook de cijfergegevens met betrekking tot de gevangenispopulatie

Gesloten instelling

In gesloten instellingen brengen de gedetineerden het grootste deel van hun tijd in de cel door. Het zijn instellingen met alle nodige bewakingsmiddelen en veiligheidsvoorzieningen, zoals een omheiningsmuur, tralies, veiligheidsdetectie … (http://justitie.belgium.be).

Halfopen instelling

In de halfopen instellingen verblijven de gedetineerden 's nachts verplicht in hun cel, maar kunnen ze overdag in werkplaatsen van de gevangenis of buiten de gevangenis werken (http://justitie.belgium.be).

NT2

Nederlands als tweede taal is het vak Nederlands dat gegeven wordt aan anderstaligen binnen het Nederlandstalige taalgebied.

Onderwijscoördinator

Persoon die instaat voor de uitbouw en coördinatie van een onderwijsaanbod in de gevangenis.

Open instelling

In de open instellingen aanvaarden gedetineerden vrijwillig een opvoedingsregime met minieme dwangmiddelen. Hier gelden minder strenge veiligheidsmaatregelen (http://justitie.belgium.be).

Strafhuis

In een strafhuis verblijven de veroordeelden.

Trajectbegeleiding

Het begeleiden van een gedetineerde op gebied van het kiezen van een geschikt onderwijsaanbod en de opvolging ervan.

Veroordeelden

Dit zijn gedetineerden die omwille van een strafbaar feit door de rechtbank een straf of een maatregel opgelegd kregen (DG EPI, 2013).

2. Contextbeschrijving en literatuurstudie

Op basis van de bestudeerde literatuur wordt er in dit onderdeel een algemeen beeld geschetst over de gevangeniscontext en onderwijs binnen deze specifieke detentiecontext. Allereerst wordt de classificatie van gevangenissen nader toegelicht. Daarna wordt het nationaal wetgevend kader inzake onderwijs aan gedetineerden beschreven. Vervolgens wordt er dieper ingegaan op hoe onderwijs binnen een detentiecontext in Vlaanderen en Brussel georganiseerd wordt en wat het inhoudt. Tot slot wordt het profiel van een gedetineerde die deelneemt aan onderwijs in een strafinrichting kort geschetst op basis van de literatuur.

2.1. Gevangeniscontext in België

In een gevangenis verblijven gedetineerden met een welbepaald statuut. Er zijn beklaagden, veroordeelden en geïnterneerden. Een beklaagde is een gedetineerde die nog niet schuldig is verklaard en dus in voorlopige hechtenis zit in afwachting van zijn/haar proces. Wanneer het hof of de rechtbank een beklaagde schuldig bevindt aan de ten laste gelegde feiten, verandert het statuut van de gedetineerde en spreekt men van een veroordeelde. Een geïnterneerde is een gedetineerde die schuldig bevonden werd maar ontoerekeningsvatbaar is verklaard. Naast gevangenissen kunnen deze laatsten ook ondergebracht worden in andere gespecialiseerde instellingen (Halimi, 2013).

Classificatieregels vastgelegd door het DG EPI bepalen welk statuut en welke specifieke categorieën van gedetineerden al dan niet mogen ondergebracht worden in welke gevangenis (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014). Gevangenissen kunnen opgedeeld worden in twee categorieën:

- *Volgens het statuut van de gedetineerden (arresthuizen en strafhuizen):*
  In arresthuizen zitten gedetineerden in aanloop naar hun proces in voorhechtenis (beklaagden). Veroordeelde gedetineerden verblijven in strafhuizen. In de praktijk herbergen de meeste gevangenissen vaak meerdere statuten, mede door de overbevolking, maar wel met een duidelijke klemtoon op één welbepaald statuut (FOD Justitie, 2014b; Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014).
- *Volgens het beveiligingsniveau (gesloten, halfopen en open instellingen)*:
  De meeste gevangenissen kennen een gesloten regime waarbij de gedetineerden het merendeel van hun tijd op cel doorbrengen en waar strenge beveiligingsvoorzieningen getroffen werden. Bij het halfopen regime verblijven gedetineerden 's nachts op hun cel maar overdag kunnen ze werken in werkplaatsen van de gevangenis of zelfs buiten de gevangenis (FOD Justitie, 2014b). In een open instelling is de perimeterbeveiliging van de instelling opvallend minder groot. Gedetineerden kunnen meestal vrij bewegen binnen de instelling, werken buiten de gevangenis en er is een grote openheid voor het volgen van een opleiding. Wel gelden er strenge classificatieregels. Zo moet een gedetineerde meestal Nederlands spreken en bereid zijn om te werken of een opleiding te volgen (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014).

In deze studie zal voornamelijk de classificatie volgens het statuut van een gedetineerde, meer bepaald de invloed van een arresthuis versus een strafhuis op het onderwijsaanbod en de deelname hieraan, onderzocht worden.

2.2. Wetgevend kader inzake onderwijs aan gedetineerden

Gedetineerden behouden, met uitzondering van hun recht op vrijheid, hun fundamentele rechten (Council of Europe, 2006; Halimi, 2013; United Nations, 1988) en hebben dus het recht op onderwijs en opleiding (Diseth et al., 2009; United Nations, 1988). Ze kunnen gebruik maken van hun autonomie en beslissingsrecht door al dan niet deel te nemen aan het onderwijsaanbod (Brosens & Donder, 2013; Evenepoel, 2012). Het is echter niet evident deze autonomie en dit beslissingsrecht te laten gelden binnen de gevangenismuren.
Toch wordt er op nationaal (en internationaal) beleidsniveau in het kader van een humane detentie veel belang gehecht aan een zinvol dienstverlenend en pedagogisch aanbod voor gedetineerden (Evenepoel, 2012) en wordt het recht op onderwijs binnen een detentiecontext concreet vormgegeven.

2.2.1 Nationaal wetgevend kader

Activiteiten worden in de Vlaamse penitentiaire context gezien als hulp- en dienstverlening. De hulp- en dienstverlening omvat de domeinen onderwijs, tewerkstelling, preventieve en geestelijke gezondheidszorg, cultuur, sport en welzijn (Vogels, 2000). Bij de staatshervorming (Wet van 8 augustus 1980, art. 5, §1, II, 7°) van 1980 werd de hulp- en dienstverlening aan gedetineerden overgeheveld van de federale overheid naar de gemeenschappen. Justitie bleef een federale bevoegdheid. In 1994 sloot de federale overheid een samenwerkingsovereenkomst af met de Vlaamse overheid. Dit resulteerde in de voorziening van de oprichting van een welzijnsteam in elke Vlaamse gevangenis, waardoor er een brug gemaakt werd tussen de strafinrichting en de verschillende voorzieningen in het kader van de hulp – en dienstverlening. Het ontwikkelen van een gezamenlijke visie op hoe de Vlaamse overheid in de gevangenis wilde werken, heeft in 2000 geleid tot het opstellen van een Strategisch Plan Hulp - en Dienstverlening aan gedetineerden (Evenepoel, 2012; Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014) door toenmalig Vlaams minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke kansen, Mieke Vogels. Het uitgangspunt was het behoud van de fundamentele rechten van de gedetineerde (Vogels, 2000).

> *"De gedetineerde blijft lid van de samenleving en blijft het recht behouden op de maatschappelijke hulp- en dienstverlening. Het is dan ook belangrijk dat hij dit recht kan uitoefenen, ook in de gevangenis en dit met het oog op een vlotte re-integratie in de samenleving."* (Vogels, 2000)

Specifiek voor het beleidsdomein 'Onderwijs en Vorming' vloeiden uit dit centrale uitgangspunt de volgende operationele doelstellingen:

- *"Past het aanbod inzake basiseducatie aan aan de behoeften van de gedetineerden*
- *Maakt, voor zover dit past in een trajectbegeleiding op maat, het Vlaamse onderwijsaanbod toegankelijk voor de gedetineerden via een koppeling aan en toeleiding via de centra voor basiseducatie*
- *Realiseert verder het bestaande, voor gedetineerden toegankelijke, reguliere aanbod*
- *Doet via het afstandsonderwijs een algemeen aanbod op het vlak van het hoger onderwijs "* (Vogels, 2000 p22)

Het Strategisch Plan Hulp- en Dienstverlening aan Gedetineerden vermeldt dus dat de activiteiten die georganiseerd worden, rekening moeten houden met de behoeften van de gedetineerden én het bevorderen van de ontplooiing van de gedetineerden in de samenleving als doel moet hebben. Ook beoogde men met dit plan een vlotter verloop van de uitvoering van de bevoegdheden terzake van de Vlaamse Gemeenschap (Evenepoel, 2012).

Dankzij het decreet betreffende de organisatie van hulp- en dienstverlening aan gedetineerden van 8 maart 2013 heeft het Strategisch Plan een wettelijke verankering gekregen (Brosens & Donder, 2013). Verder kwam er op 8 juli 2014 een samenwerkingsakkoord tot stand tussen de Federale Staat (meer bepaald het Directoraat – Generaal Penitentiaire Inrichtingen (DGEPI)) en de Vlaamse Gemeenschap en het Vlaams Gewest inzake hulp – en dienstverlening aan gedetineerden.

In de basiswet van 2005 betreffende het gevangeniswezen en de rechtspositie van gedetineerden wordt bepaald dat gedetineerden enkel het recht verliezen om te gaan en staan waar ze willen zonder dat andere politieke, burgerlijke, sociale, economische of culturele rechten worden ontnomen (Basiswet van 12 januari 2005, art. 6, §1). Het recht op onderwijs en vorming wordt gegarandeerd. Veroordeelden en beklaagden hebben het recht binnen, buiten of vanuit de gevangenis een onvoltooide opleiding af te maken, zich om te scholen of bij te scholen, of een beroepsopleiding of voortgezette opleiding te volgen (Basiswet van 12 januari 2005, art. 78, §1).

Het Decreet Volwassenenonderwijs van 2007 heeft een nieuwe impuls gegeven aan het onderwijs in gevangenissen (De Ron & Tournel, 2009). De engagementen van Onderwijs ten aanzien van gedetineerden kregen hierin een decretale basis (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014). De opdracht om het onderwijsaanbod voor gedetineerden te coördineren kwam in handen van de nieuw opgerichte consortia (De Ron & Tournel, 2009; Vlaamse Overheid, 2010) die volgens artikel 75, §1, 8° van het decreet van 15 juni 2007 instaan voor de coördinatie en ondersteuning van de centra voor basiseducatie en volwassenenonderwijs bij de uitwerking van een onderwijs- en vormingsbeleid voor gedetineerden, de organisatie van het detecteren van hun onderwijs- en vormingsbehoeften en de begeleiding van het onderwijstraject (Brettar, 2013; Vlaamse Overheid, 2010).

2.3. Organisatie van het onderwijs aan gedetineerden

De heterogeniteit van de gevangenispopulatie en de kenmerken die eigen zijn aan het gevangeniswezen zelf, zoals het verloop, onverwachte uithalingen door politiediensten, bezoek van een advocaat … maakt dat het organiseren van een onderwijsaanbod binnen een detentiecontext niet eenvoudig is (De Ron & Tournel, 2009). Voor de opleidingsverstrekkers is het daarom vaak bijzonder moeilijk werken (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014). Een detentiecontext impliceert overigens dat men onderwijs moet organiseren in een context die voornamelijk gefocust is op veiligheid en controle (Cuypers, 2008), wat geen evidente zaak is. Er dient namelijk ook rekening gehouden te worden met infrastructuur, gevangenisregime, overbevolking … (Vanthuyne, 2012). De meeste gevangenissen beschikken helaas over een sterk verouderde infrastructuur en kampen met een continue overbevolking (Vlaamse Overheid, 2010). Uit de literatuur blijkt verder ook dat bij de organisatie van het onderwijs aan gedetineerden heel wat personen en organisaties direct of indirect betrokken zijn en dat het tot stand wordt gebracht door meerdere instellingen (Brettar, 2013; De Ron & Tournel, 2009; Jacobs, 2013; Triangle & Mattens, 2011). Ook hier zou een uitgebreide beschrijving ons te ver leiden, maar we trachten zonder al te veel uit te weiden toch een beeld te geven van de voornaamste actoren.

Tot voor kort speelden de consortia voor volwassenenonderwijs een centrale rol. Wanneer zij één of meerdere strafinrichtingen op hun grondgebied hadden, stonden zij in voor het uitbouwen, coördineren van het onderwijs aan gedetineerden en de ondersteuning van de centra voor basiseducatie (CBE) en centra voor volwassenenonderwijs (CVO) (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2012). Ze kregen voor het uitvoeren van deze taak extra omkadering voor het aanstellen van een onderwijscoördinator die voornamelijk werkt vanuit de gevangenis. Bij de uitbouw van een behoeftedekkend en aangepast aanbod voor onderwijs aan gedetineerden en de coördinatie van het onderwijsaanbod worden de

onderwijscoördinatoren op Vlaams niveau ondersteund door de decretale stuurgroep Volwassenenonderwijs (Brettar, 2013; De Ron & Tournel, 2009; Triangle & Mattens, 2011; Vlaamse Overheid, 2010). Binnen deze stuurgroep is er vanuit VOCVO (één van de samenwerkingspartners) een projectmedewerker onderwijs aan gedetineerden aangesteld (Jacobs, 2013). Op initiatief van de projectmedewerker vindt er een Vlaams onderwijscoördinatoroverleg (VOC) plaats waar de onderwijscoördinatoren informatie uitwisselen om zo expertise op te bouwen en een visie te ontwikkelen, alsook om advies te geven aan het beleid (Klasbak, n.d.). De stuurgroep verzorgt eveneens 'Klasbak', een netwerk voor onderwijs aan gedetineerden in Vlaanderen en Brussel (Brettar, 2013; Klasbak, 2012).

Sinds 1 januari 2015 zijn de consortia ontbonden (Vlaams Parlement, 2014a), maar de functie van onderwijscoördinator blijft bestaan. In de toekomst zal deze opdracht door de Vlaamse Regering toevertrouwd worden aan een andere organisatie of organisaties die nog nader bepaald moeten worden (Vlaams Parlement, 2014b). De onderwijscoördinatoren werken vanuit de gevangenis nauw samen met de centra voor basiseducatie en volwassenenonderwijs die de gevangenis voorzien van een aanbod (Pijnaerts, 2013) en behoorden tot een van de tot voor kort bestaande consortia. Men spreekt van een lesplaats in een gevangenis wanneer het adres van de lesplaats van de centra overeenkomt met het adres van een gevangenis. De gevangenis is voor deze centra dan een externe maar reguliere lesplaats (Vanthuyne, 2012). In de tussentijdse evaluatie van het decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs (2010) (verder vermeld als tussentijdse evaluatie) merkt men op dat de CBE's al een lange traditie hebben inzake onderwijs aan gedetineerden. Uit de toen onderzochte referteperiode (01/04/2008 – 31/03/2009) blijkt dat er in 14 van de 18 gevangenissen een onderwijsaanbod (kwalificerend of openleercentrum) van de centra voor basiseducatie was. Met betrekking tot de CVO's stelt men vast dat tussen 1999 en 2009 het aantal lesplaatsen in een gevangenis continu is toegenomen, maar met een opvallende toename in 2008 en 2009 (Figuur 1).

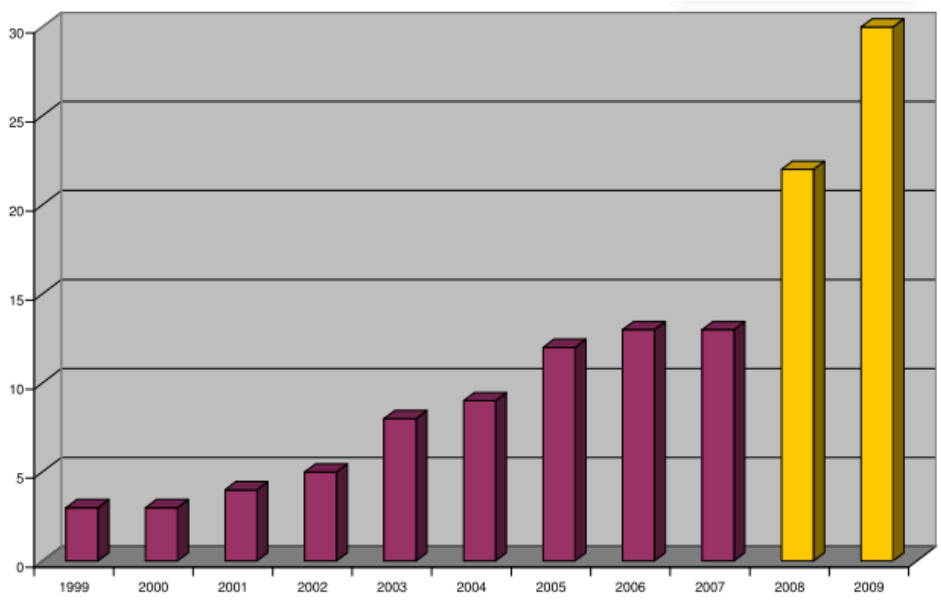

Figuur 1 : Evolutie van het aantal lesplaatsen van CVO's in Vlaamse en Brusselse gevangenis in de periode 1999 – 2009 (Vlaamse Overheid, 2010)

Dit zijn net de twee jaren na de implementatie van het nieuwe Decreet Volwassenenonderwijs 2007 waarbij er nieuwe maatregelen met betrekking tot onderwijs aan gedetineerden van kracht werden. Sinds dit decreet blijkt er dus duidelijk een grotere interesse te zijn bij CVO's om een onderwijsaanbod in een gevangenis aan te bieden. Hierbij dient wel de kanttekening gemaakt te worden dat wanneer een CVO een lesplaats heeft in de gevangenis dit niet altijd wil zeggen dat er ook effectief onderwijsactiviteiten georganiseerd worden (Vlaamse Overheid, 2010). Desondanks zijn deze cijfers, die dateren van 2009, wel hoopgevend voor de verdere ontwikkeling van onderwijs aan gedetineerden. In welke mate deze toename toe te schrijven is aan de reeds geleverde inspanningen van de onderwijscoördinatoren om een behoeftedekkend aanbod te organiseren, is de vraag die ook in de tussentijdse evaluatie van 2010 gesteld wordt. Het onderzoek raadt verder aan om waakzaam te zijn dat het hier geen kortstondig effect betreft, waarbij CVO's zich misschien miskijken op de toch wel zeer specifieke en moeilijke detentiecontext en dus op termijn zullen afhaken (Vlaamse Overheid, 2010). Deze studie tracht door het onderzoeken van de evolutie van onderwijs aan gedetineerden over een periode van vijf jaar die volgt op deze tussentijdse evaluatie ondermeer een antwoord te bieden op de vraag of het een kortstondig effect betreft of niet. Ook is de onderzochte periode net die periode waarin de consortia volop actief waren in de uitbouw, de coördinatie van een onderwijsaanbod in een gevangenis en de ondersteuning van CBE's en CVO's vooraleer er beslist werd door de overheid om de consortia vanaf januari 2015 te ontbinden.

De centra voor basiseducatie (13 in Vlaanderen en Brussel) zijn een educatieve voorziening voor laaggeschoolden en educatief achtergestelde volwassenen, gericht op het aanleren en verbeteren van basiscompetenties die essentieel zijn voor het functioneren en participeren in de samenleving (Brettar, 2013; De Ron & Tournel, 2009). Aangezien volgens Halimi (2013) meer dan de helft van de gedetineerden in Vlaanderen en Brussel laaggeschoold zijn, bieden zij gepaste hulp– en dienstverlening aan deze doelgroep. De centra voor volwassenenonderwijs (111 in Vlaanderen en Brussel) voorzien in het secundair volwassenenonderwijs en hoger beroepsonderwijs. Zo kunnen gedetineerden alsnog een studiebewijs halen, zich bijscholen, hun talenkennis vergroten of hun persoonlijke ontplooiing bevorderen (Triangle & Mattens, 2011). Het volwassenenonderwijs wordt modulair georganiseerd, waardoor een cursus op verschillende momenten van het jaar kan starten, voor het onderwijs aan gedetineerden een grote meerwaarde gelet op het verloop in een gevangenis.

Ter volledigheid vermelden we nog dat er naast de centra voor volwassenenonderwijs en basiseducatie ook de mogelijkheid bestaat voor gedetineerden om onder andere afstandsonderwijs te volgen, een opleiding aan de Open Universiteit, cursussen aangeboden door de VDAB of een andere organisatie werkzaam in de gevangenis, zoals bijvoorbeeld leren solliciteren, een cursus communicatie (aangeboden in de gevangenis van Hoogstraten) (Klasbak, 2015). Het opleidingsaanbod in een gevangenis beperkt zich dus niet enkel tot formele educatie, een georganiseerde educatie die kan resulteren in een officieel certificaat of diploma (Boeren, 2011). Aangezien deze studie enkel het kwalificerend onderwijsaanbod van CBE's en CVO's onderzoekt, vallen de bovenstaande opleidingen buiten het bereik van deze masterproef en gaan we hier niet dieper op in.

2.4. Het onderwijsaanbod in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen

2.4.1 Een kwaliteitsvol onderwijsaanbod uitbouwen

De Vlaamse leidraad voor het onderwijsaanbod in de gevangenissen (2014) stelt drie doelstellingen voorop waaraan het onderwijsaanbod zou moeten voldoen. Ten eerste moet het onderwijsaanbod kansen creëren voor gedetineerden, zodat ze de kans krijgen om op een geslaagde manier te re-

integreren. Ten tweede moeten de ingezette middelen efficiënt besteed worden met een maximaal rendement. Zowel de federale als de Vlaamse overheid investeren immers heel wat in gevangenissen en gedetineerden. Ten derde moet de samenstelling van een kwaliteitsvol onderwijsaanbod bewaakt worden.
Uit deze doelstellingen vloeiden vier basisprincipes voor een kwaliteitsvolle uitbouw van een onderwijsaanbod voort:

- Een basisaanbod in elke gevangenis met als pijlers een geletterdheidsaanbod, open leren en begeleiding van individuele trajecten om vorm te geven aan dit basisaanbod. Ook De Ron en Tournel (2009) bevelen in hun onderzoek een verplicht minimum aanbod in elke gevangenis aan.
- Een aanbod aan beroepsopleidingen in welbepaalde gevangenissen (open instellingen en strafhuizen) omwille van hun belangrijke rol in de re-integratie van gedetineerden.
- Spreiding en afstemming van het aanbod over de muren heen voor zowel de beroepsopleidingen als de diplomagerichte opleidingen. Gedetineerden worden soms getransfereerd naar andere gevangenissen en daarom is het belangrijk dat de opleidingen afgestemd worden over de muren heen zodat gedetineerden na transfer hun opleiding kunnen verder zetten.
- Autonomie en verantwoordelijkheid van de lokale partners. De lokale gevangeniscontext dient steeds de basis te vormen voor de concrete invulling van een kwaliteitsvol onderwijsaanbod (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014).

Tot slot moet er bij het uitbouwen van een onderwijsaanbod ook rekening gehouden worden met de kenmerken van de strafinrichting en het profiel van de gedetineerden, het reeds aanwezige aanbod, de behoeften van de gedetineerden en de mogelijkheden van de betrokken centra (Frans, 2014).

2.4.2 Het bestaande onderwijsaanbod van CBE's en CVO's

De onderwijscoördinator onderzoekt aan welke opleidingen er behoefte is in de desbetreffende gevangenis en wat de mogelijkheden zijn. Vervolgens contacteert hij/zij een CVO of CBE die de opleidingen aanbieden. Het onderwijsaanbod zelf wordt dus gerealiseerd door CVO's en CBE's (De Smedt, 2014). De centra worden hierbij uiteraard ondersteund door de onderwijscoördinator (Brettar, 2013). Het onderwijsaanbod dat voorzien wordt door enerzijds CBE's en anderzijds CVO's kan algemeen onderverdeeld worden in vier hoofdstructuren: basiseducatie, secundair volwassenenonderwijs, hoger beroepsonderwijs en de specifieke lerarenopleiding. Deze hoofdstructuren zijn verder opgesplitst in studiegebieden, waaronder de verschillende soorten opleidingen ressorteren (Vlaamse Overheid, 2010). Voor een volledig overzicht van studiegebieden van CVO's en CBE's die ingericht worden in gevangenissen verwijzen we naar bijlage 1. De opleidingen worden verder opgesplitst in verschillende modules. De hoofdstructuur 'Specifieke Lerarenopleiding' wordt volgens de tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) niet ingericht. Hierover is ook zeer weinig tot geen literatuur beschikbaar. De reden waarom het niet werd ingericht, is wellicht te vinden in het nut van het aanbieden van deze opleiding. Bij het solliciteren naar een job in het onderwijs moet men immers een bewijs van goed gedrag en zeden kunnen voorleggen, alsook stage lopen.

CBE's (13 in Vlaanderen en Brussel) zijn, zoals eerder vermeld, een educatieve voorziening voor laaggeschoolden en educatief achtergestelde volwassenen (Brettar, 2013; De Ron & Tournel, 2009). Tijdens de referteperiode 2008-2009 werden de studiegebieden Alfabetisering Nederlands tweede taal, Nederlands tweede taal, ICT, maatschappijoriëntatie, maatwerk en Nederlands ingericht door CBE's als kwalificerend aanbod. In negen gevangenissen was er een aanbod basiseducatie. Onder kwalificerend aanbod verstaan we opleidingen of modules die leiden tot een erkend certificaat. Maatwerk is echter geen apart studiegebied, maar dit kan onder bepaalde voorwaarden ingericht worden door een CBE. Het

bevat vaak opleidingsdoelen uit verschillende studiegebieden, maar leunt het dichtst aan bij het studiegebied maatschappijoriëntatie. Een nadeel van maatwerk is dat het niet leidt tot erkende certificaten (Vlaamse Overheid, 2010).

Een belangrijke conclusie die voortvloeit uit de tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) is dat hoofdzakelijk de opleidingen Nederlands tweede taal (40%) en maatschappijoriëntatie (25%) ingericht worden. Maatschappijoriëntatie wordt in verhouding tot het totale aanbod buiten de gevangenis veel meer ingericht in de gevangenissen, maar het betreft dan ook een studiegebied die zich sterk richt op de re-integratie. Het aanbod beperkte zich echter wel tot de Kempense gevangenissen. In de referteperiode 2008-2009 was het aanbod Nederlands tweede taal beperkt tot de gevangenissen van Hasselt, Antwerpen en Merksplas. Een opmerkelijke vaststelling, omdat in 2009 ruim 43% van de totale gevangenispopulatie niet de Belgische nationaliteit had, wat veronderstelt dat er toch heel wat anderstaligen in de gevangenissen verblijven. Ook wordt NT2 in verhouding tot het totale aanbod veel minder ingericht in gevangenissen terwijl de verhouding anderstaligen in de gevangenissen veel hoger is dan in de totale populatie, wat maakt dat men kan verwachten dat het aanbod NT2 groter zou zijn in de gevangenissen. De verklaring hiervoor zou gezocht kunnen worden in het feit dat men in gevangenissen een zeer heterogeen publiek heeft waardoor werkbare en vooral financierbare groepen moeilijk samen te stellen zijn en CBE's, door de grote druk om maximaal te voorzien in een aanbod NT2, geneigd zijn om minder 'rendabel' aanbod in de gevangenissen stop te zetten om grotere groepen anderstaligen buiten de muren van een aanbod te kunnen voorzien. Een andere oorzaak die de tussentijdse evaluatie aangeeft is dat buitenlanders na hun straf vaak uitgewezen worden naar hun land van herkomst en het dus weinig zinvol is voor hen om Nederlands te leren (Vlaamse Overheid, 2010). Brettar (2013) merkt in haar onderzoek op dat er sinds 2011 in Merksplas zelfs geen aanbod basiseducatie meer wordt ingericht.

CVO's verzorgen het aanbod inzake het secundair volwassenenonderwijs en hoger beroepsonderwijs die zich beide richten op het verwerven van competenties die nodig zijn voor de persoonlijke ontwikkeling, het maatschappelijk functioneren, het verder deelnemen aan onderwijs, het uitoefenen van een beroep of het beheersen van een taal. De tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) merkt op dat er enkel een aanbod secundair volwassenenonderwijs wordt aangeboden en geen hoger beroepsonderwijs en specifieke lerarenopleiding. De reden voor het ontbreken van een aanbod hoger beroepsonderwijs kan volgens de tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) gezocht worden in het feit dat het langlopende opleidingen zijn, die in een gevangenis moeilijk te organiseren zijn omwille van het grote verloop (gedetineerden komen vervroegd vrij, worden op transfer geplaatst) waardoor ze het einde van de opleiding vaak niet halen. In totaal zijn er 32 studiegebieden in het secundair volwassenenonderwijs (bijlage 1) die een paar honderd verschillende opleidingen omvatten. Volgens de tussentijdse evaluatie worden er 11 van de 32 studiegebieden aangeboden in de gevangenissen, wat maakt dat gedetineerden een vrij brede keuze hebben. Toch moet men hier rekening houden met het feit dat ze tot 2009 maar in een beperkt aantal gevangenissen (12) werden aangeboden. Nog belangrijk is dat CVO's meestal slechts enkele modules aanbieden en zelden de volledige opleiding (Vlaamse Overheid, 2010). De Stuurgroep Volwassenenonderwijs (2014), die het onderwijsaanbod in 2012 opnieuw bestudeerd heeft, komt tot dezelfde vaststelling. Het feit dat gedetineerden omwille van het verloop een volledige opleiding vaak niet kunnen afwerken ligt ook hier mee aan de basis. Het modulair systeem zorgt er evenwel voor dat een gedetineerde deelcertificaten kan behalen, waardoor hij/zij de opleiding na vrijlating kan verderzetten. In deze studie kunnen we voor deze vaststelling echter niet bepalen of dit nog steeds zo is of niet. We beschikken immers niet over de gegevens van de verschillende ingerichte modules.

De studiegebieden die tot 2009 het meest ingericht werden zijn Talen richtgraad 1 en 2, ICT, bouw, NT2 en algemene vorming (Vlaamse Overheid, 2010). Via algemene vorming kan er een integraal diplomatraject worden aangeboden wat positief is aangezien de meeste gedetineerden laaggeschoold zijn (Halimi, 2013) en zo alsnog een diploma kunnen behalen wat de re-integratie in de maatschappij ten goede kan komen. Gebaseerd op cijfergegevens van 2008-2009 was dit mogelijk in de gevangenissen van

Brugge, Dendermonde, Leuven-Centraal, Merksplas en Oudenaarde. Het studiegebied bouw werd voornamelijk ingericht in Merksplas en Leuven – Centraal die een integrale bouwopleiding aanbieden. Het is vooral gericht op een snelle tewerkstelling na vrijlating (Vlaamse Overheid, 2010).

Algemeen heeft de tussentijdse evaluatie aangetoond dat er in 2008-2009 in de meeste gevangenissen een kwalificerend aanbod werd ingericht. Enkel in Berkendaal, Sint-Gillis en Ieper was dit niet het geval. De gevangenissen van Brugge, Dendermonde, Leuven-Hulp, Mechelen, Oudenaarde en Ruiselede boden enkel een kwalificerend aanbod van CVO's aan, terwijl er in Hasselt, Vorst en Turnhout enkel een aanbod basiseducatie aangeboden werd. Een opmerkelijke bevinding was dat er vooral in de Brusselse gevangenissen geen traditie bestond in het organiseren van onderwijs aan gedetineerden. Enkel de gevangenis van Vorst had in 2009 een beperkt aanbod aan basiseducatie. Dit was in vergelijking met andere gevangenissen echter zeer beperkt. Een andere bevinding was dat er vooral in arresthuizen een beperkter aanbod was. Reden hiervoor is opnieuw het verloop en de vaak korte verblijfsduur van de gedetineerden (Vlaamse Overheid, 2010).

Zeer belangrijk om op te merken bij het onderwijsaanbod is het grote onderscheid tussen mannelijke en vrouwelijke gedetineerden. Het aanbod wordt, met uitzondering van Gent, apart georganiseerd waardoor het er totaal anders uitziet. De keuzemogelijkheden in het onderwijsaanbod zijn voor vrouwen over het algemeen veel beperkter (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014).

2.4.3 Deelname aan het onderwijsaanbod

Om een algemeen beeld van de deelname aan het onderwijsaanbod in Vlaamse en Brusselse gevangenissen te schetsen, baseren we ons, bij gebrek aan andere bronnen, op het tussentijdse evaluatierapport van 2010 (Vlaamse Overheid, 2010).

In de referteperiode 2008-2009 telde men in totaal 271 inschrijvingen voor een kwalificerend aanbod bij een CBE en 2757 inschrijvingen bij een CVO in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen. De organisatie van een aanbod bleek dus vooral een zaak van CVO's wat toch wel verrassend is aangezien een gemiddelde gedetineerde minder hoog geschoold is en een lager geletterdheidsniveau heeft. Men zou dus verwachten dat er meer basiseducatie georganiseerd wordt.
In de gevangenissen van Dendermonde, Brugge, Mechelen en Leuven-Centraal zijn er meer inschrijvingen voor een kwalificerend aanbod dan er gedetineerden in de gevangenis verblijven, wat maakt dat er massaal wordt deelgenomen aan het aanbod en een gedetineerde aan meer dan één opleiding deelneemt. Ook Merksplas en Oudenaarde vertonen een hoog aantal inschrijvingen. De gevangenis van Vorst, Leuven-Hulp, Hasselt, Ruiselede, Turnhout en Wortel vertonen daarentegen een beperkt tot lage deelname in vergelijking met de andere gevangenissen (Vlaamse Overheid, 2010).

2.4.4 Conclusie inzake de deelname aan en het aanbieden van een onderwijsaanbod

De conclusie van de tussentijdse evaluatie van 2010 stelde dat het de goede kant opging met het kwalificerend onderwijsaanbod. In veel gevangenissen werd immers een ruim aanbod aangeboden en de gedetineerden maakten er ook gebruik van. De invloed van de onderwijscoördinatoren bleef nog beperkt, omdat tijdens de uitvoering van de evaluatie van het onderwijs aan gedetineerden de meeste onderwijscoördinatoren nog in een opstartfase zaten en hun werk niet altijd al zichtbaar was in de analyse. Hieruit leidden de onderzoekers af dat het aanbod in de volgende jaren verder zou uitbreiden en dat gedetineerden er meer naar toegeleid zouden worden. Wel merkten zij op dat er vooral een positieve evolutie was bij CVO's en minder bij CBE's. Ook opvallend waren de grote verschillen tussen de

gevangenissen. Er zijn gevangenissen waar een enorm aanbod is, maar er zijn ook gevangenissen waar er geen tot bijna geen onderwijsaanbod is (Vlaamse Overheid, 2010). Voor dit onderzoek wordt de tussentijdse evaluatie van januari 2010 van het Decreet volwassenenonderwijs die zich gebaseerd heeft op de referteperiode 2008 – 2009 gezien als startmeting. Het nieuwe decreet van 2007 met de opstart van de consortia en de onderwijscoördinatoren was toen nog maar een jaar in voege zodat de evaluatie van 2010 een duidelijk beeld geeft over de beginsituatie van het onderwijsaanbod en de deelname hieraan bij de invoering van het nieuwe beleid. Dit onderzoek tracht de verdere evolutie bloot te leggen.

2.5. Contextspecifieke factoren van invloed op het onderwijsaanbod en de deelname hieraan

Er werd weinig onderzoek verricht naar contextspecifieke factoren die invloed kunnen hebben op het organiseren van een onderwijsaanbod en de deelname hieraan binnen een detentiecontext. Toch zijn in de literatuur een aantal recente onderzoeken terug te vinden die ook de problematiek hieromtrent aankaarten. In dit onderdeel wordt dieper ingegaan op de conclusies uit deze recente onderzoeken die van belang zijn voor deze studie.

Volgens Snacken en Tournel (2009) die opleidingen onderzocht hebben in zeven gevangenissen, is er een opmerkelijk verschil in het onderwijsaanbod tussen een arresthuis en een strafhuis. In strafhuizen is het aanbod vaak veel ruimer dan in arresthuizen. Dit kan verklaard worden door een aantal factoren die de uitbouw en optimalisatie van een uitgebreid aanbod in arresthuizen belemmeren zoals het grote verloop, uithalingen door de politie, bezoek van een advocaat … Pijnaerts (2013), Frans (2014) en Donckers (2014) die respectievelijk onderzoek hebben verricht in ondermeer het arresthuis in Turnhout, Mechelen en Gent bevestigen dit met hun onderzoek. In een zuiver strafhuis zijn de omstandigheden veel gunstiger voor de organisatie van een uitgebouwd onderwijsaanbod (Snacken & Tournel, 2009). Zoals eerder vermeld zijn de meeste gevangenissen echter niet uitsluitend arrest- of strafhuis maar een combinatie van beide, wat volgens Snacken en Tournel (2009) geen eenvoudige combinatie is voor het organiseren van activiteiten rond vorming en opleiding. De noden van beklaagden zijn immers vaak verschillend van deze van veroordeelden. Beklaagden zijn vaak nog niet bezig met het 'zinvol' invullen van hun detentieperiode en het verhogen van hun re-integratiekansen, terwijl de noden van veroordeelden wel vaker gericht zijn op vorming en opleiding. Voor beide statuten zou een verschillend aanbod uitgewerkt moeten worden, maar het is geen evidentie om de juiste weg te vinden tussen de noden van beide groepen. Het aanwezige aanbod speelt meer in op de noden van de veroordeelden dan op de noden van beklaagden (Snacken & Tournel, 2009).
Wat betreft de deelname aan het onderwijsaanbod leert de literatuur ons daarenboven dat beklaagden minder bereid zijn om een onderwijstraject te starten omdat ze dikwijls niet weten wanneer ze vrijkomen (Vermeersch & Vandenbroucke, 2009, geciteerd in Halimi, 2013) en hun belangrijkste bekommernis het vrijkomen is (Snacken & Tournel, 2009). Ook Pijnaerts (2013) bevestigt dit door te stellen dat de onzekere situatie van beklaagden mogelijk een verklaring is voor het minder deelnemen aan het onderwijsaanbod en dat de participatie dus sterk afhankelijk is van het statuut van de gedetineerden en het regime van de gevangenis. De onderzoeken van Brosens et al. (2013) en Halimi (2013) in de gevangenis van Antwerpen tonen hiervoor ook bevestigende cijfers. Beklaagden zijn in 73,3% van de gevallen geen deelnemers aan het onderwijsaanbod. Om beklaagden meer te laten deelnemen zou het inrichten van efficiënte maar kortlopende modules een oplossing kunnen zijn (Snacken & Tournel, 2009).
Tot slot stellen Snacken en Tournel (2009) ook vast dat in een gevangenis met een kleine populatie ook een beperkter aanbod aanwezig is. Dit is uiteraard te verklaren doordat er niet altijd voldoende deelnemers zijn om een bepaalde opleiding in te richten.

2.6. Profiel van een gedetineerde

2.6.1 Algemeen profiel van een gedetineerde

Onderzoek naar het algemeen profiel van gedetineerden in België toont allereerst enkele cijfers omtrent de demografische kenmerken: leeftijd, geslacht en nationaliteit. Uit het jaarverslag van het Directoraat-Generaal penitentiaire inrichtingen (DG EPI) van 2013 kan men afleiden dat van de totale gemiddelde gevangenispopulatie (11644) 95,9% van het mannelijke geslacht is en er dus slechts 4,1% vrouwen zijn. Iets meer dan de helft (55%) in 2013 hadden de Belgische nationaliteit (FOD Justitie, 2014a). Wanneer men dit vergelijkt met het aantal geregistreerde buitenlanders in de Belgische bevolking (10%), blijkt dus dat er verhoudingsgewijs vier keer meer buitenlanders binnen de gevangenispopulatie voorkomen zijn dan binnen de totale bevolking (Evenepoel, 2012). Uit het onderzoek van Lenaers et al. (2001) blijkt dat driekwart (76,9%) jonger is dan 40 met een gemiddelde leeftijd van 34 jaar. De twintigers en de dertigers zijn in vergelijking met de totale Belgische bevolking oververtegenwoordigd en het aantal vijftigplussers is relatief beperkt. Men moet echter wel in het achterhoofd houden dat dit onderzoek al dateert van 2001. Recenter onderzoek uitgevoerd in de gevangenis van Antwerpen door Brosens et al. (2013) toont aan dat 64% van de populatie in de gevangenis van Antwerpen (toch een van de grotere gevangenissen in België) jonger is dan 35 jaar en 30% jonger dan 25 jaar, wat doet vermoeden dat de gemiddelde leeftijd vrij constant is gebleven doorheen de jaren (De Smedt, 2014). Cijfergegevens betreffende de scholingsgraad vertonen al sinds 1846 een oververtegenwoordiging van laaggeschoolden in de gevangenis (De Smedt, 2014). Lenaers et al. (2001) toonden aan dat iets meer dan de helft (53,1%) van de gedetineerden laaggeschoold is. Met laaggeschoold wordt bedoeld dat er enkel een diploma lager onderwijs of lager secundair onderwijs behaald werd. Ook in recenter onderzoek van Billen (2009), Brosens et al. (2013), Pijnaerts (2013) en Halimi (2013) wordt dit aangehaald.

2.6.2 Profiel van een gedetineerde die deelneemt aan onderwijs

In de tussentijdse evaluatie van 'Onderwijs aan gedetineerden' (Vlaamse Overheid, 2010) wordt een profiel geschetst van een gedetineerde die deelneemt aan onderwijs ingericht door een CVO. De cijfers waarop men zich baseerde zijn echter niet 100% betrouwbaar (vaak omwille van registratieproblemen), maar ze tonen toch duidelijk een tendens wat betreft de demografische kenmerken leeftijd, geslacht, nationaliteit en de scholingsgraad die waarschijnlijk bevestigd zou worden met correcte cijfers (Vlaamse Overheid, 2010).

Voornamelijk de leeftijdscategorieën 25–29 jaar en 35–39 jaar nemen deel aan een onderwijsaanbod in een gevangenis. Vanaf 45 jaar is de deelname eerder beperkt, wat wellicht te wijten valt aan het feit dat in de totale gevangenispopulatie gedetineerden ouder dan 45 jaar minder vertegenwoordigd zijn (Vlaamse Overheid, 2010). Ook stelt Pijnaerts (2013) vast dat de deelname afneemt met de leeftijd, wellicht te verklaren door het feit dat oudere gedetineerden minder leervaardigheden hebben ontwikkeld dan jongere. Brosens et al. (2013) en Halimi (2013) toonden met hun onderzoek eveneens aan dat de participatiegraad voor de groep gedetineerden tussen 26 en 50 jaar het hoogst is en dat de jonge gevangenispopulatie (18 – 25 jarigen) ondervertegenwoordigd is, zij het dat hun onderzoek enkel gevoerd werd in de gevangenis van Antwerpen.
Gedetineerden met de Belgische nationaliteit participeren het meest aan onderwijs (75,26%) in verhouding tot de totale gevangenispopulatie waarvan 43% niet de Belgische nationaliteit heeft (Vlaamse Overheid, 2010). Al leiden de cijfers in afzonderlijke gevangenissen soms tot andere conclusies. Halimi (2013) toonde met haar onderzoek binnen de gevangenis van Antwerpen aan dat niet–Belgen meer dan

verwacht deelnemen aan de onderwijsactiviteiten. Ook Brosens et al. (2013) stellen een tendens vast dat niet-Belgen verhoudingsgewijs meer deelnemen aan het onderwijsaanbod, wat te maken zou kunnen hebben met het feit dat het aanbod voor anderstaligen (Nederlands als tweede taal) op het moment van de bevraging groter was dan het aanbod voor Nederlandstaligen.

De tussentijdse evaluatie van 'Onderwijs aan gedetineerden (Vlaamse Overheid, 2010) vermeldt dat de onderwijscoördinatoren aangeven dat de gemiddelde scholingsgraad laag is en dat de meerderheid van de gedetineerden die deelnemen aan een onderwijsaanbod niet beschikt over een diploma secundair onderwijs. Als men echter kijkt naar de deelname voor een kwalificerend aanbod van de centra voor volwassenenonderwijs blijkt 60% te beschikken over een diploma secundair onderwijs. Deze discrepantie kan mogelijk verklaard worden door het feit dat ook binnen de gevangenissen het Mattheüseffect speelt en dat zij die hogergeschoold zijn dus ook meer vorming en opleiding volgen dan de laaggeschoolden die de stap naar een opleiding minder snel zetten (Brettar, 2013). Vrouwen zouden verhoudingsgewijs iets meer participeren aan onderwijs en vorming dan mannen. Voorzichtigheid is echter geboden omdat deze vaststelling te maken kan hebben met onjuist cijfermateriaal (foute registratie) (Vlaamse Overheid, 2010).

Samenvattend kunnen we dus stellen dat de gemiddelde gedetineerde die deelneemt aan onderwijs in een gevangenis ingericht door een CVO overwegend de Belgische nationaliteit heeft, iets hogergeschoold is dan de gemiddelde gedetineerde en tussen de 25 en 45 jaar oud is. In dit onderzoek wordt het profiel van een gedetineerde die deelneemt aan onderwijs geschetst en vergeleken met bovenstaande vaststellingen.

3. Onderzoeksvragen

Tot nu toe bestaat er zeer weinig cijfermatig onderzoek naar de evolutie van onderwijs aan gedetineerden sinds het invoeren van de consortia volwassenenonderwijs in 2007. In 2010 heeft er een tussentijdse evaluatie plaatsgevonden van onderwijs aan gedetineerden gebaseerd op cijfergegevens van de referteperiode 2008-2009. Het doel van deze studie is om tendensen bloot te leggen die zich voordoen in het onderwijslandschap in gevangenissen vanaf de referteperiode 2009-2010 tot en met 2013-2014 inzake het onderwijsaanbod en de deelname hieraan.
De hypothese die vooropgesteld wordt in de probleemstelling, dat sinds het oprichten van de consortia en het aanstellen van een onderwijscoördinator ter ondersteuning van de CBE's en CVO's in 2007 het onderwijs aan gedetineerden een positieve evolutie kent, zal in dit onderzoek geverifieerd worden, waarbij we concreet drie onderzoeksvragen met bijhorende deelvragen trachten te beantwoorden:

(1) Hoe is het kwalificerend onderwijsaanbod in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen geëvolueerd van de referteperiode 2009-2010 tot en met de referteperiode 2013-2014 ?

(a) Hoe is het kwalificerend aanbod algemeen geëvolueerd voor enerzijds CBE's en anderzijds CVO's ?

(b) Hoe is het kwalificerend aanbod geëvolueerd in de verschillende gevangenissen voor CBE's enerzijds en CVO's anderzijds en is er een verschil in aanbod naar classificatie van de gevangenissen naar statuut van de gedetineerden (arresthuis, strafhuis en arrest- en strafhuis) ?

(2) Hoe is de deelname aan het formele onderwijsaanbod voor gedetineerden in Vlaanderen en Brussel geëvolueerd van de referteperiode 2009-2010 tot en met de referteperiode 2013-2014 ?

(c) Hoe is de deelname algemeen geëvolueerd ?

(d) Hoe is de deelname geëvolueerd voor enerzijds CBE's en anderzijds CVO's?

(e) Hoe is de deelname geëvolueerd voor CBE's enerzijds en CVO's anderzijds in de verschillende gevangenissen en doen de verschillende soorten classificaties van gevangenissen naar statuut van de gedetineerden ertoe in de deelname aan het onderwijsaanbod ?

(3) Wat is het profiel van een gedetineerde die deelneemt aan het kwalificerend onderwijsaanbod in een gevangenis naar geslacht, leeftijd en nationaliteit ?

(f) Wat is het profiel van een gedetineerde die deelneemt aan het kwalificerend onderwijsaanbod in een gevangenis naar geslacht, leeftijd en nationaliteit - algemeen ?

(g) Wat is het profiel van een gedetineerde die deelneemt aan het kwalificerend onderwijsaanbod basiseducatie in een gevangenis naar geslacht, leeftijd en nationaliteit ?

(h) Wat is het profiel van een gedetineerde die deelneemt aan het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door CVO's in een gevangenis naar geslacht, leeftijd en nationaliteit ?

4. Methodologie

4.1. Design

Deze studie onderzoekt de evolutie in het kwalificerend onderwijsaanbod van de centra van basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs voor gedetineerden en de deelname hieraan vanaf de referteperiode 2009-2010 tot en met 2013-2014. Daarnaast bestond er de mogelijkheid om op basis van de verkregen data een profiel te schetsen van de gedetineerden die deelnemen aan een onderwijsaanbod. Om een antwoord te formuleren op de onderzoeksvragen, werd er gekozen voor een kwantitatieve aanpak, waarbij voornamelijk beschrijvend en exploratief tewerk werd gegaan. Dit omdat er tot op heden omtrent de evolutie in het domein onderwijs aan gedetineerden weinig cijfermatig onderzoek is verricht.

Aangezien het gevangeniswezen geen alledaagse context is, was het belangrijk om hierop een zo goed mogelijk zicht te krijgen. Daarom was naast een uitvoerige literatuurstudie ook een doorgedreven omgevingsanalyse door middel van een documentenanalyse noodzakelijk om zo de kwantitatieve analyses inzake de deelname zo accuraat mogelijk te kunnen maken. Dit werd voornamelijk verwezenlijkt door het bestuderen van documenten van de federale overheid justitie (FOD Justitie, 2014b), de jaarverslagen van het DG EPI, alsook door het bestuderen van de voorhanden zijnde literatuur op www.klasbak.net, het netwerk voor onderwijs aan gedetineerden. Tabel 1 geeft een opsomming van de documenten en websites waarvan gebruik gemaakt werd. De verschillende documenten werden met elkaar vergeleken, de belangrijke bevindingen inzake het onderwijsaanbod en de deelname eruit gehaald en de cijfergegevens over de Vlaamse en de Brusselse gevangenissen die voorhanden waren in verschillende jaarverslagen samengevoegd in een overzichtelijke tabel.

Tabel 1

Geraadpleegde bronnen bij de documentenanalyse

Document / Website	(publicatie)datum	Omschrijving
- Activiteitenverslag 2009	Juni 2010	Jaarverslagen van het Directoraat-generaal Penitentiaire Inrichtingen waarin alle activiteiten van Belgische gevangenissen besproken worden en achteraan statistieken in verband met de gevangenispopulatie terug te vinden zijn.
- Activiteitenverslag 2010	Juni 2011	
- Activiteitenverslag 2011	Mei 2012	
- Jaarverslag 2012	Mei 2013	
- Jaarverslag 2013	Mei 2014	
- Vorming, opleiding en arbeidstoeleiding in zeven Vlaamse gevangenissen	Mei 2009	Een onderzoek uitgevoerd door Snacken en Tournel met als doel een inventarisatie van initiatieven binnen zeven gevangenissen en een analyse van de lokale en bovenlokale coördinatie van die initiatieven te bekomen om zo te komen tot een overzicht van 'good practices' en knelpunten en het formuleren van beleidsaanbevelingen.
- Vlaamse leidraad voor het onderwijs-aanbod in de gevangenissen	Maart 2014	Richtlijnen en informatie over de uitbouw van een kwaliteitsvol onderwijsaanbod in de gevangenissen uitegegeven door de stuurgroep volwassenenonderwijs
http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangenissen/belgische_gevangenissen/gevangenissen/	/	Website met uitgebreide informatie over de verschillende gevangenissen in België, hun werking en classificatie.

4.2. Secundaire dataverzameling en respondenten

De data zijn afkomstig uit databanken die beschikbaar zijn bij het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen (AHOVOS) van het Ministerie van Onderwijs en Vorming. Deze data worden via elektronische zendingen vanuit de Centra voor Volwassenenonderwijs en de Centra voor Basiseducatie ingevuld en bevatten per referteperiode gegevens over het opleidingsaanbod en de cursisten. Een referteperiode loopt voor het volwassenenonderwijs van 1 april tot 31 maart van het daaropvolgende jaar. Wanneer het adres van een geregistreerde lesplaats van een centrum overeenkomt met het adres van één van de Vlaamse of Brusselse gevangenissen, werd het daar georganiseerde aanbod meegenomen in de aangeleverde data. Voor het verkrijgen van de data werd er contact gelegd bij AHOVOS door de onderzoeker en de projectmedewerker onderwijs aan gedetineerden bij de stuurgroep volwassenenonderwijs. Omdat het om een specifieke doelgroep gaat, werden de mogelijkheden onderzocht. Zoals steeds moest privacy gegarandeerd kunnen blijven. Na een aantal overlegmomenten met medewerkers van AHOVOS en een motivatiebrief van zowel de onderzoeker als de projectmedewerker waarin de meerwaarde van het onderzoek duidelijk werd aangetoond (bijlage 2), werden na het ondertekenen van een attest dat de privacy garandeert, de data op een CD-rom aangeleverd, per referteperiode van 2009-2010 tot en met 2013-2014. Deze laatste is de laatste volledig afgesloten en geverifieerde referteperiode die voorhanden was voor het tijdsbestek van dit onderzoek. Het opleidingsaanbod vanaf 1 april 2014 werd dus niet mee opgenomen in de cijferanalyse, omdat dit tijdens de duur van deze studie niet tijdig geverifieerd zou zijn.

Voor deze studie beschikten we over twee verschillende soorten data. Enerzijds beschikten we over data per referteperiode waarin gegevens over de deelname aan een welbepaalde opleiding aangeboden door een CBE of CVO voor zowel de vrouwelijke als de mannelijke gedetineerden weergegeven worden, maar niet opgesplitst per lesplaats (gevangenis). De vrouwelijke en mannelijke gedetineerden worden in deze dataset enkel opgesplitst in leeftijdscategorie. Tabel 2 geeft een overzicht van de structuur van deze aangeleverde dataset. Anderzijds beschikten we over een meer gedetailleerde dataset met enkel gegevens over mannelijke gedetineerden. Deze dataset is per referteperiode opgesplitst volgens lesplaats (gevangenis) en de aangeboden opleidingen waar per leeftijdscategorie werd weergegeven hoeveel mannelijke gedetineerden deelnamen aan een desbetreffende opleiding, opgesplitst per nationaliteit (Tabel 3, p27). Dit zowel voor de deelname aan het aanbod van CBE's als van CVO's. De reden voor de opsplitsing in leeftijdscategorieën ("<15jaar", "15-24jaar", "25-34jaar", "35-44jaar", "45-54jaar", "55-64jaar" en ">65jaar") in plaats van de absolute leeftijd voor zowel de eerste als tweede dataset en de opsplitsing 'Belg' en 'niet-Belg' in de tweede dataset moet gezocht worden in het feit dat het een zeer specifieke en kwetsbare doelgroep betreft en dat de privacy van de gedetineerden te allen tijde gegarandeerd moet kunnen blijven.

Tabel 2

Structuur (opbouw) van de aangeleverde data met gegevens over mannelijke en vrouwelijke gedetineerden

	Man							**Vrouw**							**Totaal**
Referteperiode	**<15**	**15-24**	**25-34**	**35-44**	**45-54**	**55-64**	**>65**	**<15**	**15-24**	**25-34**	**35-44**	**45-54**	**55-64**	**>65**	
Opleiding x															
Opleding y															

Tabel 3

Structuur (opbouw) van de aangeleverde data met enkel gegevens van de mannelijke gedetineerden

	Belg							Niet-Belg							Totaal
Referteperiode	**<15**	**15-24**	**25-34**	**35-44**	**45-54**	**55-64**	**>65**	**<15**	**15-24**	**25-34**	**35-44**	**45-54**	**55-64**	**>65**	
Gevangenis x															
Studiegebied x															
Opleiding x															
Opleiding y															

Over de vijf referteperiodes gaat het om 1505 mannelijke (94,4%) en 89 vrouwelijke (5,6%) respondenten die deelnamen aan een opleiding aangeboden door een CBE. Voor de deelname aan een opleiding aangeboden door een CVO gaat het om 12573 mannelijke (93,8%) en 824 vrouwelijke (6,2%) respondenten. Het betreft hier alle gedetineerden die tijdens een bepaalde periode ingeschreven waren in één of meerdere opleidingen en omvat dus de volledige te onderzoeken populatie. Omdat in de eerste dataset de vrouwelijke gedetineerden, omwille van privacyredenen, enkel opgesplitst werden per opleiding en leeftijdscategorie, konden zij niet gekoppeld worden aan een specifieke gevangenis en werden ze dus niet meegenomen in de analyses met betrekking tot de evolutie van de deelname aan het opleidingsaanbod bekeken per gevangenis en/of classificatie. Enkel voor het bestuderen van het algemene ingerichte onderwijsaanbod, de algemene deelname aan het onderwijsaanbod over de gevangenissen heen en het opstellen van het algemene profiel van een gedetineerde naar leeftijd en geslacht die deelneemt aan een onderwijsaanbod werden de vrouwelijke gedetineerden meegenomen. Omwille van registratieproblemen bij CVO's waarbij de lesplaatsen niet altijd correct geregistreerd werden, konden in de tweede dataset de gegevens van 1057 mannelijke respondenten niet gekoppeld worden aan een gevangenis. Deze respondenten werden dan ook uitgesloten van het onderzoek. Tabel 4 en tabel 5 geven per referteperiode het aantal meegenomen en uitgesloten mannelijke respondenten in het onderzoek weer. Tabel 6 (p28) geeft per referteperiode het aantal vrouwelijke respondenten weer.

Tabel 4

Mannelijke respondenten per referteperiode voor deelname aanbod van CBE's (n = 1505)

	Referteperiode				
	2009-2010	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Totaal aantal cursisten	n = 79	n = 337	n = 310	n = 336	n = 443
Geëxcludeerd	n = 0	n = 0	n = 0	n = 0	n = 0
Meegenomen in analyse	n = 79 (100%)	n = 337 (100%)	n = 310 (100%)	n = 336 (100%)	n = 443 (100%)

Tabel 5

Mannelijke respondenten per referteperiode voor deelname aanbod van CVO's (n = 11516)

	Referteperiode				
	2009-2010	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Totaal aantal cursisten	n = 2539	n = 2402	n = 2721	n = 2636	n = 2275
Geëxcludeerd	n = 475	n = 236	n = 203	n = 135	n = 8*
Meegenomen in analyse	n = 2064 (81,3%)	n = 2166 (90,2%)	n = 2518 (92,5%)	n = 2501 (94,9%)	n = 2267 (99,6%)

* Deze 8 respondenten werden niet omwille van registratieproblemen uitgesloten, maar het betreft gedetineerden in het detentiecentrum van Tongeren, een inrichting voor minderjarigen.

Tabel 6

Vrouwelijke respondenten per referteperiode voor deelname aanbod van CBE's(n=89) en CVO's (n=824)

	Referteperiode				
	2009-2010	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Deelname CBE	n = 0	n = 19	n = 20	n = 26	n = 24
Deelname CVO	n = 174	n = 174	n = 161	n = 205	n = 110
Meegenomen in analyse	n = 174 (100%)	n = 193 (100%)	n = 181 (100%)	n = 231 (100%)	n = 134 (100%)

4.3. Data-analyse

Omgevingsanalyse

Voor de omgevingsanalyse werden verschillende documenten bestudeerd om een accuraat beeld te schetsen van de detentiecontext (Tabel 1, p25). Voor de cijfergegevens van de algemene bevolkingspopulatie en overbevolkingsgraad van de Vlaamse en Brusselse gevangenissen is er gewerkt met een jaargemiddelde omdat het aantal gedetineerden in een gevangenis dagelijks wijzigt, wat de cijfers na de komma verklaart (Vlaamse Overheid, 2010). Het betreft de jaargemiddelden van 2009 tot en met 2013. Recentere cijfergegevens konden niet gebruikt worden omwille van het tijdsbestek van deze studie. De cijfergegevens worden immers aangeleverd door het DG EPI wat maakt dat de tijd het niet toeliet om recentere cijfergegevens op te vragen.

Eigen databestanden

Voor het bestuderen van de onderzoeksvragen werden van de aangeleverde data eigen databestanden gemaakt, klaar voor analyse in R, die aangevuld werden met gegevens afkomstig uit de omgevingsanalyse, nl. de classificatie van een gevangenis. Een eerste dataset betreft de gegevens van zowel de mannelijke als de vrouwelijke gedetineerden, ingegeven per cursist (Tabel 7). De gegevens van de vrouwelijke gedetineerden werden geëxtrapoleerd uit de eerste aangeleverde dataset (Tabel 2, p26). Voor de gegevens van de mannelijke gedetineerden baseerden we ons op de gegevens uit de tweede aangeleverde dataset (Tabel 3, p27). Het betreft allemaal categorische variabelen.

Een tweede eigen databestand (Tabel 8, p29) betreft enkel gegevens over de mannelijke gedetineerden. Uit de eerste eigen dataset werden de vrouwelijke gedetineerden verwijderd en gegevens over de lesplaats (gevangenis), classificatie en nationaliteit toegevoegd uit de tweede aangeleverde dataset (Tabel3,p27) en de omgevingsanalyse. Ook hier betreft het allemaal categorische variabelen. Van deze twee eigen databestanden werden telkens kleinere databestanden gemaakt per referteperiode zowel voor het onderwijsaanbod ingericht door CBE's als door CVO's.

Tabel 7

Structuur (opbouw) eigen databestand van gegevens van de mannelijke en vrouwelijke gedetineerden

Cursist	**Studiegebied**	**Leeftijd**	**Referteperiode**	**Centra**	**Geslacht**
1					
2					
…					
n					

Tabel 8

Structuur (opbouw) eigen databestand van gegevens van de mannelijke gedetineerden

Cursist	Instelling	Classificatie	Studiegebied	Leeftijd	Nationaliteit	Referteperiode	Centra
1							
2							
…							
n							

Voor de CBE's zijn er zeven studiegebieden met een 15-tal opleidingen. Voor de CVO's zijn er 32 studiegebieden op het niveau van het secundair volwassenenonderwijs (bijlage 1) die een paar honderd opleidingen omvatten en 5 studiegebieden voor het hoger beroepsonderwijs (Vlaamse Overheid, 2010). Om een duidelijk overzicht te behouden en de haalbaarheid van het onderzoek te garanderen, hebben we ervoor gekozen om te werken met de verschillende studiegebieden en niet met de opleidingen.

Aangezien we in dit onderzoek beschikken over gegevens met betrekking tot de volledige populatie, maakten we gebruik van beschrijvende statistiek (Baarda, de Goede, & van Dijkum, 2011) waarbij de onderzoeksvragen op descriptief niveau in R geanalyseerd werden en weergegeven in frequentietabellen of grafieken met behulp van het pakket ggplot in R.

Onderzoeksvraag 1: Hoe is het formele educatieve aanbod in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen geëvolueerd sinds 2009 tot en met 2014 ?

Om een antwoord te bieden op deze vraag wordt er allereerst aan de hand van de eerste dataset (Tabel 7, p28) een oplijsting gemaakt van het aanwezige aanbod vanaf 2009 tot en met 2014 voor zowel de CBE's als de CVO's en dit voor zowel mannelijke als vrouwelijke gedetineerden.

Vervolgens bekijken we de evolutie van het aanbod aan de hand van de tweede dataset (Tabel 8) per referteperiode per gevangenis. Tot slot bekijken we de evolutie van het aanbod per classificatie. Het betreft hier enkel het aanbod voor de mannelijke gedetineerden omdat de vrouwelijke gedetineerden omwille van de privacy niet gekoppeld konden worden aan een lesplaats (gevangenis).

Belangrijk om mee te nemen is het feit dat het hier gaat over het aanbod waaraan deelgenomen wordt en dus effectief wordt ingericht. We beschikken niet over gegevens over het aanbod dat wel aangeboden wordt, maar niet ingericht omwille van te weinig of geen deelnemers.

Onderzoeksvraag 2: Hoe is de deelname aan het formele onderwijsaanbod voor gedetineerden in Vlaanderen en Brussel geëvolueerd sinds 2009 tot en met 2014 ?

Om een antwoord te bieden op deze vraag wordt er allereerst aan de hand van de eerste dataset (Tabel 7, p28) een algemeen beeld gegeven van de deelname aan het aanwezige aanbod vanaf 2009 tot en met 2014 voor zowel de CBE's als de CVO's waarin zowel de mannelijke als de vrouwelijke gedetineerden meegenomen worden aan de hand van frequentietabellen en grafische voorstellingen. Allereerst wordt de deelnemende populatie in verhouding tot de totale gevangenispopulatie besproken aan de hand van de gegevens voorhanden in de eerste dataset (Tabel 7, p28) en de resultaten uit de omgevingsanalyse. Tevens wordt er een globaal beeld weergegeven opgesplitst in deelname aan het totale aanbod ingericht door de CBE's enerzijds en door de CVO's anderzijds om zo het verschil in deelname hieraan aan te tonen. Daarna wordt de opsplitsing gemaakt in de verschillende studiegebieden, zowel voor het aanbod ingericht door de CBE's als voor het aanbod ingericht door de CVO's.

Vervolgens bekijken we de evolutie van de deelname aan het aanbod van enerzijds de CBE's en anderzijds de CVO's per gevangenis aan de hand van de tweede dataset (Tabel 8) door de deelname grafisch weer te geven per referteperiode per gevangenis en ook af te zetten ten opzichte van de totale gevangenispopulatie aan de hand van de gegevens voorhanden in de tweede dataset (Tabel 8) en de resultaten uit de omgevingsanalyse.

Tot slot bekijken we de evolutie van de deelname aan het aanbod per classificatie. Per gevangenis wordt de opsplitsing tussen het aanbod ingericht door CBE's en het aanbod ingericht door CVO's gemaakt. Het betreft hier enkel het aanbod voor de mannelijke gedetineerden omdat de vrouwelijke gedetineerden omwille van de privacy niet gekoppeld konden worden aan een lesplaats (gevangenis).
Belangrijk om mee te nemen is het feit dat voor de analyses omtrent de deelname aan het onderwijsaanbod de mogelijkheid bestaat dat een aantal gedetineerden dubbel geteld worden. Aangezien we beschikken over anonieme data kunnen we immers niet achterhalen of een bepaalde gedetineerde deelneemt aan meer dan één ingericht aanbod in een bepaalde referteperiode.

Onderzoeksvraag 3: Wat is het profiel van een gedetineerde die deelneemt aan het formele onderwijsaanbod in een gevangenis ?

Om deze onderzoeksvraag te beantwoorden maakten we opnieuw gebruik van beschrijvende statistieken door frequentietabellen en grafieken weer te geven (Baarda et al., 2011). We baseerden ons hiervoor voor de mannelijke gedetineerden op de tweede eigen dataset die opgebouwd is volgens de structuur weergegeven in tabel 8 (p29) en voor de vrouwelijke gedetineerden op de eerste dataset opgebouwd volgens de structuur weergegeven in tabel 7 (p28). Dit maakt dat voor het opstellen van een profiel de vrouwelijke gedetineerden enkel meegenomen kunnen worden voor geslacht en leeftijdscategorie.

Onderstaand schema (figuur 2) geeft weer welke databestanden we gebruiken voor de analyse per onderzoeksvraag.

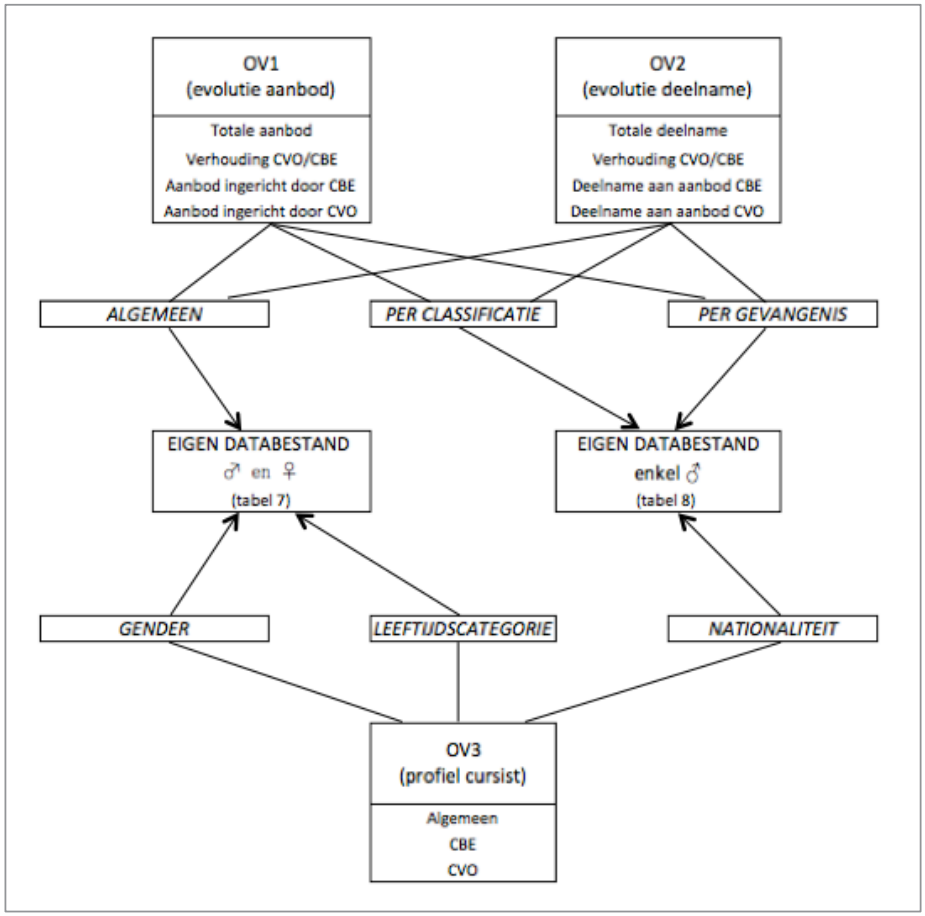

Figuur 2 : Schematische weergave van de analyse van de onderzoeksvragen

4.4. Methodologische kwaliteit van het onderzoek

Om de betrouwbaarheid van het onderzoek te garanderen, werd de omgevingsanalyse ter controle voorgelegd aan een expert. De projectmedewerker 'Onderwijs aan gedetineerden' vanuit VOCVO heeft op regelmatige basis feedback gegeven en haar expertise gedeeld. Op basis van haar expertise en opmerkingen werd de omgevingsanalyse bijgestuurd.

De aangeleverde data inzake het aangeboden aanbod en de deelname hieraan betreft administratieve data, die vooral gebruikt worden in functie van het berekenen van de omkadering voor de centra met betrekking tot het volgende schooljaar (Vlaamse Overheid, 2010). De betrouwbaarheid van de aangeleverde data is echter een knelpunt, omdat de registratie van de gegevens door de centra niet altijd op een correcte wijze gebeurt. Aangezien het hier echter gaat om administratieve data die beschikbaar worden gesteld door de overheid mogen we stellen dat de gegevens geverifieerd werden en dus betrouwbaar zijn voor dit onderzoek.

Dit onderzoek heeft ook respect voor de ethische code. In de analyse van de gegevens, de rapportering van de onderzoeksresultaten werden principes van privacy nauwlettend in het oog gehouden. Anonieme en vertrouwelijke verwerking van de gegevens werd verzekerd. Na het beëindigen van dit onderzoek werden de gegevens door de onderzoeker vernietigd.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek behandeld. Allereerst wordt er een omgevingsanalyse gemaakt omwille van de specifieke context. Vervolgens wordt de evolutie vanaf 2009-2010 tot en met 2013-2014 van het kwalificerend onderwijsaanbod in detentie en de deelname hieraan in kaart gebracht (OV1 en OV2). Daarbij wordt eerst algemeen gekeken naar de deelname aan het totale kwalificerend onderwijsaanbod om vervolgens de verhouding tussen CBE's en CVO's wat het aanbod en de deelname hieraan betreft te bespreken, zowel globaal gezien als opgesplitst per classificatie van de gevangenissen naar statuut van de gedetineerden en in elke gevangenis afzonderlijk. Daarna wordt enerzijds het aanbod ingericht door CBE's en de deelname hieraan en anderzijds het aanbod ingericht door CVO's en de deelname hieraan besproken. Tot slot wordt een profiel opgesteld van een gedetineerde die deelneemt aan het kwalificerend onderwijsaanbod (OV3).

5.1. Omgevingsanalyse

In dit deel worden de verschillende Vlaamse en Brusselse gevangenissen en hun kenmerken besproken om deze kenmerken later mee te kunnen verwerken in de analyses van de aangeleverde data.
Er bestaan reeds verschillende documenten waarin de detentiecontext beschreven wordt, literatuur-bronnen waarin bevindingen weergegeven worden inzake deelname aan onderwijs binnen deze context en jaarverslagen met algemene cijfergegevens over de verschillende Vlaamse en Brusselse gevangenissen. Toch was een omgevingsanalyse aan de hand van een documentenanalyse van al deze bronnen noodzakelijk om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van deze toch wel specifieke context en alle bevindingen en cijfergegevens te centraliseren in één contextbeschrijving.

5.1.1 Kenmerken van de Vlaamse en Brusselse gevangenissen

België telt 32 gevangenissen, waarvan er zich 16 in Vlaanderen en drie in Brussel bevinden. Eén gevangenis, de gevangenis van Berkendaal, is uitsluitend bestemd voor vrouwelijke gedetineerden. In de gevangenissen van Antwerpen, Hasselt, Gent en Brugge verblijven zowel mannelijke als vrouwelijke gedetineerden. De overige gevangenissen zijn uitsluitend inrichtingen voor mannelijke gedetineerden. De gevangenis van Tongeren, een instelling voor uit handen gegeven jongeren die berecht zijn als volwassenen maar wel minderjarig waren op het moment van de feiten en dus niet ondergebracht mogen worden in een gevangenis met meerderjarige gedetineerden, wordt verder niet meegenomen omdat het onderwijsaanbod niet ingericht wordt door CVO's en CBE's, maar door een team van Jongerenwelzijn (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014).

Tabel 9 (p33) geeft een algemeen overzicht van de Vlaamse en Brusselse gevangenissen en hun classificatie volgens statuut, alsook hun gemiddelde capaciteit. De classificatie wordt weergegeven volgens de indeling van het DG EPI. Als we kijken naar de classificatie volgens statuut van een gedetineerde (veroordeeld, beklaagd, geïnterneerd) heeft men in Vlaanderen en Brussel zes strafhuizen, zes arresthuizen en zes arrest – en strafhuizen. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de meeste gevangenissen meerdere statuten herbergen (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014). Men mag dus niet blind zijn voor de andere statuten die ook aanwezig zijn, omdat de combinatie van de verschillende statuten binnen eenzelfde gevangenis een invloed heeft op de werking van de gevangenis en op het aanbod van activiteiten op o.a. onderwijsvlak (Snacken & Tournel, 2009). De gemiddelde capaciteit is de capaciteit weergegeven in het jaarverslag 2013 van het DG EPI. De gevangenis van Tongeren wordt hier, zoals eerder vermeld, niet opgenomen.

Tabel 9

Classificatie van de Vlaamse en Brusselse gevangenissen en hun gemiddelde capaciteit.

Gevangenis	Gemiddelde capaciteit *	Classificatie volgens statuut gedetineerde	Classificatie volgens beveiligingsniveau gesloten/halfopen/open
Vlaanderen			
Antwerpen	439	Arresthuis	Gesloten
Brugge	608	Arrest – en strafhuis	Gesloten
Dendermonde	168	Arrest – en strafhuis	Gesloten
Gent	299	Arresthuis	Gesloten
Hasselt	450	Arrest – en strafhuis	Gesloten
Hoogstraten	170	Strafhuis	Open
Ieper	67	Arresthuis	Gesloten
Leuven Centraal	350	Strafhuis	Gesloten
Leuven Hulp	149	Arresthuis	Gesloten
Mechelen	84	Arrest – en strafhuis	Gesloten
Merksplas	694	Strafhuis	Halfopen
Oudenaarde	132	Strafhuis	Gesloten
Ruiselede	52	Strafhuis	Open
Turnhout	259	Arrest – en strafhuis	Gesloten
Wortel (+Tilburg)	950	Strafhuis	Halfopen
Brussel			
Berkendaal	64	Arrest – en strafhuis	Gesloten
Sint-Gillis	587	Arresthuis	Gesloten
Vorst	405	Arresthuis	Gesloten

* De gemiddelde capaciteit is het gemiddeld aantal plaatsen voorzien voor de gedetineerden in de verschillende nrichtingen, wat enerzijds kan stijgen door de opening van nieuwe afdelingen binnen bestaande inrichtingen en door de bouw van nieuwe inrichtingen en anderzijds kan dalen als het gevolg van cellen die tijdelijk buiten gebruik zijn door renovatiewerken of door een definitieve sluiting van een inrichting (FOD Justitie, 2014a).

Tabel 10 (p34) geeft een algemeen overzicht van de Vlaamse en Brusselse gevangenissen met hun gemiddelde dagelijkse gevangenispopulatie en het percentage van overbevolking van 2009 tot 2013, gebaseerd op de desbetreffende jaarverslagen van het DG EPI (FOD Justitie, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014a). Er wordt gewerkt met een jaargemiddelde aangezien de gevangenispopulatie dagelijks wijzigt, wat de decimalen verklaart. Wat betreft de gevangenispopulatie kunnen we uit tabel 10 (p34) afleiden dat de populatie van 2009 t.o.v eind 2013 met 19,3% gestegen is, een opmerkelijke stijging met bijna een vijfde. De overbevolkingsgraad is met 1,1 % toegenomen (van 25,17% in 2009 naar 26,28% in 2013), met een piek van 28,20 % in 2012. De daling van de overbevolking in 2013 t.o.v. 2012 kan mede toegeschreven worden aan de opening van een nieuwe vleugel in de gevangenis van Turnhout. De gevangenissen van Antwerpen en Vorst kennen de grootste gemiddelde overbevolkingsgraad met meer dan 50%. Ook de gevangenissen van Dendermonde, Gent, Ieper, Mechelen, Berkendaal en Sint-Gillis kennen een hoge gemiddelde overbevolkingsgraad. Men moet er wel rekening mee houden dat in een kleine gevangenis zoals bv. Ieper met een gemiddelde capaciteit van 67,0 (Tabel 9) de overbevolkingsgraad sneller grotere percentages oplevert dan in een grote gevangenis zoals bv. Antwerpen met een gemiddelde capaciteit van 439,0 (Tabel 9). De invloed van een hoge overbevolkingsgraad op de werking van de gevangenis en haar activiteiten zal in een kleine gevangenis waarschijnlijk kleiner zijn dan in een grote gevangenis met een hoge overbevolkingsgraad.

Tabel 10

Algemeen overzicht van de Vlaamse en Brusselse gevangenissen met hun gemiddelde dagelijkse bevolking en overbevolkingspercentage van 2009 tot 2013

	Gevangenispopulatie* en percentage van overbevolking																			
	2009				2010				2011				2012				2013			
	♂	♀	***totaal***	*Over-bevolking*	♂	♀	***totaal***	*Over-bevolking*	♂	♀	***totaal***	*Over-bevolking*	♂	♀	***totaal***	*Over-bevolking*	♂	♀	***totaal***	*Over-bevolking*
Vlaanderen																				
Antwerpen	670,1	45,8	***715,9***	*63,1 %*	623,7	41,7	**665,5**	*51,6 %*	653,6	49,9	**703,6**	*60,3 %*	661,2	60,7	**721,9**	*64,4 %*	666,5	56,9	***723,3***	*64,8 %*
Brugge	669,4	95,8	***765,2***	*25,9 %*	664,3	94,5	**758,8**	*24,8 %*	668,9	102,8	**771,7**	*26,9 %*	684,1	108,1	**792,3**	*30,3 %*	682,6	107,3	***790,0***	*29,9 %*
Dendermonde	222,6	-	***222,6***	*32,5 %*	203,8	-	**203,8**	*21,3 %*	221,9	-	**221,9**	*32,1 %*	224,6	-	**224,6**	*33,7 %*	240,4	-	***240,4***	*43,1 %*
Gent	354,7	43,6	***398,3***	*40,7 %*	336,0	40,4	**376,4**	*33,0 %*	346,3	46,3	**392,6**	*37,0 %*	377,8	56,9	**434,7**	*45,4 %*	362,9	60,3	***423,2***	*41,5 %*
Hasselt	495,4	30,5	***526,0***	*16,9 %*	483,4	31,1	**514,4**	*14,3 %*	508,7	36,5	**545,2**	*21,2 %*	529,1	38,7	**567,8**	*26,2 %*	526,8	36,2	***562,9***	*25,1 %*
Hoogstraten	160,0	-	***160,0***	*-0,6 %*	165,4	-	**165,4**	*-2,7 %*	165,5	-	**165,5**	*-2,6 %*	168,4	-	**168,4**	*-0,9 %*	170,6	-	***170,6***	*0,3 %*
Ieper	109,8	-	***109,8***	*63,9 %*	105,2	-	**105,2**	*57,0 %*	91,1	-	**91,1**	*36,0 %*	85,7	-	**85,7**	*27,9 %*	93,5	-	***93,5***	*39,5 %*
Leuven Centraal	341,7	-	***341,7***	*-0,8 %*	344,9	-	**344,9**	*-1,4 %*	344,2	-	**344,2**	*-1,7 %*	348,3	-	**348,3**	*-0,5 %*	348,2	-	***348,2***	*- 0,5 %*
Leuven Hulp	191,6	-	***191,6***	*28,6 %*	188,5	-	**188,5**	*26,5 %*	184,9	-	**184,9**	*24,1 %*	196,7	-	**196,7**	*32,0 %*	199,3	-	***199,3***	*33,8 %*
Mechelen	117,1	-	***117,1***	*57,0 %*	115,5	-	**115,5**	*37,5 %*	109,2	-	**109,2**	*30,0 %*	121,0	-	**121,0**	*44,0 %*	118,9	-	***118,9***	*41,5 %*
Merksplas	667,9	-	***667,9***	*-3,8 %*	657,9	-	**657,9**	*-5,2 %*	664,9	-	**664,9**	*-4,2 %*	667,6	-	**667,6**	*-3,8 %*	665,9	-	***665,9***	*- 4,1 %*
Oudenaarde	156,4	-	***156,4***	*18,5 %*	145,4	-	**145,4**	*10,1 %*	146,2	-	**146,2**	*10,7 %*	156,6	-	**156,6**	*18,7 %*	160,0	-	***160,0***	*21,2 %*
Ruiselede	57,7	-	***57,7***	*11,7 %*	56,3	-	**56,3**	*8,3 %*	57,1	-	**57,1**	*9,8 %*	55,8	-	**55,8**	*7,2 %*	56,9	-	***56,9***	*9,4 %*
Turnhout**	184,6	-	***184,6***	*21,4 %*	174,1	-	**174,1**	*14,6 %*	195,2	-	**195,2**	*28,4 %*	198,4	-	**198,4**	*30,5 %*	257,9	-	***257,9***	*- 0,6 %*
Wortel (+Tilburg)***	181,6	-	***181,6***	*-2,9 %*	612,8	-	**612,8**	*-4,5 %*	797,6	-	**797,6**	*-2,3 %*	863,3	-	**863,3**	*-0,8 %*	935,0	-	***935,0***	*- 1,5 %*
Brussel																				
Berkendaal	-	64,6	***64,6***	*0,9 %*	-	75,9	**75,9**	*18,5 %*	-	87,9	**87,9**	*37,3 %*	-	96,1	**96,1**	*50,2 %*	-	92,2	***92,2***	*44,0 %*
Sint-Gillis	615,4	-	***615,4***	*22,6 %*	616,8	-	**616,8**	*22,9 %*	626,6	-	**626,6**	*24,8 %*	753,2	-	**753,2**	*38,0 %*	836,9	-	***836,9***	*42,6 %*
Vorst	637,8	-	***637,8***	*57,5 %*	611,0	-	**611,0**	*50,9 %*	652,3	-	**652,3**	*61,1 %*	668,8	-	**668,8**	*65,1 %*	619,0	-	***619,0***	*52,8 %*
Totaal	**5833,8**	**280,3**	***6114,2***	***25,17%***	**6105,0**	**283,6**	***6388,6***	***20,97%***	**6434,2**	**323,4**	***6757,7***	***23,83%***	**6760,6**	**360,5**	***7121,2***	***28,20%***	**6941,3**	**352,9**	***7294,1***	***26,28%***

* Er is gewerkt met een jaargemiddelde aangezien de gevangenispopulatie dagelijks wijzigt, wat de decimalen verklaart. Het resultaat is afzonderlijk berekend voor elke cel en voor de totalen. De afronding gebeurde op één cijfer na de komma. Door deze afrondingen kan het soms zijn dat de precieze waarde van het totaal niet geheel overeenstemt met de som van de opgetelde delen (FOD Justitie, 2010).

** Begin 2013 is een nieuwe vleugel in gebruik genomen in de gevangenis van Turnhout (FOD Justitie, 2014b) waardoor er meer plaatsen ter beschikking kwamen wat het verschil in percentage overbevolking van 2013 met de andere jaren verklaart.

*** Sinds februari 2010 huurt de Belgische overheid 500 detentieplaatsen in de penitentiaire inrichting van Tilburg waar Belgische gedetineerden tijdelijk worden opgesloten. In maart 2011 werd dit verhoogd naar 650 plaatsen. Vandaar het grote verschil in populatie tussen 2009, 2010 en de daaropvolgende jaren.

5.1.2 Gevangenispopulatie per classificatie van de gevangenissen

Uit de literatuurstudie blijkt dat de classificatie van een gevangenis een invloed kan hebben op de uitbouw van een onderwijsaanbod en de deelname hieraan (Snacken & Tournel, 2009). In deze studie wordt daarom het aanbod en de deelname ook bekeken vanuit dit oogpunt en wordt er in verschillende analyses een opsplitsing gemaakt tussen een arresthuis, strafhuis of de combinatie van beide statuten.

Tabel 11 geeft een overzicht van de gemiddelde capaciteit opgesplitst per classificatie volgens statuut gebaseerd op de cijfergegevens van het jaaroverzicht 2013 van het DG EPI (FOD Justitie, 2014a). Een overzicht van de effectieve mannelijke en vrouwelijke bevolking per referteperiode opgesplitst per classificatie gebaseerd op de cijfergegevens van de jaaroverzichten van het DG EPI (FOD Justitie, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014a) wordt weergegeven in tabel 12. Voor de inrichting in Wortel, geclassificeerd als strafhuis, is er rekening gehouden met het feit dat de Belgische overheid in 2010 500 detentieplaatsen en vanaf 2011 650 detentieplaatsen huurt in de penitentiaire inrichting van Tilburg, maar dat het volwassenenonderwijs niet bevoegd is om daar een aanbod in te richten (Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014). De gedetineerden die verblijven in Tilburg werden dan ook afgetrokken van de gemiddelde capaciteit en de effectieve bevolking per referteperiode.

Tabel 11

De gemiddelde capaciteit naar classificatie van de gevangenissen.

	Gemiddelde capaciteit
Arresthuizen	1946
Strafhuizen	1698
Arrest – en strafhuizen	1569
Totaal	***5213***

Tabel 12

De effectieve bevolking naar classificatie van de gevangenissen.

	2009			**2010**			**2011**			**2012**			**2013**		
	♂	♀	**totaal**	♂	♀	**totaal**	♂	♀	**totaal**	♂	♀	**totaal**	♂	♀	**totaal**
Arresthuizen	2579,4	89,4	***2668,8***	2481,2	82,1	***2563,4***	2554,8	96,2	***2651***	2743,4	117,6	***2861***	2778,1	117,2	***2895,3***
Strafhuizen	1565,3	-	***1565,3***	1482,7	-	***1482,7***	1525,5	-	***1525,5***	1610	-	***1610***	1686,6	-	***1686,6***
Gemengd	1689,1	190,9	***1880***	1641,1	201,5	***1842,5***	1703,9	227,2	***1931,1***	1558,8	242,9	***1801,7***	1826,6	235,7	***2062,3***

Uit tabel 12 kunnen we afleiden dat de meeste gedetineerden overduidelijk verblijven in arresthuizen. Percentueel gezien neemt de effectieve bevolking van 2009 tot en met 2013 met 8,5% toe in arresthuizen, 9,7% in arrest – en strafhuizen en 7,7% in strafhuizen.

Wanneer we de effectieve bevolking vergelijken met de gemiddelde capaciteit (Tabel 11), kunnen we vaststellen dat het ook vooral arresthuizen zijn die kampen met overbevolking. Ook de combinatie van beide statuten (arrest – en strafhuis) kampt met overbevolking. Uit de effectieve populatie van de penitentiaire inrichtingen geclassificeerd als louter strafhuizen, blijkt dat men daar niet te kampen heeft met overbevolking. Hier moet wel de kanttekening gemaakt worden dat wanneer we de instellingen individueel bekijken (Tabel 10, p34) we merken dat de strafhuizen van Oudenaarde en Ruiselede wel degelijk een gemiddelde overbevolkingsgraad kennen van respectievelijk 21% en 9% in 2013. Dit zijn echter wel kleinere gevangenissen waar de overbevolkingsgraad sneller grotere percentages oplevert dan in een grote gevangenis.

5.2. Het onderwijsaanbod in een detentiecontext en de deelname eraan van 2009 t.e.m. 2014 in kaart gebracht

Aangezien we aan de hand van welbepaalde grafieken zowel het onderwijsaanbod als de deelname eraan konden weergeven, hebben we ervoor gekozen om in de rapportage van de resultaten onderzoeksvraag één en twee samen te bespreken om te veel herhaling te vermijden. In dit onderdeel worden de resultaten van de analyses ook voornamelijk visueel voorgesteld. Wanneer de absolute cijfers en/of percentages van de analyses niet apart worden vermeld, verwijzen we telkens naar een bijhorende bijlage.

5.2.1 Deelname aan het totale kwalificerend onderwijsaanbod

Algemeen

Figuur 3 toont aan dat in de onderzochte referteperiodes iets minder dan de helft van de totale gevangenispopulatie deelneemt aan het kwalificerend onderwijsaanbod. Ook toont de grafiek aan dat er in 2011-2012 een stijging was van 11,4% ten opzichte van 2009-2010. Doorheen de laatste twee referteperiodes merken we opnieuw een daling van 6,5%.

Wel moet er rekening gehouden worden met het feit dat de kans bestaat dat sommige gedetineerden die deelnamen aan het kwalificerend onderwijsaanbod in een bepaalde referteperiode dubbel geteld worden als zij ingeschreven waren in meer dan één opleiding. Dit kan de resultaten wat vertekenen. Desondanks mogen we toch stellen dat heel wat gedetineerden deelnemen aan het kwalificerend onderwijsaanbod.

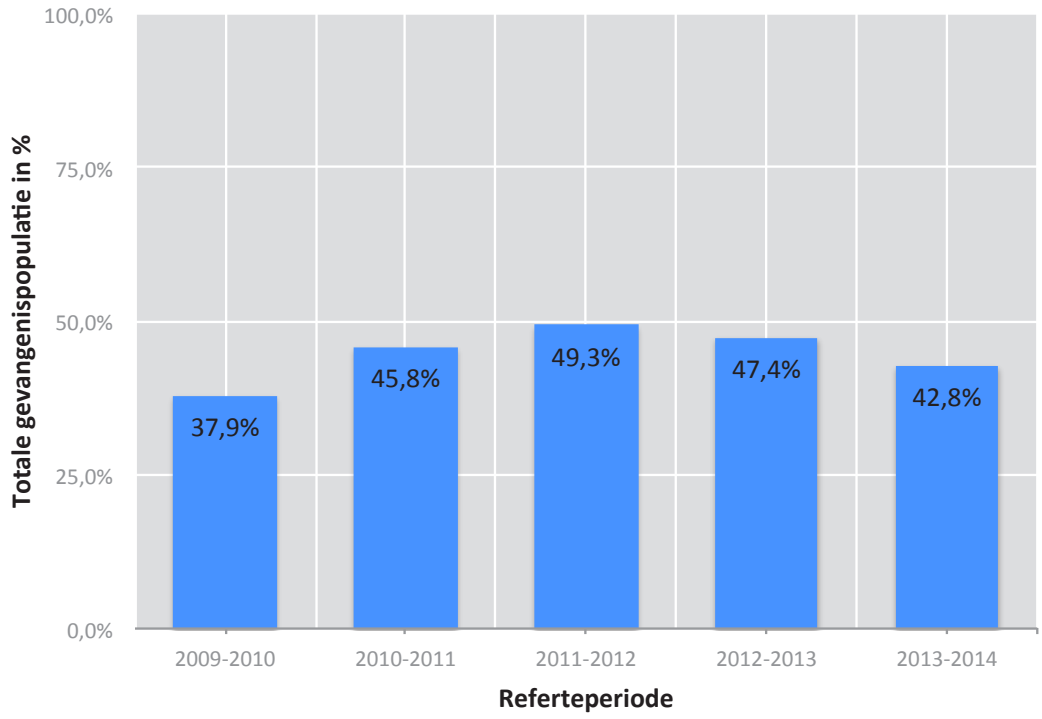

Figuur 3 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten (in %) in het kwalificerend onderwijsaanbod per onderzochte referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie.

Per classificatie van de gevangenissen

Aangezien we voor dit onderzoek niet over de cijfergegevens van vrouwelijke gedetineerden opgesplitst per gevangenis beschikken, gelden onderstaande bevindingen enkel voor mannelijke gedetineerden. Voor de absolute en relatieve cijfers per classificatie en de relatieve cijfers van de deelname aan een onderwijsaanbod in verhouding tot de totale gevangenispopulatie per referteperiode weergegeven in een frequentietabel verwijzen we naar bijlage 3.

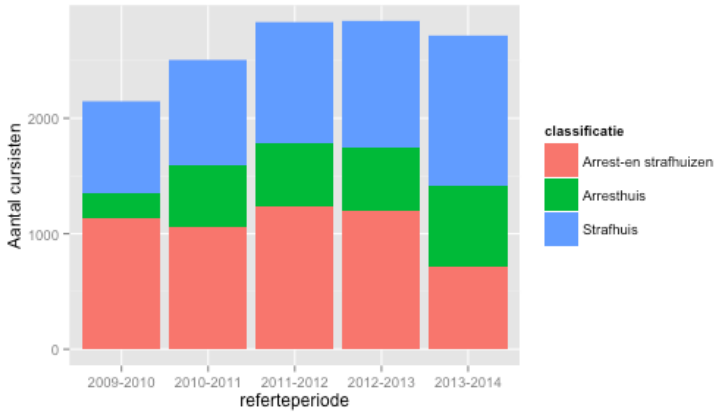

Figuur 4 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod per classificatie naar statuut van de gevangenissen per onderzochte referteperiode.

Figuur 4 toont ons de deelname aan het onderwijsaanbod opgesplitst per classificatie naar statuut van de gedetineerden. Er wordt voornamelijk in strafhuizen en arrest- en strafhuizen deelgenomen. De deelname aan het aanbod is positief geëvolueerd in arresthuizen en strafhuizen, maar de arrest- en strafhuizen kennen tijdens de laatste periode een sterke daling (van 1193 in 2012-2013 inschrijvingen naar 716 in 2013-2014). Figuur 5, die de deelname aan het aanbod weergeeft in verhouding met de totale gevangenispopulatie van de verschillende classificaties, geeft ons een genuanceerder, maar vrij gelijkaardig beeld. Hieruit kunnen we afleiden dat er in arresthuizen opmerkelijk minder deelgenomen wordt aan het aanbod, maar dat er wel een positieve evolutie is (van 7,9% in 2009-2010 naar 25,0% in 2013-2014). De arrest- en strafhuizen kennen, zoals figuur 4 ook aantoont, een terugval van 37,4% tijdens de laatste referteperiode. In strafhuizen neemt 76,9% van de gedetineerden deel aan het kwalificerend aanbod. Ook hier moet de kanttekening gemaakt worden dat sommige gedetineerden dubbel geteld worden, wat de resultaten wat kan vertekenen.

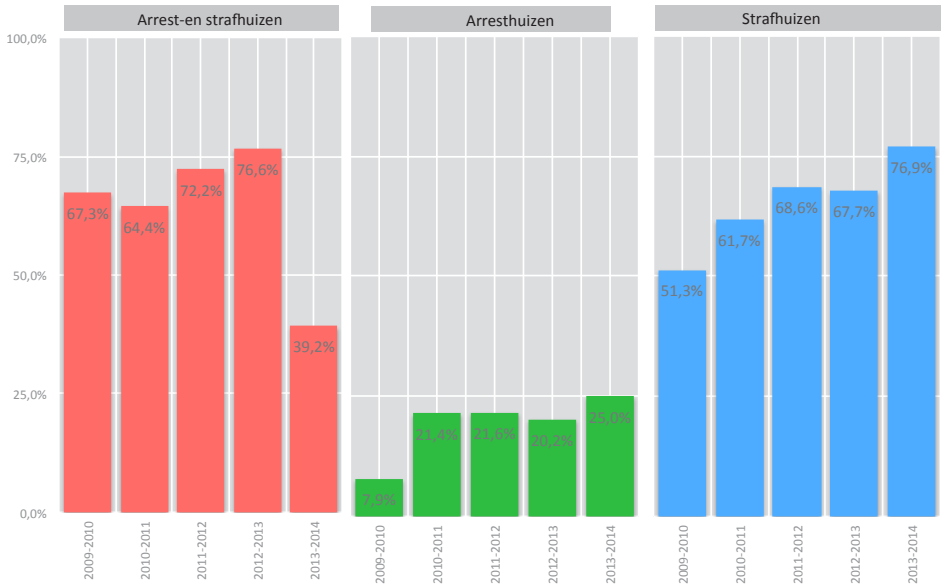

Figuur 5 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod per classificatie van gevangenissen naar statuut van de gedetineerden per onderzochte referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie

Per gevangenis

Wanneer we de gevangenissen individueel bekijken merken we grote verschillen. Om de deelname aan het onderwijsaanbod correct te interpreteren is het nodig om het aantal inschrijvingen per gevangenis te bekijken in verhouding tot de totale gevangenispopulatie in de desbetreffende gevangenis (Figuur 6). Indien we dit niet zouden doen geeft dit een vertekend beeld aangezien sommige gevangenissen een veel grotere gemiddelde capaciteit en effectieve bevolking kennen dan anderen (Tabel 9, p33 en tabel 10, p34) wat het groter aantal deelnemers kan verklaren. Bijlage 4 bevat de absolute en relatieve cijfergegevens over het aantal ingeschreven cursisten per gevangenis per referteperiode en bijhorende grafiek, alsook de relatieve cijfers in verhouding tot de totale gevangenispopulatie.

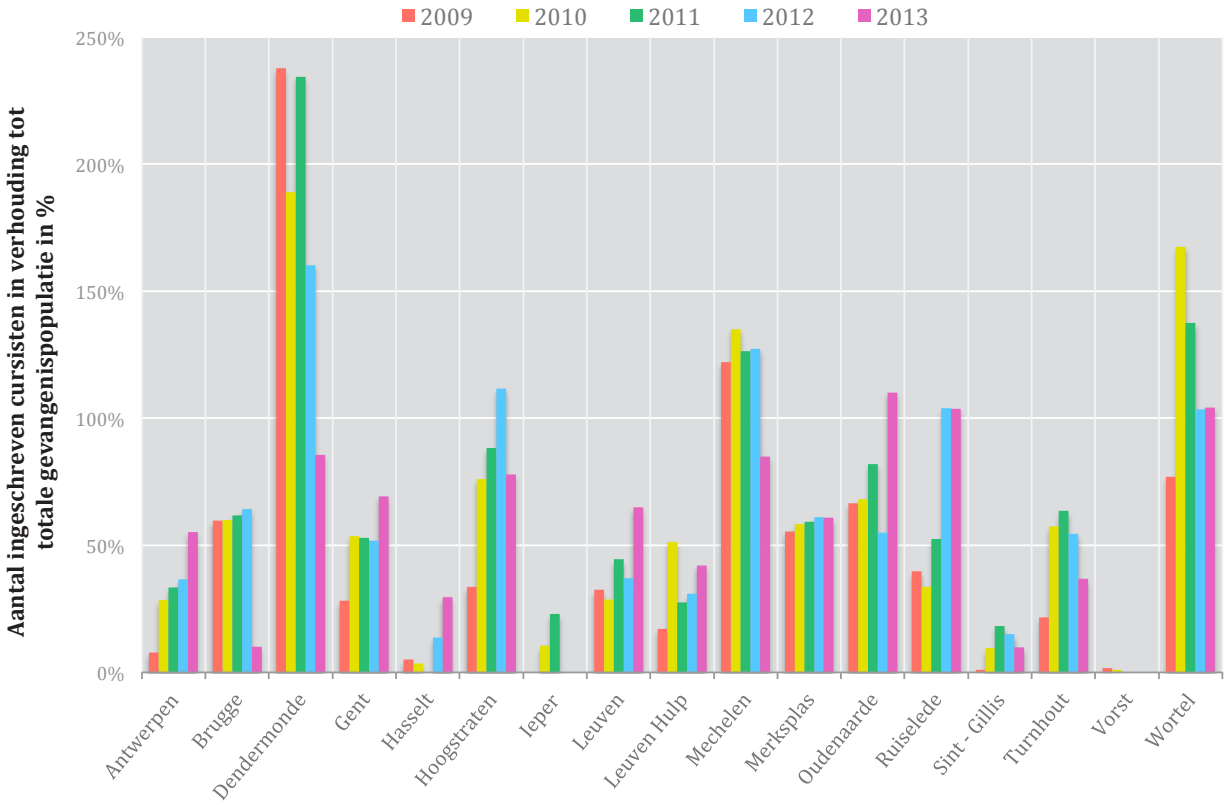

Figuur 6 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten (in %) in het kwalificerend onderwijsaanbod per gevangenis per onderzochte referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie.

Uit figuur 6 blijkt dat in de meeste gevangenissen een kwalificerend aanbod aangeboden werd gedurende de onderzochte periodes. In Ieper en in Vorst kent het aanbod een negatieve evolutie aangezien er respectievelijk geen aanbod meer wordt ingericht vanaf 2012-2013 en 2011-2012. Wanneer we kijken naar de deelname stellen we vast dat in Dendermonde, Mechelen en Wortel massaal gebruik gemaakt wordt van het onderwijsaanbod aangezien er voor de meeste referteperiodes meer inschrijvingen waren dan er gedetineerden in de gevangenis verbleven. Ook Hoogstraten, Ruiselede en Oudenaarde hadden tijdens één of meerdere referteperiodes meer inschrijvingen dan gedetineerden die in de gevangenis verbleven. We stellen echter vast dat Dendermonde een negatieve evolutie kent (van 529 inschrijvingen in 2009-2010 naar 206 inschrijvingen in 2013-2014 (bijlage 4)), een opmerkelijke daling van 61%. Ook in Mechelen (van 143 naar 101 inschrijvingen) stellen we een negatieve evolutie vast. Wanneer we voor de gevangenis van Wortel de absolute cijfers bekijken (bijlage 4) merken we dat het aantal ingeschreven cursisten positief evolueert (van 189 inschrijvingen in 2010-2011 naar 297 in 2013-2014) maar als we dit afzetten tegen de totale gevangenispopulatie merken we echter een negatieve evolutie, omdat

de totale gevangenispopulatie, zonder de gedetineerden die verblijven in de gevangenis van Tilburg, eveneens toeneemt met 56,9% tijdens de onderzochte referteperiodes (Tabel 10, p34). In de gevangenissen van Hasselt, Sint-Gillis, Leuven-Hulp, Vorst en Ieper blijft, wanneer er een aanbod aanwezig is, de deelname beperkt tot laag. Wel evolueert de deelname tijdens de laatste referteperiode ten opzichte van de eerste referteperiode in Hasselt en Leuven-Hulp positief, respectievelijk van 5% deelname naar 29,6% en van 17,2% deelname naar 41,2%. Zeer opvallend is de plotse negatieve evolutie in Brugge (een daling van 84,3%) tijdens de laatste referteperiode (van 440 inschrijvingen in 2012-2013 naar 69 in 2013-2014). Omdat dit toch een opmerkelijke vaststelling is waar niet meteen een verklaring voor te vinden was in de voorhanden zijnde literatuur of cijfergegevens, werd dit afgetoetst bij de projectmedewerker 'Onderwijs aan gedetineerden' die ons vertelde dat er begin 2013 een verificatiecontrole heeft plaatsgevonden in alle gevangenissen waardoor er in Brugge heel wat cursisten werden geschrapt als financierbare cursisten. Hierdoor is het aanbod in Brugge veel beperkter geworden omdat verschillende CVO's zich hebben teruggetrokken. In de andere gevangenissen heeft deze verificatiecontrole nauwelijks effect gehad. Hoogstraten en Turnhout tellen tijdens de laatste referteperiode ook minder inschrijvingen maar ten opzichte van 2009-2010 is er wel een positieve evolutie. Ook de gevangenissen van Antwerpen, Gent, Oudenaarde en Ruiselede evolueren zeer positief (een stijging van respectievelijk 47,3%, 41%, 43,5% en 63,8%). In de gevangenis van Merksplas blijft de deelname doorheen de referteperiodes meer dan 50% en stabiel.

5.2.2 Verhouding van het kwalificerend onderwijsaanbod tussen de CBE's en de CVO's

De deelname aan het onderwijsaanbod opgesplitst in CBE en CVO (Figuur 7), toont dat voor alle referteperiodes het voornamelijk de CVO's zijn die een kwalificerend aanbod voorzien in gevangenissen. Meer dan 80% neemt deel aan het aanbod ingericht door de CVO's en minder dan 20% aan het aanbod ingericht door de CBE's. Wel merken we een lichte positieve evolutie in de deelname aan het aanbod van de CBE's. Voor de absolute en relatieve cijfers per referteperiode verwijzen we naar bijlage 5. Wanneer we de verhouding CBE/CVO in 2009-2010 vergelijken met de overige referteperiodes, stellen we vast dat de deelname aan het onderwijsaanbod van CBE's sindsdien aanzienlijk gestegen is. Hier moet echter de kanttekening bij gemaakt worden dat de gegevens van 2009-2010 over de CBE's niet volledig zijn omwille van het feit dat de CBE's toen nog niet verplicht waren om de gegevens elektronisch in te zenden en dus niet alle gegevens in de databanken van het ministerie van Onderwijs en Vorming voorhanden zijn.

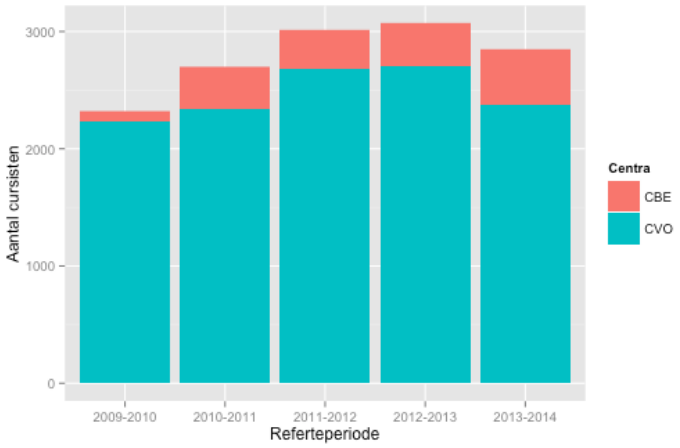

Figuur 7 : Verhouding van het aantal cursisten tussen CBE's en CVO's per onderzochte referteperiode

Figuur 8 toont de verhouding van het aantal ingeschreven cursisten tussen het onderwijsaanbod van CBE's en CVO's per classificatie van de gevangenissen naar statuut voor de mannelijke gedetineerden. De referteperiode 2009-2010 wordt hier wel grafisch weergegeven maar niet meegenomen in de verdere bespreking aangezien de gegevens hierover, zoals eerder vermeld, niet volledig zijn. Ook beperken we ons hier tot het bespreken van de verhouding tussen CBE/CVO aangezien de deelname aan het onderwijsaanbod opgesplitst naar classificatie reeds uitvoerig besproken is in punt 5.2.1 (p36). Voor de absolute en relatieve cijfers per referteperiode horende bij figuur 8 verwijzen we naar bijlage 6.

Zowel in arresthuizen, strafhuizen en arrest- en strafhuizen wordt er uitdrukkelijk meer deelgenomen aan het aanbod ingericht door CVO's, maar in arresthuizen wordt er verhoudingsgewijs meer deelgenomen aan het aanbod van CBE's dan in strafhuizen en arrest- en strafhuizen. In arrest- en strafhuizen merken we wel een positieve evolutie in de deelname aan het onderwijsaanbod ingericht door CBE's (van 44 ingeschreven cursisten in 2010-2011 naar 136 ingeschreven cursisten in 2013-2014). Ook de strafhuizen kennen in mindere mate dezelfde positieve evolutie (van 143 ingeschreven cursisten in 2010-2011 naar 167 ingeschreven cursisten in 2013-2014). In arresthuizen merken we een lichte daling tijdens de referteperiode 2011-2012 en 2012-2013 ten opzichte van 2010-2011, maar tijdens de laatste referteperiode is er opnieuw een stijging.

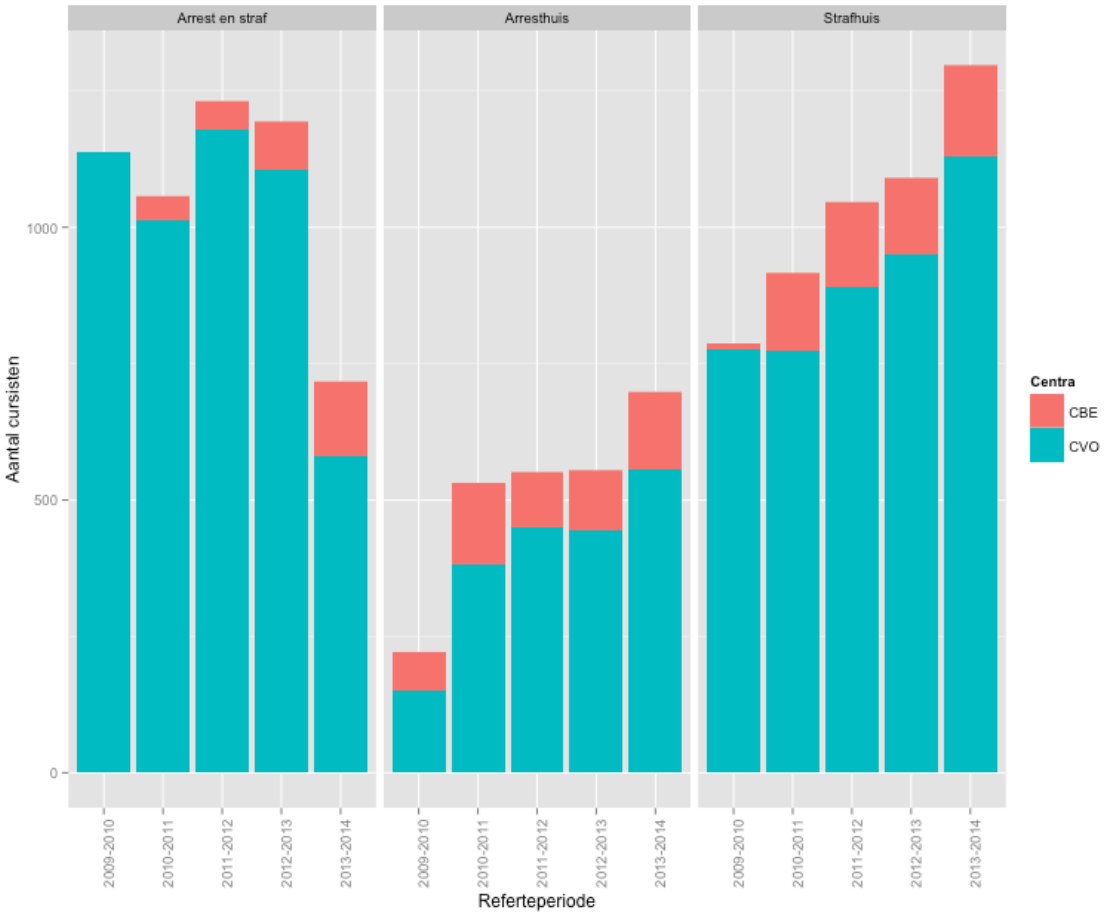

Figuur 8 : Verhouding aantal ingeschreven cursisten tussen het kwalificerend onderwijsaanbod van de CBE's en CVO's per classificatie van de gevangenissen naar statuut per onderzochte referteperiode

Als we de evolutie in de verhouding in deelname tussen CBE's en CVO's bekijken per afzonderlijke gevangenis voor de mannelijke gedetineerden (Figuur 9, p42) merken we dat er niet in elke gevangenis altijd een aanbod voor basiseducatie aanwezig is. Voor een uitvoerige bespreking van het onderwijsaanbod enerzijds ingericht door CBE's en anderzijds door CVO's per gevangenis verwijzen we respectievelijk naar puntje 5.2.3 (p43) en 5.2.4 (p49). We beperken ons hier opnieuw tot het bespreken van de verhouding tussen CBE/CVO aangezien de deelname aan het onderwijsaanbod opgesplitst per gevangenis uitvoerig besproken is in punt 5.2.1 (p36). Voor de absolute en relatieve cijfers per referteperiode horende bij figuur 9 verwijzen we naar bijlage 7.

In alle gevangenissen wordt er uitdrukkelijk meer deelgenomen aan het aanbod ingericht door CVO's, met uitzondering van de gevangenis van Ieper en Vorst, waar er voor Ieper slechts tijdens twee referteperiodes een aanbod aanwezig was en voor Vorst enkel een aanbod basiseducatie gedurende de eerste twee referteperiodes. In de gevangenis van Antwerpen, Gent, Hoogstraten, Leuven-Hulp, Ruiselede en Sint-Gillis werd er gedurende de onderzochte periode in vergelijking met de andere gevangenissen verhoudingsgewijs meer deelgenomen aan het aanbod basiseducatie dan in de andere gevangenissen. We merken een positieve evolutie in de deelname aan het aanbod basiseducatie in verhouding met het aanbod CVO in de gevangenissen van Gent (van 17,2% naar 35,5%), Leuven-Hulp (van 37,1% naar 45,2%) en Sint-Gillis (van 35,6% naar 57,8%), daar waar de gevangenis van Antwerpen een negatieve evolutie kent (van 31,5% naar 14,7%). In Hoogstraten en Ruiselede blijft de verhouding vrij stabiel (zie bijlage 7, tabel B voor de cijfergegevens). Wel bestaat er in Ruiselede pas sinds 2011-2012 een aanbod basiseducatie. In de gevangenis van Brugge en Hasselt is er pas vanaf de laatste referteperiode een aanbod basiseducatie waaraan verhoudingsgewijs iets meer dan een vijfde deelneemt in beide gevangenissen. Voor Brugge kunnen we de reden ook hier weer zoeken in het feit dat vele CVO's zich in 2013-2014 hebben teruggetrokken zoals hoger vermeld.

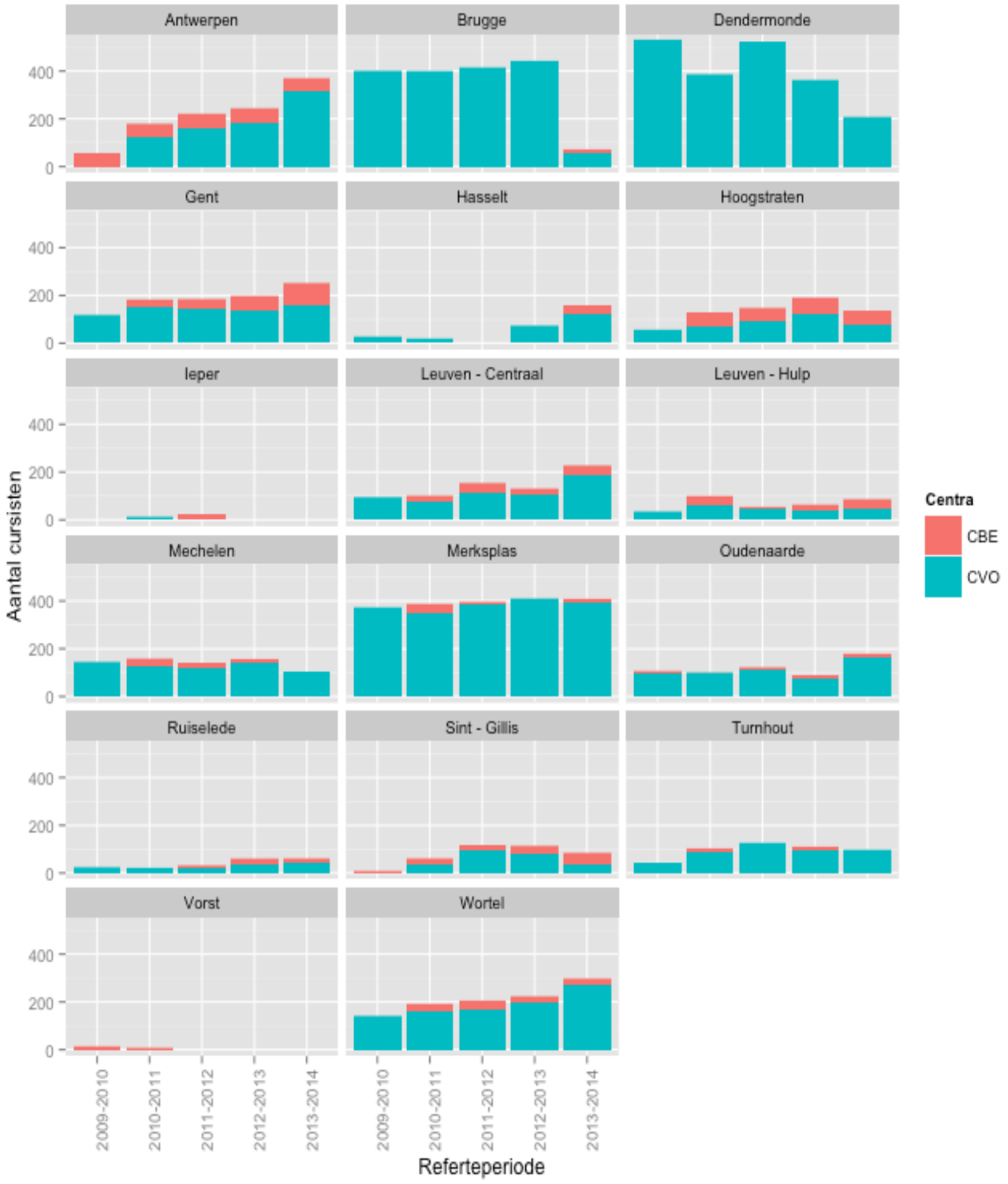

Figuur 9 : Verhouding van het aantal ingeschreven cursisten tussen het kwalificerend onderwijsaanbod van de CBE's en CVO's per gevangenis per onderzochte referteperiode

5.2.3 Evolutie van het kwalificerend onderwijsaanbod en de deelname hieraan ingericht door de CBE's

Algemeen

Wanneer we algemeen kijken naar de studiegebieden die ingericht worden door een CBE per referteperiode voor zowel mannelijke en vrouwelijke gedetineerden (Tabel 13) gebaseerd op de verkregen data van AHOVOS merken we dat tijdens de referteperiode 2009-2010 slechts drie studiegebieden ingericht werden en dit enkel voor mannelijke gedetineerden. Hier moet echter wederom rekening gehouden worden met het feit dat deze gegevens onvolledig zijn omwille van het nog niet verplicht elektronisch inzenden van gegevens door de CBE's. Om deze reden wordt de referteperiode 2009-2010 voor het onderwijsaanbod van CBE's ook hier in de verdere analyse wel weergegeven maar niet besproken. Wanneer we kijken naar de overige referteperiodes merken we dat er gemiddeld zes studiegebieden ingericht worden en dat het aanbod dus gespreid is over verschillende leergebieden, met uitzondering van ICT, Talen en Wiskunde en voor de vrouwelijke gedetineerden ook met uitzondering van Alfabetisering NT2. Nederlands en NT2 (enkel mannelijke gedetineerden) werden in elke onderzochte referteperiode ingericht, gevolgd door maatschappijoriëntatie die vanaf 2010-2011 elk jaar wordt ingericht. Wanneer we de mannelijke met de vrouwelijke gedetineerden vergelijken, merken we dat het aanbod voor vrouwen beperkter is. ICT en Talen zijn volledig afwezig voor vrouwelijke gedetineerden en ook NT2 werd niet elke referteperiode ingericht. Enkel in de laatste referteperiode zijn de studiegebieden waarin een CBE een aanbod voorziet, gelijkaardig voor mannen en vrouwen.

Tabel 13

Het onderwijsaanbod (studiegebieden) van de CBE's in gevangenissen voor mannen en vrouwen

	Referteperiode				
	2009 – 2010	*2010 – 2011*	*2011 – 2012*	*2012 – 2013*	*2013 – 2014*
Mannen					
Studiegebied					
Alfabetisering NT2	-	✓	✓	-	✓
ICT	✓	-	-	✓	-
Maatschappijoriëntatie	-	✓	✓	✓	✓
Nederlands	✓	✓	✓	✓	✓
NT2	✓	✓	✓	✓	✓
Open modules BE	-	✓	✓	✓	-
Talen	-	✓	-	-	-
Wiskunde	-	-	-	-	✓
Maatwerk*	-	✓	✓	✓	-
Vrouwen					
Studiegebied					
Alfabetisering NT2	-	-	-	-	✓
ICT	-	-	-	-	-
Maatschappijoriëntatie	-	✓	✓	✓	✓
Nederlands	-	✓	✓	✓	✓
NT2	-	✓	-	-	✓
Open modules BE	-	✓	✓	✓	-
Talen	-	-	-	-	-
Wiskunde	-	-	-	-	✓
Maatwerk*	-	-	✓	-	-

* Maatwerk is geen studiegebied, maar een specifiek aanbod dat ingericht kan worden onder bepaalde voorwaarden en leidt niet tot een erkend certificaat.

Uit figuur 10 kan geconcludeerd worden dat de deelname aan het aanbod basiseducatie in het algemeen positief geëvolueerd is (van 356 inschrijvingen in 2010-2011 naar 467 inschrijvingen in 2013-2014) met vooral in de laatste referteperiode een opvallende stijging. Bijlage 8 geeft de relatieve en absolute cijfergegevens weer per referteperiode in de vorm van een frequentietabel en in de vorm van cirkeldiagrammen met bijhorende percentages. De studiegebieden waaraan het meeste wordt deelgenomen, zijn NT2 en maatschappijoriëntatie. Maatschappijoriëntatie neemt het sterkste toe (van 27% ingeschreven cursisten in 2010-2011 naar 53% in 2013-2014), vooral ten koste van maatwerk dat in de referteperiode van 2013-2014 niet meer wordt ingericht. Dit is te verklaren door het feit dat maatwerk ingericht in de gevangenissen inhoudelijk sterk overeenkomt met maatschappijoriëntatie, maar het nadeel heeft geen erkend certificaat op te leveren (Vlaamse Overheid, 2010). Het is dus inderdaad beter om de opleidingen die via maatwerk werden aangeboden onder de opleidingen van maatschappijoriëntatie aan te bieden zodat gedetineerden wel een erkend certificaat kunnen behalen. Het studiegebied wiskunde wordt pas vanaf de referteperiode 2013-2014 ingericht en de deelname hieraan bedraagt 9% wat aantoont dat hieraan toch wel behoefte was. Het studiegebied talen werd slechts tijdens één referteperiode (2010-2011) ingericht en ICT slechts tijdens twee referteperiodes (2009-2010 en 2012-2013), met een beperkte deelname. Aan het aanbod talen nam 5% deel en aan het aanbod ICT nam tijdens 2012-2013 slechts 1% deel.

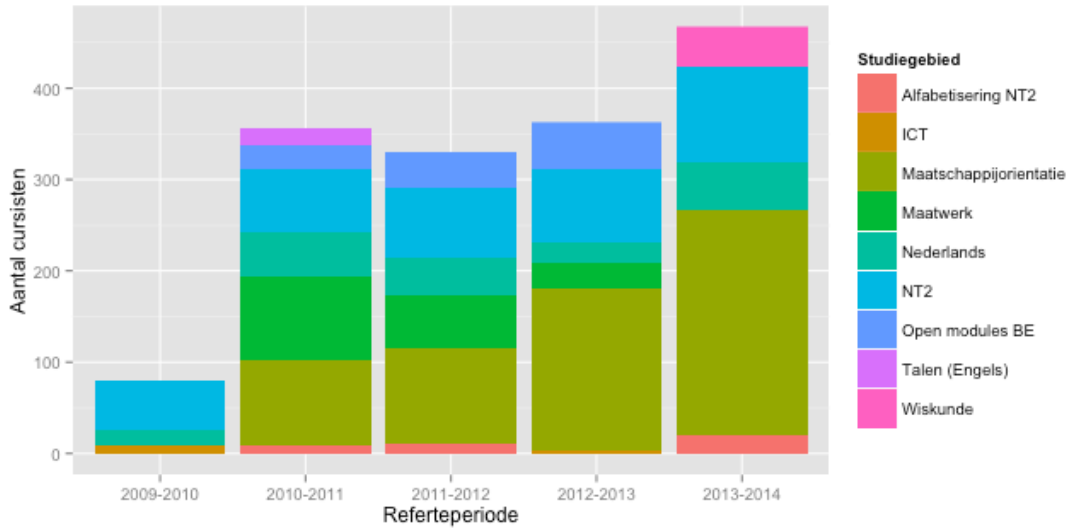

Figuur 10 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het onderwijsaanbod ingericht door de CBE's opgesplitst in studiegebieden per onderzochte referteperiode.

Per gevangenis

Aangezien we voor dit onderzoek niet over de cijfergegevens van de vrouwelijke gedetineerden opgesplitst per gevangenis beschikken, gelden onderstaande bevindingen opnieuw uitsluitend voor de mannelijke gedetineerden.

Tabel 14 (p45) bevestigt het algemene beeld van het onderwijsaanbod ingericht door de CBE's. Het studiegebied maatschappijoriëntatie evolueert van een aanbod in zeven gevangenissen in 2010-2011 naar een aanbod in 11 gevangenissen in 2013-2014. Ook NT2 neemt toe van een aanbod in twee gevangenissen naar vier. Verder merken we hier ook dat het studiegebied maatwerk een negatieve evolutie kent om in 2013-2014 volledig afwezig te zijn. Ook merken we dat het aanbod in de verschillende gevangenissen in 2011-2012 en 2012-2013 een achteruitgang kende ten opzichte van 2010-2011 met respectievelijk een totaal van 18 keer en 14 keer dat

verschillende studiegebieden ingericht worden in gevangenissen. In 2013-2014 kent het aanbod in verschillende gevangenissen opnieuw een positieve evolutie naar 22 keer. Het hoger liggen van het totaal aantal keer studiegebieden ingericht worden dan het totaal aantal gevangenissen (n=17) wijst erop dat er in bepaalde gevangenissen meerdere studiegebieden worden ingericht.

Tabel 14

Aantal gevangenissen (n=17) die een welbepaald studiegebied aanbieden per referteperiode

	Referteperiode				
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Alf NT2	-	1	1	-	2
ICT	1	-	-	1	-
Maatschap O	-	7	6	6	11
Maatwerk	-	6	4	2	-
Ned	2	5	3	1	3
NT2	1	2	2	2	4
Open mod BE	-	1	2	2	-
Talen	-	1	-	-	-
Wiskunde	-	-	-	-	2
*Totaal aantal keer studie-gebieden ingericht worden**	*4*	*23*	*18*	*14*	*22*

Als we het aanbod per gevangenis per referteperiode grafisch bekijken (Figuur 11, p46) merken we grote verschillen tussen de gevangenissen. Algemeen kunnen we concluderen dat het aanbod per referteperiode niet voor elke gevangenis hetzelfde is. Zo zijn er gevangenissen met een uitgebreider aanbod, zoals die van Gent en Leuven-Centraal, maar de meeste kennen een beperkt aanbod met een maximum van twee studiegebieden per referteperiode. De afwezigheid van de gevangenis van Dendermonde in de grafiek wijst erop dat hier tijdens de onderzochte periode geen enkel aanbod voor basiseducatie werd ingericht. Ook in Vorst, Ieper, Turnhout en Mechelen is er geen aanbod basiseducatie meer tijdens de laatste referteperiode. Ze kennen dus een negatieve evolutie. In Ieper en Vorst is het aanbod zelfs al langere tijd afwezig. Voor de gevangenis van Merksplas valt ook op dat het aanbod basiseducatie een negatieve evolutie kent alsook voor de gevangenis van Wortel met in de laatste referteperiode enkel nog een aanbod maatschappijoriëntatie. De gevangenissen van Sint-Gillis, Antwerpen en Hoogstraten kennen een beperkt maar stabiel aanbod dat vrijwel ongewijzigd bleef tijdens de onderzochte periode. In de gevangenis van Leuven-Hulp en Oudenaarde is er wisselend aanbod gedurende de onderzochte periode. Positief is het opstarten van een aanbod basiseducatie, zij het zeer beperkt, in de gevangenis van Ruiselede en Brugge. De gevangenis van Hasselt kent een zeer positieve evolutie van totaal geen aanbod in de periode 2009 – 2013 naar een aanbod van vier studiegebieden in 2013-2014. Uit figuur 11 (p46) kunnen we per referteperiode ook het aantal gevangenissen afleiden die een aanbod basiseducatie aanbieden. In de referteperiode 2009-2010 waren er slechts vier gevangenissen van de 17 waar een aanbod basiseducatie voorzien werd. Een cijfer dat omwille van eerder vermelde reden niet betrouwbaar is. In de volgende referteperiodes waren er 12 van de 17 gevangenissen met een aanbod basiseducatie, met uitzondering van de referteperiode 2012-2013 waar het er slechts 11 waren. Toch kunnen we hieruit besluiten dat in het merendeel van de gevangenissen voorzien wordt in een aanbod basiseducatie. Een belangrijke opmerking bij de analyse van het aanbod basiseducatie in de verschillende gevangenissen is dat in de Brusselse gevangenissen (Sint-Gillis en Vorst) een zeer beperkt aanbod aanwezig is met zelfs een volledige afwezigheid ervan in Vorst.

Wanneer we kijken naar de deelname aan het aanbod per gevangenis merken we een zeer duidelijke positieve evolutie in de gevangenis van Gent en in mindere mate ook in de gevangenis van Sint-Gillis, Ruiselede en Oudenaarde. De gevangenis van Leuven-Hulp kent in 2011-2012 een zeer sterke daling, maar evolueert daarna terug positief. De gevangenissen van Mechelen, Merksplas, Wortel en Vorst kennen een negatieve evolutie, terwijl in de gevangenis van Antwerpen en Hoogstraten de deelname aan het aanbod basiseducatie vrij stabiel is gebleven gedurende de onderzochte referteperiodes. In bijlage 9 wordt onderstaande grafische weergave weergegeven in een frequentietabel waarin per referteperiode de absolute cijfers inzake deelname aan het onderwijsaanbod basiseducatie per gevangenis afgelezen kunnen worden. Bijlage 10 bevat een oplijsting van de ingerichte studiegebieden per gevangenis per referteperiode.

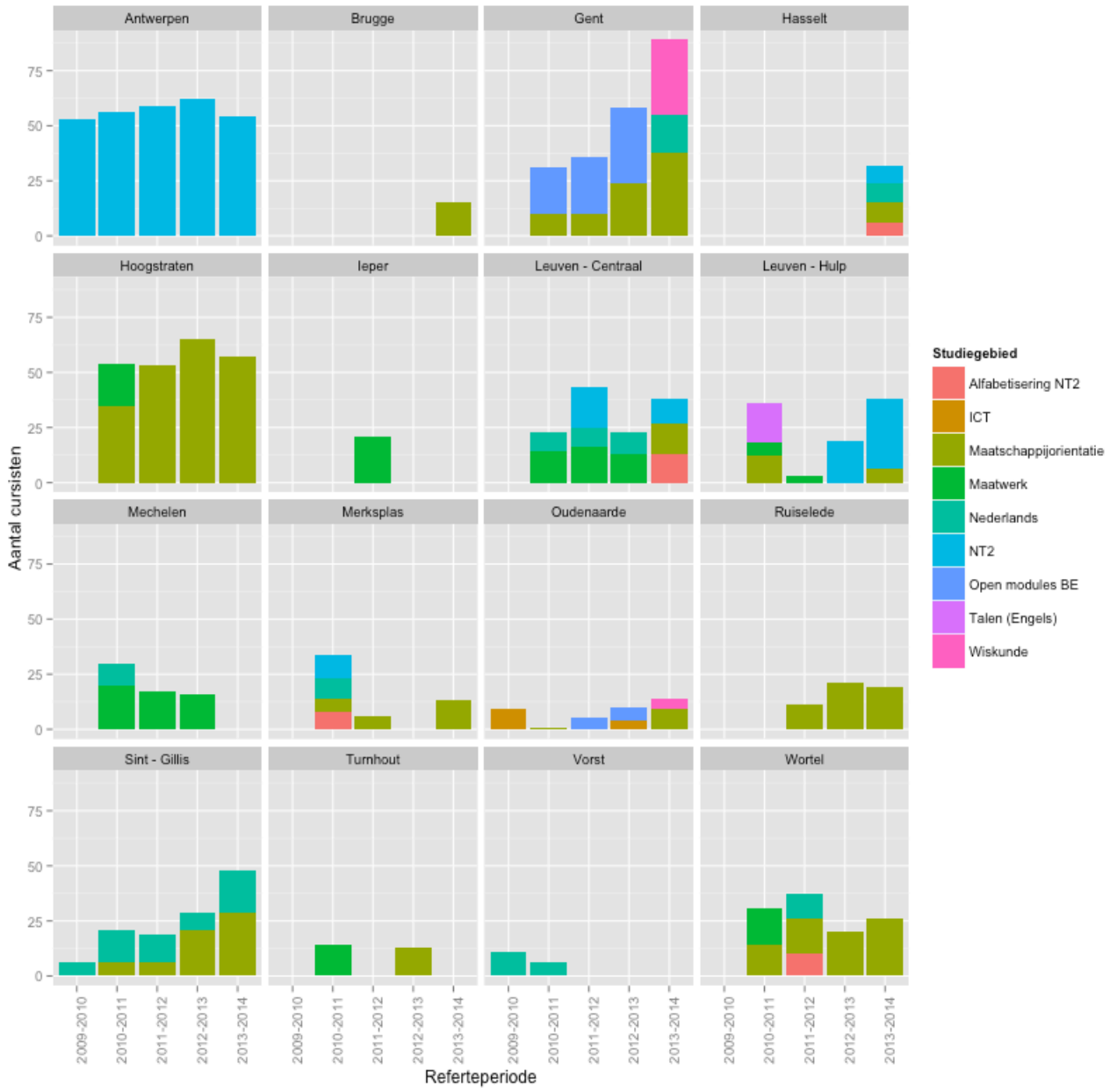

Figuur 11 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod per gevangenis per onderzochte referteperiode opgesplitst in de verschillende studiegebieden.

Om te bepalen in welke gevangenis het meeste wordt deelgenomen aan het aanbod basiseducatie moeten we de deelname per gevangenis opnieuw in verhouding tot de totale gevangenispopulatie per gevangenis bekijken. Aan de hand van figuur 11 (p46) zouden we foute interpretaties kunnen maken. Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat er in de gevangenis van Antwerpen duidelijk meer gebruik gemaakt wordt van het onderwijsaanbod dan in de gevangenis van Ruiselede. Antwerpen kent echter een veel grotere gemiddelde capaciteit en effectieve bevolking (Tabel 9, p33 en tabel 10, p34) wat uiteraard het groter aantal deelnemers verklaart. Figuur 12 geeft de deelname aan het onderwijsaanbod ingericht door de CBE's weer per gevangenis voor elke referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie per gevangenis. Voor de relatieve cijfergegevens inzake de deelname in verhouding tot de totale gevangenispopulatie per gevangenis verwijzen we naar bijlage 9 (tabel B).

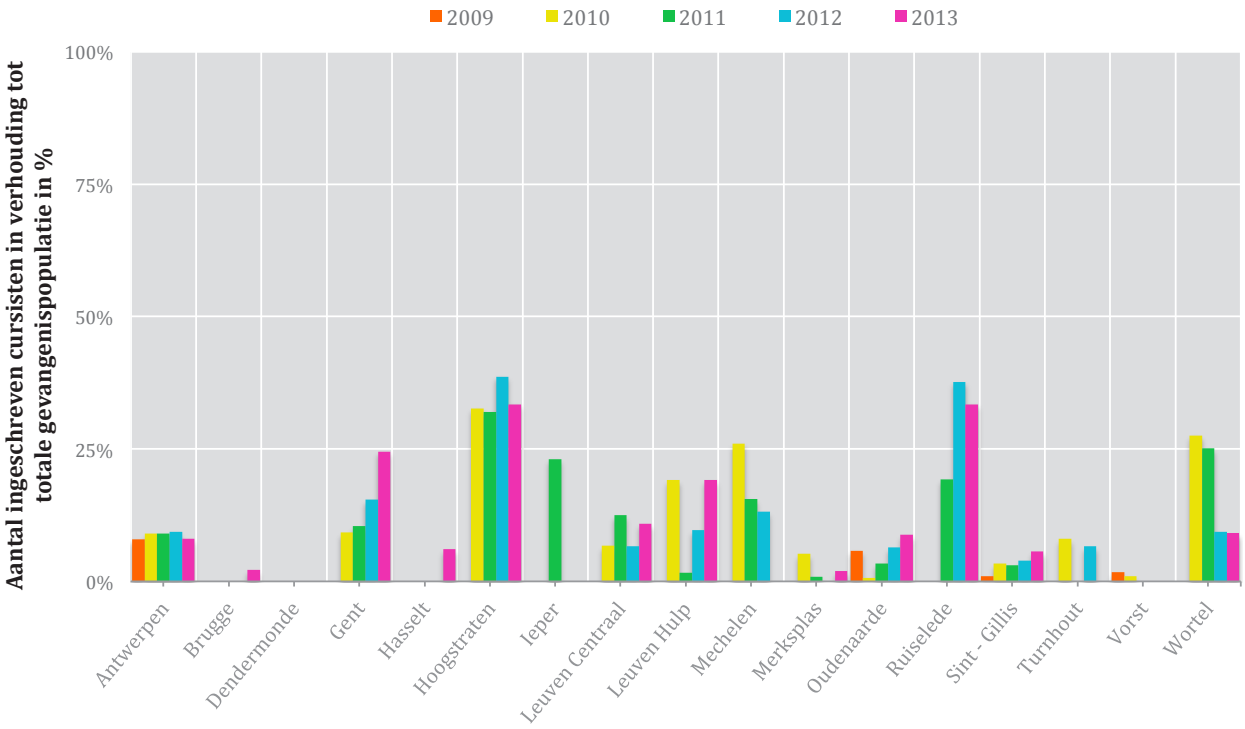

Figuur 12: Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten (in %) in het kwalificerend onderwijsaanbod door CBE's per gevangenis per onderzochte referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie

Uit figuur 12 kunnen we afleiden dat Hoogstraten en Ruiselede in verhouding tot de totale gevangenispopulatie de meeste inschrijvingen voor een aanbod basiseducatie hebben. In Hoogstraten neemt tijdens alle referteperiodes meer dan 30% van de totale gevangenispopulatie eraan deel. In Ruiselede merken we een positieve evolutie tijdens de laatste twee referteperiodes in vergelijking met de eerste referteperiodes (van 0% deelname in 2010-2011 naar 33,4% in 2013-2014). Ook de gevangenis van Gent kent een positieve evolutie (van 9,2% naar 24,5%). Wortel en Mechelen daarentegen kennen een negatieve evolutie (respectievelijk van 27,5% naar 9,1% en van 26% naar 0%). In de gevangenissen van Sint-Gillis, Turnhout, Vorst, Hasselt, Antwerpen, Brugge en Leuven-Centraal is de deelname aan het aanbod basiseducatie gedurende de hele onderzochte periode beperkt tot laag. Concluderend uit deze grafiek kunnen we stellen dat de deelname aan een aanbod basiseducatie aan de lage kant is. Ook hier dient wel rekening gehouden te worden met het feit dat gedetineerden dubbel geteld kunnen zijn. Het betreft immers het aantal inschrijvingen.

Per classificatie van de gevangenissen naar statuut

Tot slot hebben we onderzocht of er een verschil is in aanbod en deelname tussen de verschillende classificaties van de gevangenissen naar statuut. Onderstaande figuur (Figuur 13) toont ons per classificatie van de gevangenissen de deelname aan het onderwijsaanbod opgesplitst in studiegebieden. Bijlage 11 geeft de absolute cijfergegevens weer bij onderstaande grafische voorstelling.

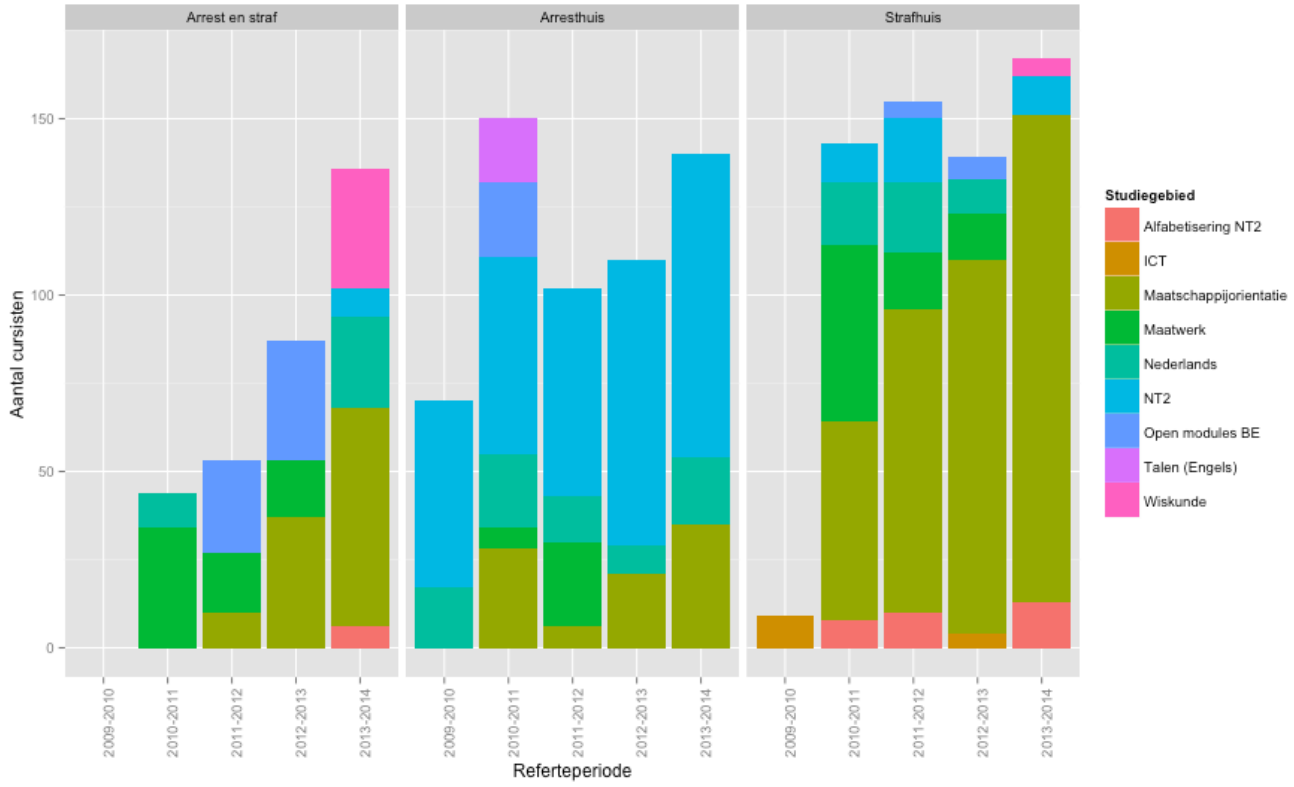

Figuur 13 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod opgesplitst in de verschillende studiegebieden per onderzochte referteperiode per classificatie van de gevangenissen

Wanneer we de opsplitsing naar classificatie bekijken, merken we dat strafhuizen het grootste aandeel hebben in de deelname aan een aanbod basiseducatie. Maatschappijoriëntatie kent zowel in strafhuizen, arresthuizen en arrest – en strafhuizen een positieve evolutie in deelname, maar het wordt het meeste ingericht in strafhuizen. Aan NT2 daarentegen wordt het meeste deelgenomen in arresthuizen. De gevangenissen die geclassificeerd zijn als een gemengd statuut kennen opvallend minder inschrijvingen en een beperkter aanbod, maar ze kennen wel een sterke positieve evolutie gaande van een aanbod van twee studiegebieden naar een aanbod van vijf studiegebieden en een stijging van 44 inschrijvingen in 2010-2011 naar 136 in 2013-2014. In arresthuizen kent de deelname in 2011-2012 en 2012-2013 een negatieve evolutie maar tijdens de laatste referteperiode is er opnieuw een stijging (van 110 naar 140 inschrijvingen). Wat betreft het onderwijsaanbod stellen we vast dat arresthuizen een beperkter aanbod kennen in vergelijking met strafhuizen en arrest- en strafhuizen.

Wanneer we de effectieve bevolking naar classificatie van de gevangenissen (Tabel 12, p35) mee in rekening brengen (Tabel 15) mogen we stellen dat er in verhouding tot de totale gevangenispopulatie per classificatie van de gevangenis naar statuut een beperkte deelname is zowel in arresthuizen, strafhuizen als arrest- en strafhuizen. In alle drie neemt minder dan 10% deel aan het aanbod basiseducatie gedurende de onderzochte referteperiodes. Enkel in strafhuizen in 2011-2012 neemt 10,2% van de totale gevangenispopulatie deel aan een aanbod basiseducatie.

Tabel 15

Deelname aan het aanbod basiseducatie (in %) opgesplitst per classificatie van de gevangenissen per referteperiode in verhouding tot de totale populatie per classificatie

	Referteperiode				
Classificatie	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Arresthuizen	2,7%	6,0%	4,0%	4,0%	5,0%
Strafhuizen	0,6%	9,6%	10,2%	8,6%	9,9%
Arrest- en strafhuizen	0,0%	2,7%	3,1%	5,6%	7,4%

5.2.4 Evolutie van het kwalificerend onderwijsaanbod en de deelname hieraan ingericht door de CVO's

Algemeen

Wanneer we algemeen kijken naar de studiegebieden die ingericht worden door een CVO per referteperiode voor zowel de mannelijke en de vrouwelijke gedetineerden (Tabel 16, p50) dient er opgemerkt te worden dat het voor alle onderzochte referteperiodes enkel een aanbod secundair volwassenenonderwijs betreft en er geen hoger beroepsonderwijs of specifieke lerarenopleiding ingericht werd.

In de onderzochte referteperiodes werden voor mannen en vrouwen samen respectievelijk 13, 14, 12, 13 en 14 van de 32 studiegebieden ingericht, wat maakt dat gedetineerden algemeen gezien toch een vrij brede keuze hebben en dat het onderwijsaanbod ingericht door CVO's vrij stabiel gebleven is. Verdere analyse van het aanbod bekeken per gevangenis zal aantonen dat men wel rekening moet houden met het feit dat niet elke gevangenis een even groot aanbod inricht en een ruim aanbod vaak beperkt is tot een aantal gevangenissen. Wat opvalt is dat het studiegebied Algemene vorming na 2009-2010 niet meer werd ingericht tot de laatste referteperiode en dat het studiegebied Talen richtgraad 3 en 4 na 2010-2011 afwezig blijft. Ook het studiegebied huishoudelijk onderwijs, volgens de tussentijdse evaluatie van 2010 een toch populair studiegebied, werd tijdens de laatste referteperiode niet meer ingericht. De studiegebieden Personenzorg en Bijzondere educatieve noden zijn nieuw sinds de laatste referteperiode, maar de analyse van de deelname aan het aanbod zal aantonen dat het hier gaat om een zeer beperkte groep.

Wanneer we het aanbod van de mannelijke met de vrouwelijke gedetineerden vergelijken, merken we dat het aanbod voor vrouwen beperkter is. De studiegebieden Auto, Koeling en warmte, Talen richtgraad 3 en 4 zijn volledig afwezig voor vrouwen. Lichaamsverzorging wordt daarentegen meer aangeboden aan vrouwelijke dan aan mannelijke gedetineerden. Gezien de inhoud van deze studiegebieden, met uitzondering van talen richtgraad 3 en 4, kan men zulke bevindingen verwachten. Een belangrijke opmerking is dat op het eerste zicht het verschil in aanbod voor mannen en vrouwen niet heel groot is, maar wanneer we echter de studiegebieden, op basis van de eerste aangeleverde dataset (Tabel 2, p26), opsplitsen in de opleidingen die men aanbiedt, merken we dat het aanbod voor vrouwen veel beperkter is omdat zij veel minder keuze hebben in de verschillende opleidingen die aangeboden worden (bijlage 12).

Tabel 16

Het onderwijsaanbod (studiegebieden) van de CVO's in gevangenissen voor mannen en vrouwen

	Referteperiode				
	2009 – 2010	*2010 – 2011*	*2011 – 2012*	*2012 – 2013*	*2013 – 2014*
Mannen					
Studiegebied					
Algemene vorming	✓	-	-	-	✓
Auto	-	✓	-	✓	✓
Bouw	✓	✓	✓	✓	✓
Koeling en warmte	-	✓	✓	✓	✓
Land – en tuinbouw	✓	✓	✓	✓	✓
Mechanica - elektriciteit	✓	✓	✓	✓	✓
Voeding	✓	✓	✓	✓	✓
Huishoudelijk onderwijs	✓	✓	✓	✓	-
Handel	✓	✓	✓	✓	✓
ICT	✓	✓	✓	✓	✓
Lichaamsverzorging	-	✓	-	-	-
Mode	✓	✓	✓	✓	-
Personenzorg	-	-	-	-	✓
Bijzondere educat. noden	-	-	-	-	✓
NT2	✓	✓	✓	✓	✓
Talen richtgraad 1 en 2	✓	✓	✓	✓	✓
Talen richtgraad 3 en 4	✓	✓	-	-	-
Totaal aantal ingerichte studiegebieden voor mannelijke gedetineerden	*12*	*14*	*11*	*12*	*13*
Vrouwen					
Studiegebied					
Algemene vorming	-	-	-	-	✓
Auto	-	-	-	-	-
Bouw	✓	✓	✓	✓	✓
Koeling en warmte	-	-	-	-	-
Land – en tuinbouw	✓	✓	-	-	-
Mechanica - elektriciteit	✓	✓	-	✓	-
Voeding	-	-	✓	✓	✓
Huishoudelijk onderwijs	✓	✓	✓	✓	-
Handel	✓	✓	✓	✓	-
ICT	✓	✓	✓	✓	✓
Lichaamsverzorging	✓	✓	✓	✓	✓
Mode	✓	✓	✓	✓	-
Personenzorg	-	-	-	-	✓
Bijzondere educat. noden	-	-	-	-	✓
NT2	✓	✓	✓	✓	✓
Talen richtgraad 1 en 2	✓	✓	✓	✓	✓
Talen richtgraad 3 en 4	-	-	-	-	-
Totaal aantal ingerichte studiegebieden voor vrouwelijke gedetineerden	*10*	*10*	*9*	*10*	*9*
Totaal aantal ingerichte studiegebieden	***13***	***14***	***12***	***13***	***14***

Uit figuur 14 kan geconcludeerd worden dat de deelname aan het aanbod ingericht door CVO's positief geëvolueerd is maar dat er tijdens de laatste periode opnieuw een daling in deelname was (van 2706 inschrijvingen in 2012-2013 naar 2377 in 2013-2014). Opnieuw is het feit dat in de gevangenis van Brugge verschillende CVO's zich teruggetrokken hebben na de verificatieronde hier een belangrijke oorzaak omdat Brugge een grote instelling is en de deelname aan het aanbod CVO tijdens de laatste periode in Brugge met 87,7% gedaald is (van 440 cursisten naar 54 (bijlage 7, tabel A)).
ICT en Talen richtgraad 1 en 2 zijn de studiegebieden waar het meeste aan deelgenomen wordt. Talen richtgraad 1 en 2 verliest wel aan populariteit tijdens de onderzochte periode (32,71% van het totaal aantal inschrijvingen in het aanbod CVO in 2009-2010 naar 18,81% in 2013-2014). Na deze twee studiegebieden zijn NT2 en bouw de meest populaire studiegebieden. Uit deze grafiek kan men ook besluiten dat de nieuw ingerichte studiegebieden Personenzorg en Bijzondere educatieve noden nog weinig belangstelling genieten. De studierichting Bouw, Mechanica – Elektriciteit, Voeding kennen een positieve evolutie, terwijl de studiegebieden handel en huishoudelijk onderwijs een negatieve evolutie kennen. Het studiegebied lichaamsverzorging maakt voornamelijk deel uit van het aanbod voor vrouwelijke gedetineerden. Bijlage 13 geeft onderstaande grafische voorstelling (Figuur 14) weer in de vorm van een frequentietabel met absolute cijfers per referteperiode en in cirkeldiagrammen met bijhorende percentages.

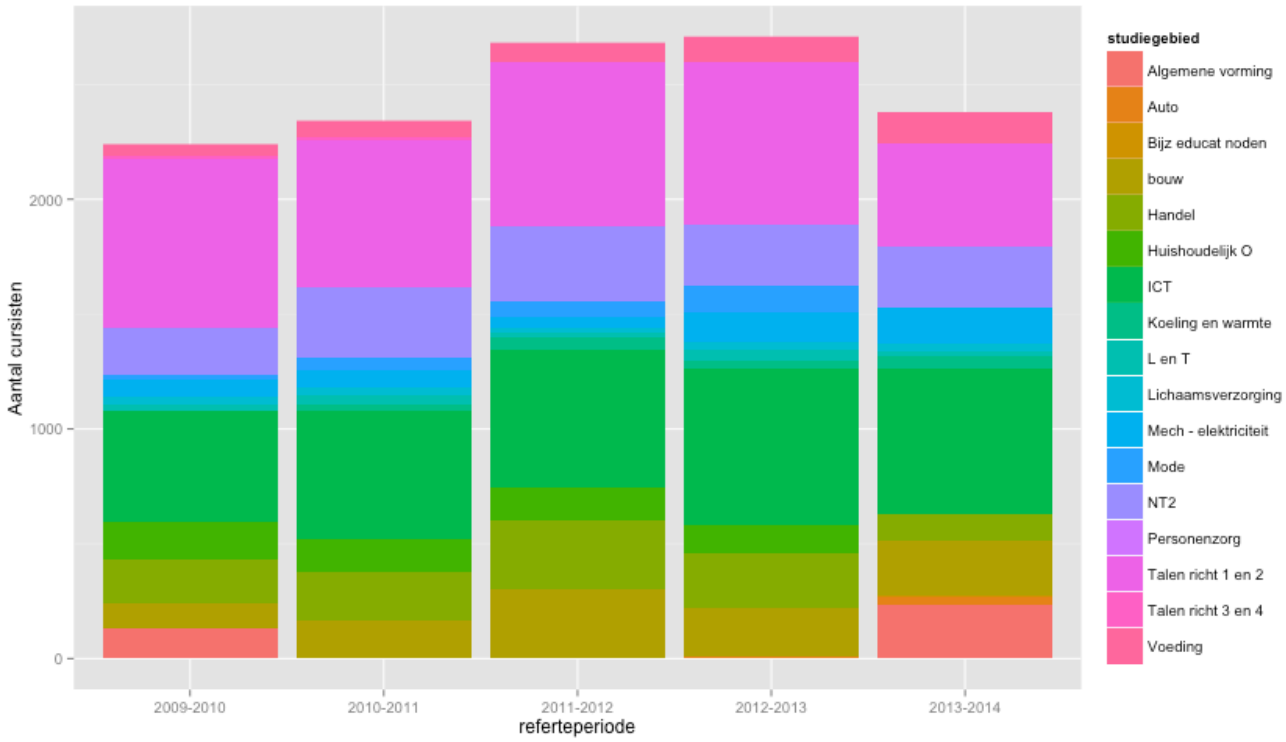

Figuur 14 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het onderwijsaanbod door de CVO's opgesplitst in studiegebieden per onderzochte referteperiode.

Per gevangenis

Aangezien we voor dit onderzoek ook voor CVO's niet over de cijfergegevens van de vrouwelijke gedetineerden opgesplitst per gevangenis beschikken, gelden onderstaande bevindingen ook hier enkel voor de mannelijke gedetineerden.

Tabel 17

Aantal gevangenissen (n=17) die een welbepaald studiegebied van een CVO aanbieden per referteperiode

	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Studiegebied					
Algemene vorming	4	-	-	-	6
Auto	-	1	-	1	2
Bouw	2	4	7	6	7
Koeling en warmte	-	1	1	2	1
Land – en tuinbouw	1	2	2	2	1
Mechanica - elektriciteit	1	3	2	4	5
Voeding	3	4	4	4	5
Huishoudelijk onderwijs	2	2	2	1	-
Handel	5	9	7	7	4
ICT	11	15	12	14	13
Lichaamsverzorging	-	1	-	-	-
Mode	1	1	1	1	-
Personenzorg	-	-	-	-	1
Bijzondere educat. noden	-	-	-	-	1
NT2	7	8	8	5	5
Talen richtgraad 1 en 2	7	8	9	11	9
Talen richtgraad 3 en 4	1	1	-	-	-
Totaal aantal keer studie-gebieden ingericht worden	*45*	*60*	*55*	*58*	*60*

Tabel 17 bevestigt het algemene beeld van het onderwijsaanbod ingericht door de CVO's. Het studiegebied ICT wordt in het meest aantal gevangenissen ingericht in alle onderzochte referteperiodes, alsook het studiegebied talen richtgraad 1 en 2. De positieve evolutie van het studiegebied bouw (van twee gevangenissen met een aanbod bouw in 2009-2010 naar zeven in 2013-2014) wordt bevestigd door deze tabel, alsook de positieve evolutie van de studiegebieden mechanica-elektriciteit en voeding. Ook de negatieve evolutie van het studiegebied handel (van negen gevangenissen in 2010-2011 naar vier in 2013-2014) blijkt uit deze tabel.

Algemeen merken we dat het onderwijsaanbod ingericht door CVO's in de verschillende gevangenissen een positieve evolutie kent. Tijdens de referteperiode 2009-2010 werden er 45 keer studiegebieden ingericht in de verschillende gevangenissen terwijl er in de referteperiode 2013-2014 60 keer studiegebieden ingericht werden. Een stijging van maar liefst 33% wat maakt dat we kunnen concluderen dat het onderwijsaanbod ingericht door CVO's in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen een positieve evolutie heeft doorgemaakt. Het hoger liggen van het totaal aantal keer studiegebieden die ingericht worden dan het totaal aantal gevangenissen (n=17) wijst erop dat er in bepaalde gevangenissen meerdere studiegebieden worden ingericht. Een oplijsting van de ingerichte studiegebieden per gevangenis per referteperiode wordt gegeven in bijlage 14.

Wanneer we het aanbod grafisch bekijken per gevangenis per referteperiode (Figuur 15, p54) merken we grote verschillen tussen de gevangenissen. In bijlage 15 wordt de grafische weergave (Figuur 15, p54) in een frequentietabel weergegeven waarin men per referteperiode de absolute cijfers inzake deelname aan het onderwijsaanbod CVO opgesplitst per gevangenis kan aflezen.

Algemeen kunnen we concluderen dat het aanbod per referteperiode niet hetzelfde is voor de verschillende gevangenissen. Zo zijn er gevangenissen waar er een vrij uitgebreid aanbod aanwezig is in alle onderzochte

referteperiodes zoals de gevangenis van Brugge, Leuven-Centraal, Mechelen en Merksplas. Voor Brugge valt ook hier tijdens de laatste periode het veel beperkter aanbod en de deelname eraan op, omwille van eerder vermelde reden. Ook de gevangenissen van Mechelen, Hoogstraten en Wortel hebben een vrij uitgebreid aanbod tijdens alle referteperiodes. Voor de gevangenis van Dendermonde en Oudenaarde merken we een duidelijke positieve evolutie in het aanbod ingericht door de CVO's. Dendermonde evolueert naar een aanbod van vijf studiegebieden en Oudenaarde evolueert van drie naar zes. De deelname aan het aanbod evolueert in Dendermonde echter negatief, terwijl de deelname in Oudenaarde tijdens de laatste periode licht positief geëvolueerd is. In de gevangenis van Gent is er een aanbod dat zo goed als ongewijzigd blijft met in de laatste referteperiode een uitbreiding met twee studiegebieden (Personenzorg en Bijzondere educatieve noden). De deelname aan het totale aanbod blijft vrij stabiel. De gevangenissen van Hasselt, Antwerpen, Leuven-Hulp, Turnhout, Ruiselede en Sint-Gillis kennen een eerder beperkt aanbod. Wel merken we in Antwerpen, Hasselt en in mindere mate Ruiselede en Turnhout een positieve evolutie in deelname, een vrij stabiel blijvende deelname in Leuven-Hulp en een negatieve evolutie in Sint-Gillis. In de gevangenis van Vorst is een aanbod ingericht door CVO's zelfs volledig afwezig. Ook in de gevangenis van Ieper werd er slechts tijdens één referteperiode (2010-2011) enkel ICT ingericht. De gevangenis van Ieper is echter een kleine gevangenis wat maakt dat het moeilijker kan zijn om voldoende cursisten te vinden om een aanbod te kunnen inrichten.

Uit figuur 15 (p54) kunnen we ook het aantal gevangenissen die een aanbod ingericht door CVO's aanbieden afleiden per referteperiode. In de referteperiode 2009-2010 bestond er in 13 gevangenissen van de 17 een aanbod ingericht door CVO's. In 2010-2011 was er in 16 van de 17 gevangenissen een aanbod, in 2011-2012 in 14 van de 17 en in 2012-2013 en 2013-2014 werd er in 15 van de 17 voorzien in een aanbod ingericht door CVO's. Hieruit kunnen we besluiten dat in de meeste gevangenissen voorzien wordt in een onderwijsaanbod wat toch als positief ervaren mag worden, ondanks het feit dat het aanbod niet in elke gevangenis even uitgebreid is. Een belangrijke opmerking bij de analyse van het aanbod ingericht door CVO's in de verschillende gevangenissen is dat in de Brusselse gevangenissen (Sint-Gillis en Vorst) een zeer beperkt aanbod aanwezig is met een volledige afwezigheid ervan in Vorst. Dit was ook het geval voor het aanbod basiseducatie, wat maakt dat het onderwijsaanbod in de Brusselse gevangenissen nog een blinde vlek is.

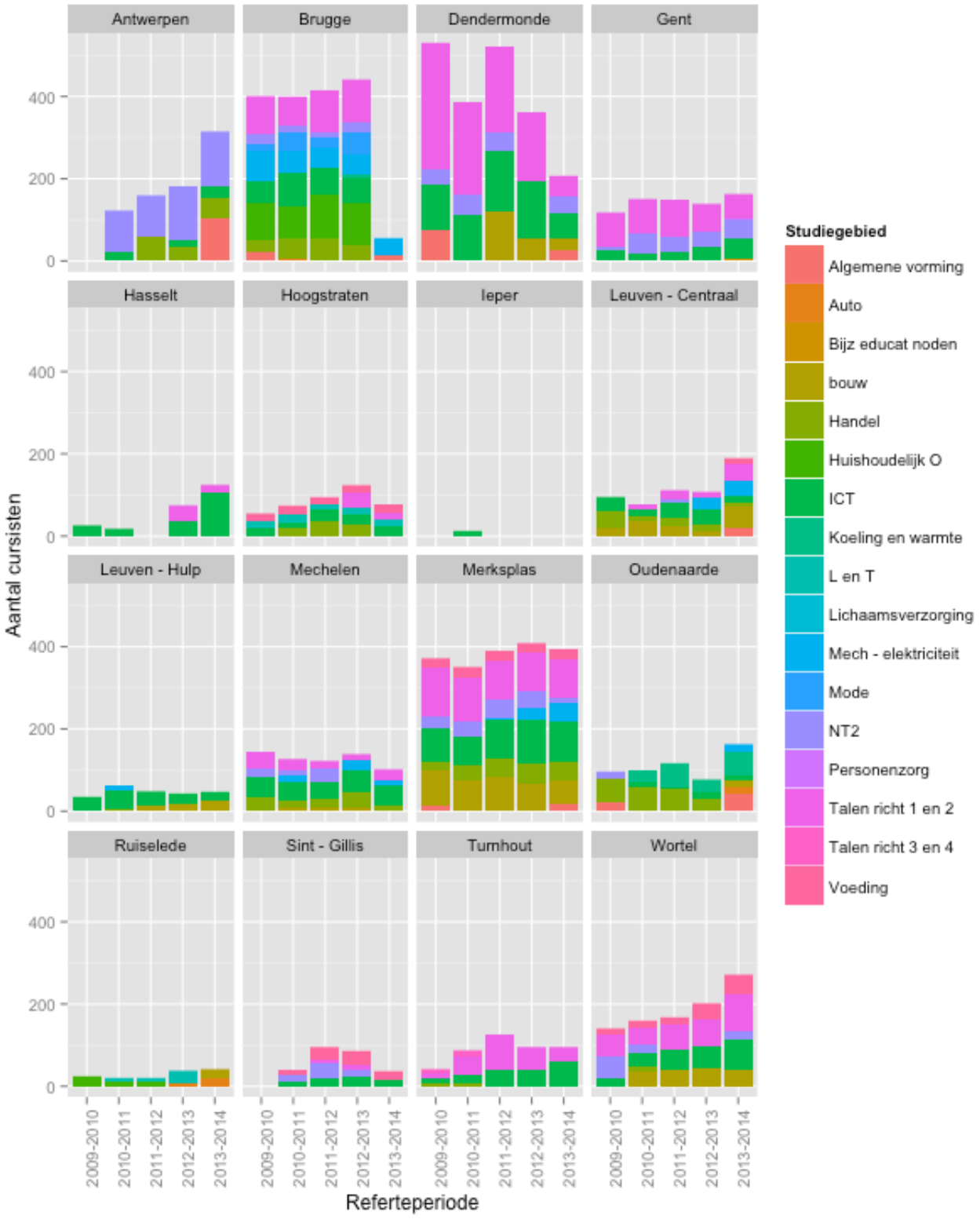

Figuur 15 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod per gevangenis per onderzochte referteperiode opgesplitst in de verschillende studiegebieden.

Net zoals bij de analyses van het onderwijsaanbod van de CBE's moeten we om te bepalen in welke gevangenis het meeste wordt deelgenomen aan het aanbod ingericht door de CVO's ook hier de deelname per gevangenis in verhouding tot de totale gevangenispopulatie per gevangenis bekijken. Figuur 16 geeft de deelname weer aan het aanbod per gevangenis voor elke referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie per gevangenis.

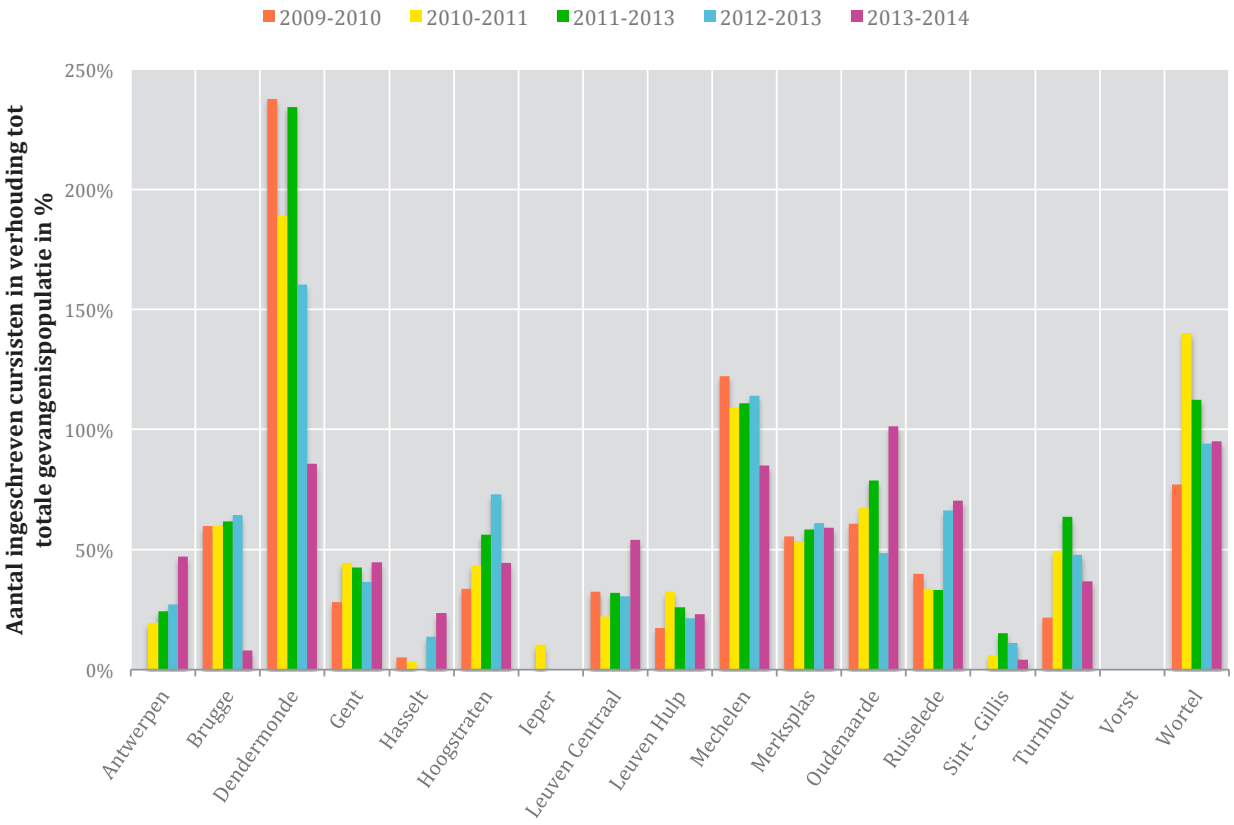

Figuur 16 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten (in %) in het kwalificerend onderwijsaanbod door CBE's per gevangenis per onderzochte referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie

Uit figuur 16 kunnen we afleiden dat Dendermonde, Mechelen en Wortel de meeste inschrijvingen voor een aanbod ingericht door CVO's hebben in verhouding tot de totale gevangenispopulatie. Er zijn, met uitzondering van de laatste referteperiode (voor Wortel de laatste twee referteperiodes) meer inschrijvingen dan er gedetineerden in de gevangenis verblijven, waardoor we kunnen afleiden dat gedetineerden meer dan één opleiding volgen in de betreffende gevangenissen en er dus massaal gebruik gemaakt wordt van het aanbod. Deze gevangenissen kennen echter een negatieve evolutie in de deelname. De gevangenis van Ieper en Sint-Gillis en in mindere mate Hasselt kennen een zeer beperkte deelname. In de gevangenis van Leuven-Hulp, Antwerpen en Gent neemt tijdens alle referteperiodes minder dan 50% deel aan het aanbod. Ook de gevangenis van Hoogstraten, Turnhout en Brugge evolueert naar een deelname van minder dan 50%. De gevangenis van Ruiselede evolueert naar een deelname van 70% en Oudenaarde naar een deelname van 101% wat als positief ervaren mag worden. Voor de cijfergegevens in verhouding tot de totale gevangenispopulatie verwijzen we naar bijlage 15 (tabel B).

Concluderend uit deze twee bovenstaande grafieken (Figuur 15, p54 en figuur 16) kunnen we stellen dat het aanbod positief evolueert, maar dat de deelname hieraan tijdens de laatste referteperiode toch een lichte daling kent. Wel zijn er grote verschillen tussen de gevangenissen.

5.2.5 *Het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door de CVO's en de deelname hieraan per classificatie*

Tot slot hebben we onderzocht of er een verschil is in aanbod en deelname hieraan tussen de verschillende classificaties van de gevangenissen naar statuut. Onderstaande figuur (Figuur 17) toont ons per referteperiode het aantal ingeschreven cursisten in een welbepaald studiegebied opgesplitst naar classificatie van de gevangenissen naar statuut. Bijlage 16 geeft de absolute cijfergegevens weer bij onderstaande grafische voorstelling.

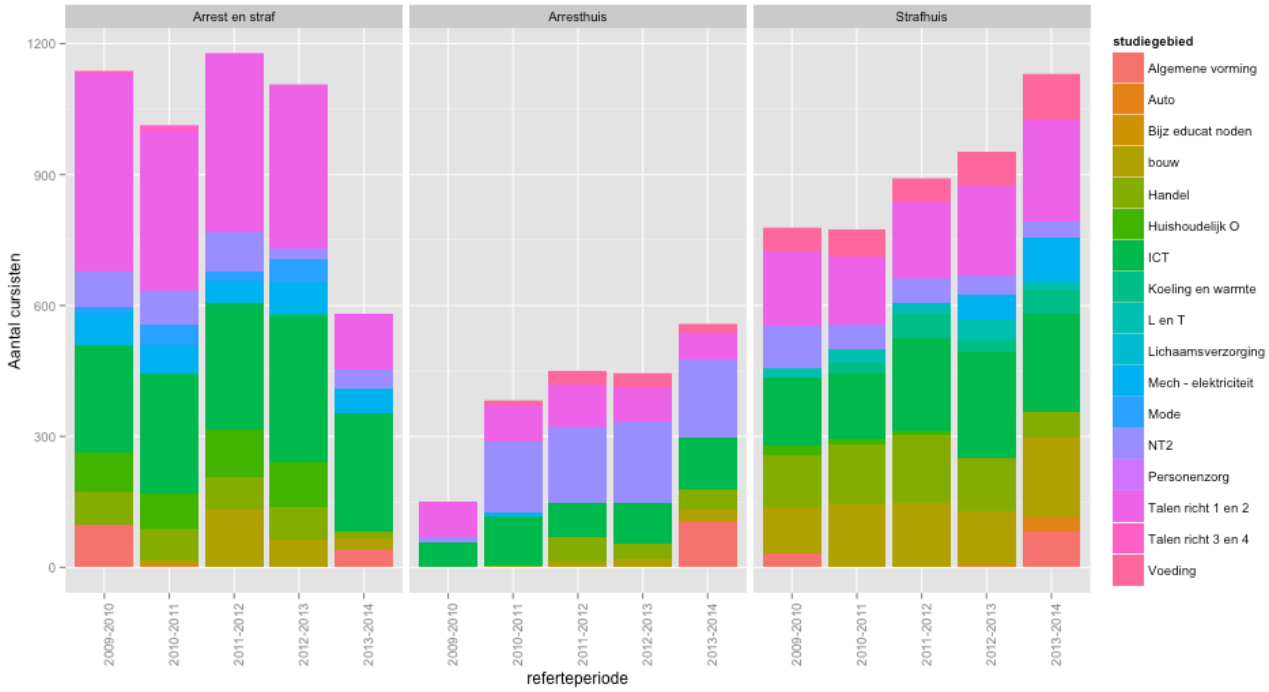

Figuur 17 : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod door CVO's opgesplitst in de verschillende studiegebieden per onderzochte referteperiode per classificatie van de gevangenissen naar statuut

Als we de opsplitsing naar classificatie bekijken merken we dat strafhuizen het meest uitgebreide aanbod aanbieden. Arresthuizen kennen een opvallend kleiner aandeel in de deelname aan het aanbod en ook een beperkter aanbod maar kennen wel een positieve evolutie gaande van een aanbod van drie studiegebieden naar een aanbod van negen studiegebieden en een stijging in deelname van 133 inschrijvingen naar 557. De gevangenissen die geclassificeerd zijn als een gemengd statuut kennen ook een vrij uitgebreid aanbod, maar hier merken we toch een lichte achteruitgang. Inzake de deelname in arrest- en strafhuizen merken we een sterke achteruitgang van 1137 naar 580 inschrijvingen. Uit deze grafieken kunnen we nogmaals afleiden dat het studiegebied ICT en Talen richtgraad 1 en 2 het meest worden ingericht. Hieraan wordt in zowel strafhuizen, arresthuizen en arrest- en strafhuizen vaak deelgenomen, maar de deelname hieraan in arresthuizen is opmerkelijk lager dan in strafhuizen en arrest- en strafhuizen. NT2 daarentegen is het populairste in arresthuizen. De studiegebieden bouw, voeding, handel, land – en tuinbouw (L en T) worden het meest ingericht in strafhuizen.

Wanneer we de effectieve bevolking naar classificatie (Tabel 12, p35) mee in rekening brengen (Tabel 18) merken we in tegenstelling tot het verschil in deelname per classificatie voor het aanbod basiseducatie een groot verschil in deelname aan het aanbod ingericht door CVO's. In arresthuizen wordt er uitdrukkelijk minder deelgenomen aan het aanbod dan in strafhuizen en arrest- en strafhuizen. Er is hier evenwel een positieve evolutie (van 5,2% deelname naar 20%), daar waar arrest- en strafhuizen een zeer sterke daling kennen (van 67,3% naar 31,8%). Dit is wederom te verklaren door het terugtrekken van verschillende CVO's tijdens de laatste referteperiode in de gevangenis van Brugge wat geclassificeerd is als een arrest-en strafhuis en een grote capaciteit en effectieve bevolking kent (Tabel 10 p34).

Tabel 18

Deelname aan het aanbod ingericht door CVO's (in %) opgesplitst per classificatie van gevangenissen per referteperiode

	Referteperiode				
Classificatie	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Arresthuizen	5,2%	15,4%	17,6%	16,2%	20,0%
Strafhuizen	50,7%	52,1%	58,4%	59,1%	67,0%
Arrest- en strafhuizen	67,3%	61,7%	69,1%	71,0%	31,8%

5.3. Profiel van een gedetineerde die deelneemt aan het onderwijsaanbod

Op basis van de verkregen data is het mogelijk om ook een algemeen profiel op te maken van de gedetineerden die deelnemen aan het kwalificerend onderwijsaanbod. Het betreft gegevens over geslacht, leeftijdscategorie en nationaliteit. Helaas beschikten we niet over betrouwbare gegevens over de scholingsgraad. De gegevens over nationaliteit kunnen we enkel meenemen voor mannelijke gedetineerden, aangezien we niet beschikken over die van vrouwelijke gedetineerden. We bekijken het profiel per kenmerk zowel voor het totale onderwijsaanbod, als voor CBE's en CVO's afzonderlijk. Bijlage 17 geeft onderstaande grafische weergaven weer in frequentietabellen. Omwille van de privacy worden hierin geen absolute cijfergegevens weergegeven maar enkel relatieve cijfergegevens. Voor de achtergrondkenmerken over geslacht en nationaliteit kunnen we een vergelijking maken met de totale gevangenispopulatie, aangezien we beschikken over deze cijfergegevens. Om een vergelijking te maken met het achtergrondkenmerk geslacht baseren we ons op tabel 10 (p34). Voor nationaliteit hebben we enkel gegevens over de volledige Belgische gevangenispopulatie die we haalden uit de DG EPI verslagen van de desbetreffende jaren (Tabel 19) (FOD Justitie, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014a). Toch geeft dit ons de mogelijkheid om de gedetineerden die deelnemen aan een kwalificerend aanbod in Vlaamse en Brusselse gevangenissen hier voorzichtig mee te vergelijken.

Tabel 19

Geslacht en nationaliteit van de gevangenispopulatie in Belgische gevangenissen per referteperiode (in%)

	Nationaliteit		***Geslacht***	
	Belg	*Niet – Belg*	*Man*	*Vrouw*
Referteperiode				
2009-2010	57,4%	42,6%	95,4%	4,6%
2010-2011	57,3%	42,7%	95,2%	4,8%
2011-2012	55,8%	44,2%	94,7%	5,3%
2012-2013	55,6%	44,4%	94,4%	5,6%
2013-2014	55,0%	45,0%	94,7%	5,3%

5.3.1 *Profiel van een gedetineerde voor het kwalificerend onderwijsaanbod naar geslacht*

Wanneer we naar de totale gevangenispopulatie kijken (Tabel 19 p57), merken we dat er in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen hoofdzakelijk mannelijke gedetineerden verblijven (+/-95%). Wanneer we het aantal ingeschreven cursisten naar geslacht vergelijken in verhouding tot de totale gevangenispopulatie (Figuur 18) merken we dat vrouwen in het algemeen meer participeren aan het onderwijsaanbod dan mannen. Meer dan de helft van de vrouwelijke gevangenispopulatie neemt deel aan een opleiding, met uitzondering van de laatste referteperiode, terwijl dit bij mannen minder dan de helft is. Tijdens de laatste referteperiode is de deelname bij vrouwen opmerkelijk met 27% gedaald.

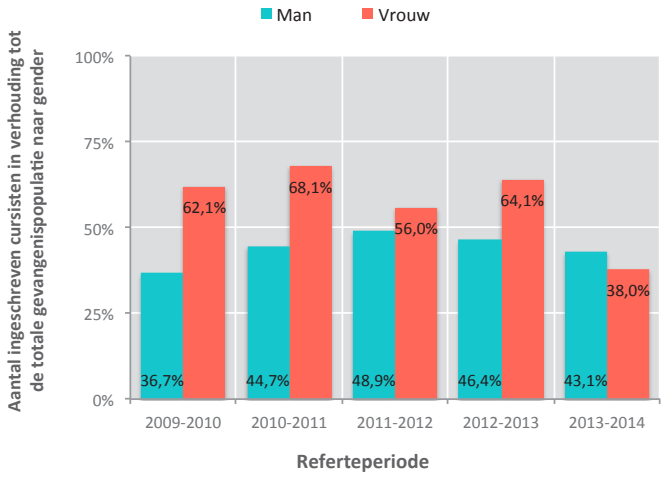

Figuur 18 : Verhouding in deelname aan het totale onderwijsaanbod tussen man/vrouw in verhouding tot de totale gevangenispopulatie

Aan de hand van figuur 19 stellen we vast dat in de verhouding in deelname tussen enerzijds aan een CBE en anderzijds aan een CVO naar gender weinig tot geen verschil te merken is. Zowel vrouwen als mannen nemen het meeste deel aan het aanbod CVO met een zo goed als gelijkaardige verdeling tussen CBE's en CVO's.

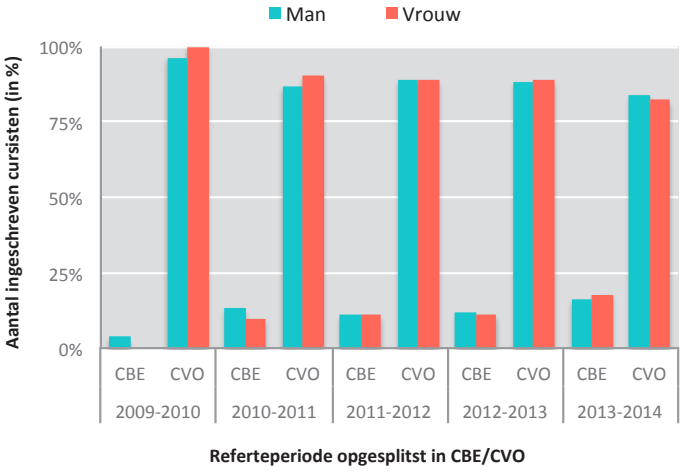

Figuur 19 : Verhouding tussen de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door CBE en CVO naar geslacht per referteperiode

5.3.2 *Profiel van een gedetineerde voor het kwalificerend onderwijsaanbod naar leeftijd*

Uit figuur 20 blijkt dat de meeste gedetineerden die deelnamen aan een kwalificerend onderwijsaanbod tijdens de onderzochte periode zich voornamelijk in de leeftijdscategorie 25-34 jaar bevinden. Ook in de leeftijdscategorie 35-44 is de deelname vrij hoog. Gedetineerden jonger dan 25 nemen in mindere mate deel aan het onderwijsaanbod en vanaf 45 jaar is de deelname beperkt. Wel zien we een lichte positieve evolutie in de leeftijdscategorie 45-54 jaar (van 7% deelname in 2009-2010 naar 12,5% deelname in 2013-2014).

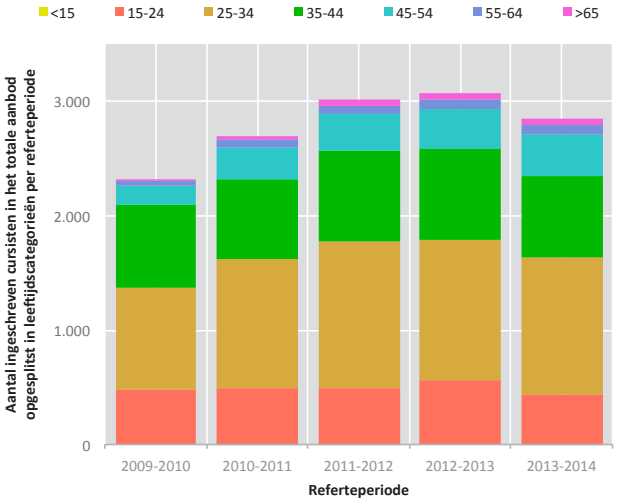

Figuur 20 : Aantal ingeschreven cursisten in het totale onderwijsaanbod per referteperiode opgesplitst in leeftijdscategorieën

Wanneer we de opsplitsing maken in enerzijds het aanbod CBE en anderzijds het aanbod CVO (Figuur 21 en 22) krijgen we hetzelfde beeld. De meeste deelnemers zijn bij beiden tussen de 25 en 34 jaar oud en in mindere mate 35 tot 44 jaar. Ook de leeftijdscategorie 45-54 evolueert bij beiden lichtjes positief.

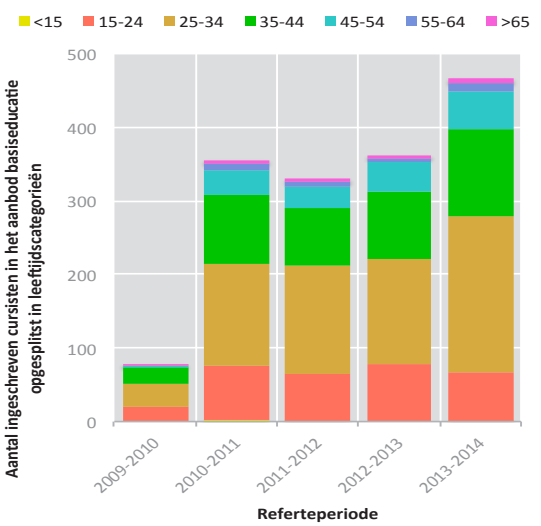

Figuur 21 : Aantal ingeschreven cursisten in het aanbod basiseducatie per referteperiode opgesplitst in leeftijdscategorieën

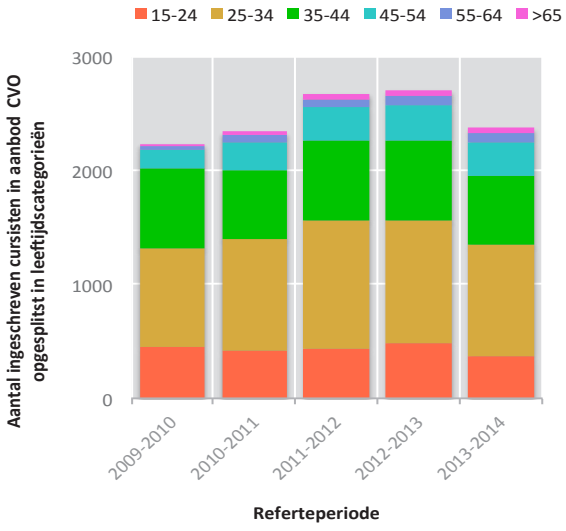

Figuur 22 : Aantal ingeschreven cursisten in het aanbod ingericht door CVO's per referteperiode opgesplitst in leeftijdscategorieën

5.3.3 *Profiel van een mannelijke gedetineerde voor het kwalificerend onderwijsaanbod naar nationaliteit*

Wanneer we naar de totale gevangenispopulatie kijken (Tabel 19, p57), merken we dat gedetineerden in de Belgische gevangenissen tijdens de onderzochte periode iets meer dan de helft de Belgische nationaliteit hebben. Als we dan kijken naar de verhouding tussen Belg en niet-Belg in de deelname aan het totale onderwijsaanbod (Figuur 23) in vergelijking met de verhouding in de totale gevangenispopulatie merken we dat het aandeel cursisten met de Belgische nationaliteit uitdrukkelijk hoger ligt dan de niet-Belgische cursisten. Er participeerden verhoudingsgewijs ook steeds meer Belgische gedetineerden gedurende de onderzochte periode, maar tijdens de laatste referteperiode daalde dit. Daar is de verhouding naar nationaliteit in deelname minder uitgesproken dan tijdens de andere referteperiodes. Enige voorzichtigheid in het interpreteren van de resultaten in het vergelijken met de totale gevangenispopulatie is hier wel aangewezen aangezien de gegevens over de verhouding naar nationaliteit van de totale populatie betrekking hebben op de volledige Belgische gevangenispopulatie, zowel mannen als vrouwen. Figuur 23 is enkel een weergave van de verhouding van de mannelijke populatie in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen.

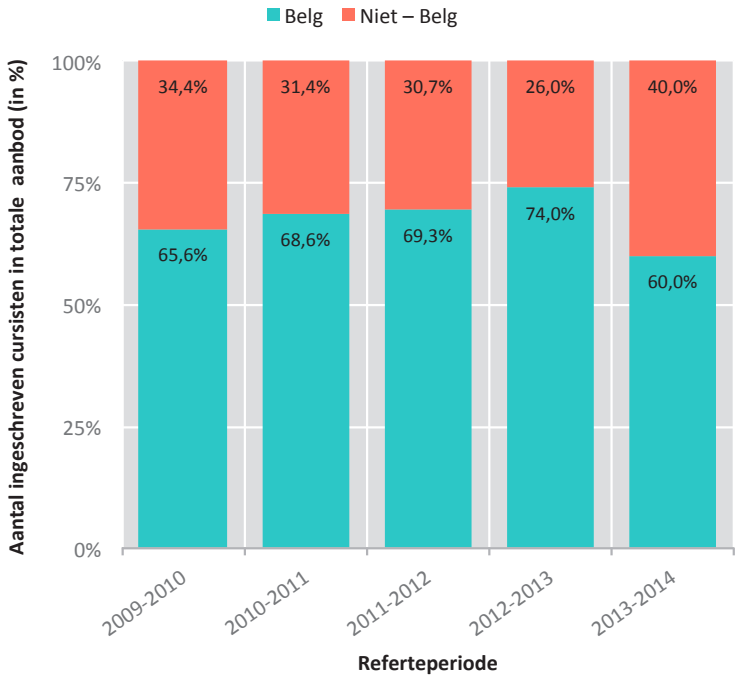

Figuur 23 : Verhouding tussen Belg en niet-Belg van het aantal ingeschreven cursisten in het totale onderwijsaanbod per referteperiode

Als we de deelname aan het onderwijsaanbod opsplitsen in enerzijds het aanbod CBE en anderzijds het aanbod CVO (Figuur 24 en 25, p61) stellen we toch een opmerkelijk verschil vast. Aan het aanbod basiseducatie nemen verhoudingsgewijs uitdrukkelijk meer niet-Belgische gedetineerden deel dan aan het aanbod CVO.

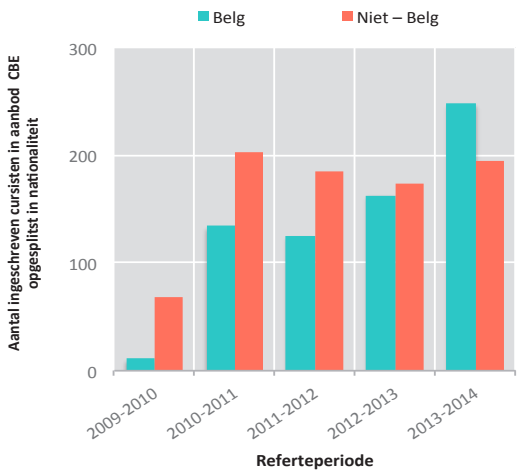

Figuur 24 : Aantal ingeschreven cursisten in het aanbod basiseducatie per referteperiode opgesplitst in nationaliteit

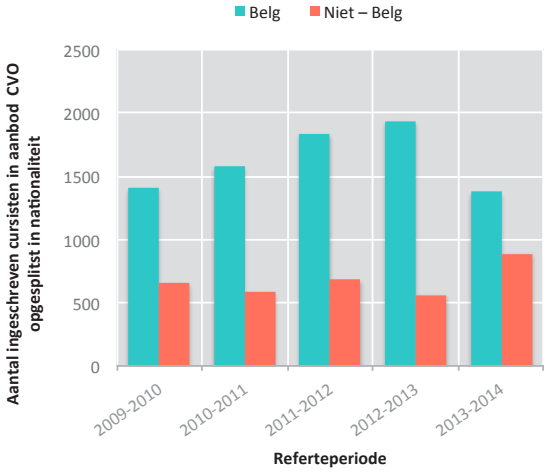

Figuur 25 : Aantal ingeschreven cursisten in het aanbod ingericht door CVO's per referteperiode opgesplitst in nationaliteit

Splitsen we dit voor het aanbod basiseducatie verder uit naar classificatie van de gevangenissen (Figuur 26) dan stellen we vast dat het verschil zich bijna uitsluitend voordoet in arresthuizen. Daar zien we duidelijk dat de meerderheid van de cursisten die deelnemen aan het aanbod niet-Belgen zijn.

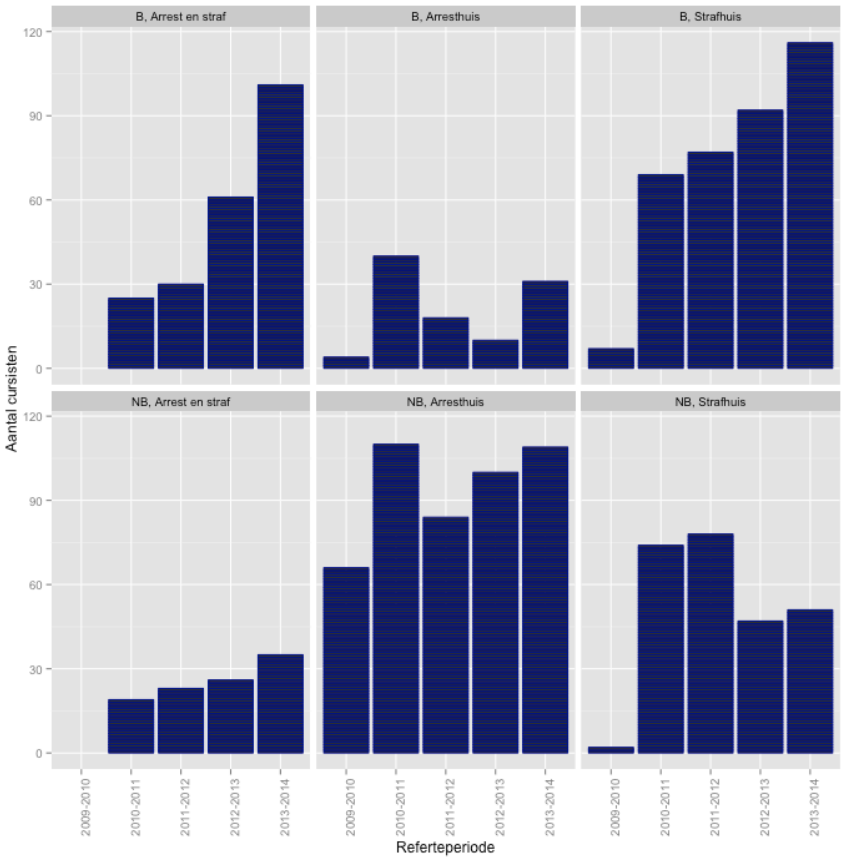

Figuur 26 : Aantal ingeschreven cursisten in het aanbod basiseducatie per referteperiode opgesplitst in nationaliteit en classificatie van de gevangenissen naar statuut

6. Conclusies en discussie

De tussentijdse evaluatie 'Onderwijs aan gedetineerden' die uitgevoerd werd in 2010 toonde aan dat het onderwijs aan gedetineerden positief geëvolueerd was (Pijnaerts, 2013; Vlaamse Overheid, 2010). Het opzet van dit onderzoek bestond erin de tendensen die zich voordoen in het onderwijslandschap in Vlaamse en Brusselse gevangenissen bloot te leggen aan de hand van een cijfermatige analyse van het onderwijsaanbod en de deelname eraan gespreid over een periode van vijf jaar volgend op deze tussentijdse evaluatie. Aan de hand van deze tendensen konden we nagaan of de positieve evolutie zich al dan niet voortgezet heeft tijdens de onderzochte periode. Aangezien er tot op heden weinig onderzoek is gebeurd naar het onderwijsaanbod en de deelname eraan in Vlaamse en Brusselse gevangenissen hopen we met deze studie een eerste referentiewerk opgesteld te hebben waaraan de resultaten van een (noodzakelijk) toekomstig onderzoek getoetst kunnen worden. Tegelijkertijd hopen we dat deze studie een meerwaarde kan betekenen voor het beleid zodat met de blootgelegde tendensen rekening gehouden kan worden in het verder uitbouwen van een kwalitatief onderwijsaanbod aan gedetineerden. We beklemtonen hier nogmaals het feit dat wanneer het gaat om specifieke gevangenissen of classificaties van gevangenissen dit enkel opgaat voor de mannelijke gedetineerden aangezien we de gegevens over de vrouwelijke gedetineerden niet konden koppelen aan een bepaalde gevangenis.

Met betrekking tot de eerste onderzoeksvraag van het onderzoek '*Hoe is het kwalificerend onderwijsaanbod in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen geëvolueerd van de referteperiode 2009-2010 tot en met de referteperiode 2013-2014 ?'* kunnen we vaststellen dat in de meeste Vlaamse en Brusselse gevangenissen voorzien wordt in een kwalificerend onderwijsaanbod. Enkel in de gevangenis van Vorst en Ieper wordt geen kwalificerend aanbod meer aangeboden. Voor Ieper zou de verklaring gezocht kunnen worden in het feit dat het een zeer kleine gevangenis betreft. Snacken en Tournel (2009) hebben met hun onderzoek immers aangetoond dat in een gevangenis met een kleine populatie een beperkter aanbod aanwezig is. Vaak zijn er te weinig deelnemers om een aanbod in te richten omwille van de financierbaarheid en het inrichten van een aanbod in de gevangenis voor de centra dus verlieslatend is. Men zou zich hier de vraag kunnen stellen of het begrip financierbare cursist voor het onderwijs aan gedetineerden flexibeler bekeken moet worden, zoals in de tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) reeds aangehaald werd.

Wat zeer sterk naar boven komt is dat het inrichten van een kwalificerend onderwijsaanbod in de gevangenissen voornamelijk een zaak blijft van CVO's. Meer dan 80% van de gedetineerden neemt deel aan het aanbod ingericht door CVO's, waaruit duidelijk blijkt dat het aanbod ingericht door CVO's effectief veel groter is. Toch een opmerkelijke vaststelling aangezien volgens Halimi (2013), Billen (2009), De Smedt (2014) en Lenaers et al. (2001) de scholingsgraad van gedetineerden van een laag niveau is en men dus een groter aanbod basiseducatie zou verwachten. CBE's zijn immers gericht op het aanleren en verbeteren van basiscompetenties essentieel voor het functioneren in de samenleving (Brettar, 2013; De Ron & Tournel, 2009). Tijdens de laatste referteperiode merken we een lichte verbetering in het voordeel van het aanbod basiseducatie in de verhouding CBE/CVO.

Als we kijken naar de evolutie in het aanbod van CBE's merken we dat er ten opzichte van 2008-2009 algemeen gezien op het eerste zicht weinig evolutie is in het aanbod. Wel wordt er in 12 gevangenissen een aanbod basiseducatie ingericht waar dit in 2008-2009 slechts in negen gevangenissen (exclusief het aanbod in de openleercentra) het geval was (Vlaamse Overheid, 2010). Belangrijk om melden is dat er in Dendermonde in 2008-2009 geen aanbod basiseducatie werd ingericht en dit op het einde van de onderzochte periode nog steeds afwezig blijft. Er worden gemiddeld zes studiegebieden ingericht, net zoals in 2008-2009, zodat we kunnen besluiten dat het aanbod gespreid blijft over verschillende studiegebieden. Het studiegebied ICT en maatwerk wordt niet meer ingericht maar nieuw is wel het

aanbod wiskunde. Voor ICT kunnen we de vraag stellen of de verouderde infrastructuur hierin een rol speelt en of dat dit ten koste gaat van het aanbod ICT ingericht door CVO's waar het wel een populair studiegebied is. De afwezigheid van het studiegebied maatwerk, wat geen certificaat oplevert, is echter positief te noemen. De inhoud van maatwerk wordt grotendeels overgenomen door het studiegebied maatschappijoriëntatie dat wel resulteert in een certificaat. Maatschappijoriëntatie kent een zeer positieve evolutie. Het evolueert van een aanbod in zeven naar een aanbod in elf gevangenissen en wordt dus niet meer alleen in de Kempense gevangenissen aangeboden (Vlaamse Overheid, 2010). Dit maakt dat het aanbod basiseducatie in positieve zin geëvolueerd is. Ook NT2 kent een positieve evolutie (van een aanbod in twee gevangenissen naar een aanbod in vier gevangenissen), maar gezien het hoge aantal anderstaligen in de gevangenissen is er potentieel nog een groter aanbod mogelijk. Wel moeten we hier rekening houden met het feit dat ook CVO's een aanbod NT2 aanbieden en dit in vijf gevangenissen tijdens de laatste referteperiode. De heterogeniteit van de gevangenispopulatie, wat maakt dat het moeilijk is om werkbare en financierbare groepen samen te stellen, blijft er waarschijnlijk voor zorgen dat CBE's toch nog geneigd blijven om geen aanbod NT2 in te richten in een gevangenis omwille van de druk die ze ervaren om maximaal te voorzien in een aanbod NT2 in de totale populatie zoals de tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) aangaf.

Wat betreft het aanbod ingericht door de CVO's kunnen we concluderen dat het aanbod is toegenomen en dus een positieve evolutie kent. Daar waar in 2008-2009 11 van de 32 studiegebieden ingericht werden (Vlaamse Overheid, 2010) is dat in 2013-2014 geëvolueerd naar 14, wat maakt dat de keuze voor gedetineerden nog iets breder geworden is. Het aantal keer studiegebieden worden aangeboden in gevangenissen neemt met 33% sterk toe (van 45 keer naar 60 keer). Ook het aantal gevangenissen die voorzien in een aanbod CVO is ten opzichte van 2008-2009 positief geëvolueerd (van 12 gevangenissen naar 15). Dit maakt dat de vraag of het positief evolueren van het aanbod CVO in 2008-2009 een kortstondig effect betreft (Vlaamse Overheid, 2010) volmondig ontkracht mag worden en de CVO's zich niet miskeken hebben op de detentiecontext en niet afhaakten.

De studiegebieden Talen richtgraad 1 en 2 en ICT worden ook nu nog het meest ingericht. Aangezien ICT aangeboden door CVO's vaak ingericht wordt, zal dit hoogstwaarschijnlijk ten koste gaan van het aanbod ICT in de CBE's. Het studiegebied bouw evolueert van een aanbod in twee gevangenissen naar een aanbod in zeven gevangenissen. Dit is bijzonder positief te noemen aangezien het een studiegebied betreft dat vooral gericht is op een snelle tewerkstelling na vrijlating (Vlaamse Overheid, 2010). Wel moeten we in het achterhoofd houden dat volgens de tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) en de Stuurgroep Volwassenenonderwijs (2014) vaak slechts enkele modules aangeboden worden en niet de volledige opleiding, wat maakt dat gedetineerden niet altijd een diploma kunnen behalen in een gevangenis. Dit onderzoek beperkte zich echter tot het bestuderen van het aanbod in studiegebieden en maakte niet de opsplitsing in opleidingen met verschillende modules zodat we niet konden nagaan of hier ondertussen een positieve evolutie is. Een negatieve vaststelling is echter dat er opmerkelijke schommelingen zijn in het studiegebied algemene vorming, volgens de tussentijdse evaluatie toch een belangrijk studiegebied. Het werd aangeboden in vijf gevangenissen in de toen onderzochte referteperiode van 2008-2009, maar werd gedurende 2010-2013 niet meer ingericht. Gelukkig werd dit tijdens de laatste referteperiode opnieuw aangeboden in zes gevangenissen. Algemene vorming is een belangrijk studiegebied omdat gedetineerden zo een diploma secundair onderwijs kunnen behalen en op die manier na vrijlating gemakkelijker werk vinden en sneller re-integreren (o.a. Vlaamse Overheid, 2010; Lenaers et al., 2001; Snacken & Tournel, 2009; Diseth et al., 2009). Men zou er dus voor moeten zorgen dat het aanbod Algemene vorming in de gevangenissen aanwezig en stabiel blijft en eventueel zelfs uitgebreid wordt.

Wel bestaan er grote verschillen tussen de verschillende gevangenissen zowel bij het aanbod basiseducatie als bij het aanbod ingericht door CVO's. Er zijn gevangenissen met een vrij ruim aanbod

maar helaas zijn er ook gevangenissen waar een beperkt tot zelfs geen aanbod basiseducatie of aanbod ingericht door CVO's aanwezig is. Gezien de gunstige effecten dat onderwijs heeft op re-integratie en vermindering van recidivisme (o.a. De Clercq et al., 2014; Esperian, 2010; Maunsell et al., 2013; Pijnaerts, 2013) zou men ernaar moeten streven om elke gevangenis te voorzien van een basisaanbod. Ook De Ron en Tournel (2009) en de Stuurgroep Volwassenenonderwijs (2014) geven aan in hun onderzoek dat het een vereiste is om een minimum aanbod in elke gevangenis in te richten.

Wanneer we de opsplitsing maken naar classificatie van de gevangenissen naar statuut van gedetineerden stellen we vast dat het aanbod in een arresthuis vrij beperkt is wat het onderzoek van Snacken en Tournel (2009) bevestigt. Wel zeer positief is de vaststelling dat het aanbod ingericht door CVO's in arresthuizen positief geëvolueerd is van slechts drie studiegebieden naar negen. Zeer opvallend inzake arresthuizen zijn de Brusselse gevangenissen. Hier kent men nog steeds een zeer beperkt aanbod. In Vorst is er zoals vermeld geen enkel aanbod en in Sint-Gillis een zeer beperkt. De vaststelling dat er in de Brusselse gevangenissen geen traditie is in het organiseren van een aanbod in de tussentijdse evaluatie gaat dus ook nu nog steeds op. Het feit dat dit beiden arresthuizen zijn, speelt hierin een grote rol. Volgens Pijnaerts (2013), Frans (2014), Donckers (2014) en Snacken en Tournel (2009) belemmeren een aantal factoren, zoals het grote verloop, uithalingen door de politie en de korte verblijfsduur van de gedetineerden immers de uitbouw en optimalisatie van een uitgebreid aanbod in arresthuizen. Ook als we de overbevolkingsgraad bekijken, stellen we vast dat de Brusselse gevangenissen en arresthuizen in het algemeen een hoge overbevolkingsgraad kennen. Hieruit kunnen we concluderen dat overbevolking wel degelijk een rol speelt in het uitbouwen van een onderwijsaanbod. Vanthuyne (2012) stelt immers dat men in het organiseren van onderwijs rekening moet houden met de overbevolking. Arrest- en strafhuizen kennen een positieve evolutie inzake het aanbod basiseducatie. Dit evolueert namelijk van een aanbod van slechts twee naar een aanbod van vijf studiegebieden basiseducatie, maar ze kennen een lichte achteruitgang inzake het aanbod CVO. Snacken en Tournel (2009) gaven in hun onderzoek al aan dat het uitwerken van een onderwijsaanbod in arrest- en strafhuizen geen evidentie is.

Een volgende belangrijke vaststelling inzake het aanbod basiseducatie is dat in strafhuizen in vergelijking met arresthuizen en in mindere mate met arrest- en strafhuizen de studiegebieden die sterk gericht zijn op de tewerkstelling van gedetineerden na vrijlating een groter aandeel hebben en daardoor in strafhuizen op veel meer belangstelling kunnen rekenen, omdat er in arresthuizen voornamelijk beklaagden zitten. Het tegenovergestelde kan gezegd worden van NT2, zowel voor basiseducatie als voor CVO's. NT2 kent een veel groter aandeel in arresthuizen dan in strafhuizen en arrest- en strafhuizen. De verklaring kan hier voor een groot stuk gezocht worden in het feit dat wanneer niet-Belgen veroordeeld zijn en overgeplaatst worden naar een strafhuis vaak na hun straf uitgewezen worden naar hun land van oorsprong en zij weinig baat hebben bij het leren van Nederlands. In een arresthuis is men echter nog niet veroordeeld en ziet men wel het nut in van het leren van de Nederlandse taal.

Concluderend voor de eerste onderzoeksvraag kunnen we stellen dat het aanbod zowel in CVO's als in CBE's, zij het in mindere mate, een positieve evolutie kent, maar dat er nog steeds grote verschillen bestaan tussen de verschillende gevangenissen. Er zijn gevangenissen met een vrij ruim aanbod, maar niet in elke gevangenis wordt een kwalificerend onderwijsaanbod basiseducatie enerzijds en een aanbod ingericht door CVO's anderzijds ingericht of is het zeer beperkt. Ook speelt de classificatie van gevangenissen naar statuut een rol in welke studiegebieden ingericht worden. Zo worden studiegebieden die gericht zijn op de tewerkstelling na detentie veel eerder ingericht in strafhuizen dan in arresthuizen en kent NT2 een veel groter aandeel in arresthuizen dan in strafhuizen. Het blijft een zaak van CVO's maar we merken wel een lichte verbetering in de verhouding in het voordeel van het aanbod basiseducatie. Het zou goed zijn mocht deze trend zich voortzetten aangezien men met een grote groep laaggeschoolden te maken heeft in gevangenissen (Halimi, 2013) en CBE's hier goed op inspelen voor een betere re-integratie in de maatschappij.

Met betrekking tot de tweede onderzoeksvraag van het onderzoek '*Hoe is de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen geëvolueerd van de referteperiode 2009-2010 tot en met de referteperiode 2013-2014 ?'* moeten we allereerst in het achterhoofd houden dat het gaat om het aantal inschrijvingen en niet het aantal gedetineerden en er dus soms gedetineerden dubbel geteld worden wanneer ze meer dan één opleiding volgden.
Toch kunnen we concluderen dat er een behoorlijk aandeel van de gedetineerden deelneemt aan het kwalificerend onderwijsaanbod. Ook zien we ten opzichte van 2009-2010 een positieve evolutie van 37,9% naar 42,8% in verhouding tot de totale gevangenispopulatie. De deelname is tijdens de laatste periode echter wel met 6,5% gedaald. Een verklaring hiervoor is uit dit onderzoek niet duidelijk naar voren gekomen en vergt nader onderzoek, maar het terugtrekken, na de verificatieronde in 2013, van CVO's in de gevangenis van Brugge, wat een grote instelling is, omwille van de financierbaarheid heeft hierop waarschijnlijk wel een grote invloed gehad. We kunnen immers wel concluderen dat deze daling van 6,5% volledig te wijten is aan een daling in deelname aan het aanbod ingericht door CVO's aangezien de deelname aan het aanbod basiseducatie tijdens deze laatste periode sterk is toegenomen (van 362 inschrijvingen naar 467). Een eenduidige verklaring voor deze stijging is echter ook niet voorhanden. Toch mag dit positief genoemd worden aangezien er een grote groep laaggeschoolden verblijft in de gevangenis (Halimi, 2013) en zij dus duidelijk meer toegeleid worden naar een aanbod dat hen de basiscompetenties aanleert om goed te functioneren en te participeren in de samenleving. We stellen ons hier wel de vraag of er misschien een verband bestaat tussen de toenemende participatie aan het aanbod basiseducatie en de afnemende deelname aan het aanbod ingericht door CVO's en de scholingsgraad van gedetineerden. Zou het misschien kunnen dat de groep gedetineerden met een lagere scholingsgraad steeds groter wordt? Vervolgonderzoek zou door het in kaart brengen van de scholingsgraad van de gedetineerden hierop een antwoord kunnen bieden waardoor het aanbod daarop beter afgestemd kan worden. In dit onderzoek was het echter niet mogelijk de scholingsgraad mee op te nemen aangezien de voorhanden zijnde gegevens hieromtrent niet betrouwbaar waren omdat het door de CVO's en CBE's niet of nauwelijks geregistreerd werd. Een strengere controle hierop dringt zich dan ook op.
Wat betreft de verhouding CBE/CVO kunnen we concluderen dat er veel meer wordt deelgenomen aan het aanbod CVO, wat uiteraard logischerwijze volgt uit de conclusie dat het aanbod ingericht door CVO's veel groter is. Wanneer we dit afspiegelen tegen de deelname van de volledige Vlaamse en Brusselse populatie, merken we ook daar dat er verhoudingsgewijs veel meer wordt deelgenomen aan het aanbod ingericht door CVO's. Er zijn immers veel meer CVO's (111) dan CBE's (13). Wel merken we dat voornamelijk in arresthuizen verhoudingsgewijs meer deelgenomen wordt aan een aanbod CBE dan in strafhuizen of arrest- en strafhuizen.
Wanneer we de gevangenissen individueel bekijken, merken we niet alleen in het aanbod maar ook in de deelname hieraan grote verschillen. Er zijn gevangenissen waar er massaal deelgenomen wordt aan het onderwijsaanbod aangezien er meer inschrijvingen waren dan dat er gedetineerden in de gevangenis verblijven, wat erop wijst dat een gedetineerde meer dan één opleiding volgt in de desbetreffende gevangenis. Toch zijn er ook gevangenissen waar er een beperkte tot zeer beperkte deelname is. Meestal zijn dit arresthuizen. Strafhuizen kennen daarentegen een veel hogere deelname. Dit bevestigt het onderzoek van Pijnaerts (2013), Brosens et al. (2013) en Halimi (2013) die stellen dat de participatie sterk afhankelijk is van het statuut van de gedetineerden. Ook stellen zij dat het regime van de gevangenis (open, gesloten of halfopen) een grote rol speelt in de participatie. Dit kunnen we aan de hand van ons onderzoek ook bevestigen. Wortel (halfopen), Hoogstraten (open), Ruiselede (open) kennen een hoge participatiegraad. Dendermonde en Mechelen, beiden een gesloten instelling, zijn een uitzondering omdat ze ook een hoge participatiegraad kennen, al merken we daar toch een negatieve evolutie qua participatie. Inzake de individuele gevangenissen zijn Antwerpen, Gent, Oudenaarde en Ruiselede het vermelden waard: daar kent men een zeer grote stijging in de participatiegraad van respectievelijk 47,3%,

41%, 43,5% en 63,8%. Algemeen kan men toch concluderen dat in de laatste referteperiode de deelname in acht gevangenissen verminderd is. Nader onderzoek zou de redenen hiervoor kunnen aantonen.
Met betrekking tot de deelname per classificatie van gevangenissen naar statuut kunnen we nog opmerken dat arresthuizen een beduidend lagere participatiegraad kennen (25% in 2013-2014) dan arrest- en strafhuizen (39,2%) en strafhuizen (76,9%) die een zeer grote participatiegraad kennen. Wel evolueert de participatiegraad in arresthuizen positief, zowel wat het aanbod basiseducatie betreft als het aanbod ingericht door CVO's. De participatie in een aanbod ingericht door CVO's stijgt van 133 naar 557 inschrijvingen. Een tendens die zich hopelijk verder zet. Arrest- en strafhuizen daarentegen kennen een negatieve evolutie in deelname (een daling van 37,4%) tijdens de laatste referteperiode. Deze daling is ook hier volledig te wijten aan een daling in deelname aan het aanbod ingericht door CVO's, aangezien de deelname aan een aanbod basiseducatie wel toeneemt, maar dit wel een veel kleiner aandeel in het totale onderwijsaanbod betreft. Wederom speelt het terugtrekken van CVO's in Brugge, een arrest- en strafhuis met een grote effectieve bevolking, hier volgens ons een grote rol in. Het feit dat in strafhuizen een veel hogere participatiegraad is dan in arresthuizen kan gezocht worden in het feit dat de noden van beklaagden verschillen van deze van veroordeelden zoals Snacken en Tournel (2009) aangeven in hun onderzoek en wat bevestigd wordt in de tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010). Beklaagden zijn vaak nog niet bezig met het zinvol invullen van hun detentieperiode en het verhogen van hun re-integratiekansen en hebben andere zorgen aan hun hoofd, in tegenstelling tot veroordeelden (Snacken & Tournel, 2009; Vlaamse Overheid, 2010). Ze weten immers vaak niet wanneer ze vrijkomen, waardoor volgens Vermeersch & Vandenbroecke (2009, geciteerd in Halimi, 2013) beklaagden minder bereid zijn om een onderwijstraject te starten. Het verschil in deelname is voor het aanbod ingericht door CVO's ook veel meer uitgesproken dan voor het aanbod basiseducatie. In arresthuizen wordt uitdrukkelijk minder deelgenomen aan het aanbod ingericht door CVO's dan in strafhuizen.
Wat betreft de Brusselse gevangenissen beoordeeld naar deelname stellen we ook hier vast dat er een zeer beperkte deelname is, wellicht voor een groot deel te wijten aan het beperkte aanbod. Er worden in de Brusselse gevangenissen weinig gedetineerden naar het aanbod toegeleid en Brussel blijft dus een blinde vlek op het vlak van onderwijs aan gedetineerden. Dit vraagt om extra beleidsaandacht en specifieke maatregelen. We stellen ons hier ook de vraag of er een verband is tussen de lage participatiegraad en de uit de actualiteit blijkende toch wel regelmatige moeilijkheden in de gevangenissen van Vorst en Sint-Gillis. Alzùa et al. (2009) en Erisman en Contardo (2005) hebben met hun onderzoek immers aangetoond dat het deelnemen aan een onderwijsaanbod de goede werking van een penitentiaire instelling tot gevolg heeft omdat het het probleemgedrag tijdens detentie vermindert.
Concluderend voor de tweede onderzoeksvraag kunnen we stellen dat de deelname aan het aanbod basiseducatie positief evolueert en dat de deelname aan het aanbod ingericht door CVO's positief evolueerde maar in de laatste onderzochte referteperiode een terugval kende. De vraag is echter of dit enkel te wijten is aan het terugtrekken van CVO's in de grote instelling van Brugge. Nader onderzoek kan hier wellicht uitsluitsel over geven. Ook hier weer merken we grote verschillen tussen de verschillende gevangenissen. Arresthuizen kennen een beduidend lagere participatiegraad dan strafhuizen en arrest- en strafhuizen. Een positieve noot is dat de participatiegraad in arresthuizen wel toeneemt. Toch speelt het statuut van een gedetineerde nog steeds een grote rol in de participatiegraad aan het kwalificerend onderwijsaanbod.

Dit onderzoek stelde ons ook in staat om een profiel op te stellen van een gedetineerde die deelneemt aan een kwalificerend onderwijsaanbod (OV3). De tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) kwam tot de conclusie dat de gemiddelde gedetineerde die deelneemt aan onderwijs ingericht door een CVO in een gevangenis overwegend de Belgische nationaliteit heeft, iets hogergeschoold is dan de gemiddelde gedetineerde, tussen de 25 en 45 jaar oud is en dat er verhoudingsgewijs meer vrouwen deelnemen. We

moeten echter voorzichtig zijn met een vergelijking met de tussentijdse evaluatie aangezien onze conclusies gebaseerd zijn op het totale kwalificerend onderwijsaanbod en niet enkel het onderwijsaanbod ingericht door CVO's. We hebben echter ook de opsplitsing gemaakt tussen CBE en CVO waardoor we onze conclusies hier ook kunnen vergelijken. Voor de scholingsgraad beschikten we niet over betrouwbare gegevens. Dit onderzoek komt tot dezelfde vaststelling wat betreft leeftijdscategorie, zowel voor CBE als CVO. We kunnen concluderen dat in vergelijking met de totale gevangenispopulatie de categorie 18-25 jaar ondervertegenwoordigd is. De beperktere deelname vanaf 45 jaar kan ook hier gezocht worden in het feit dat in de totale gevangenispopulatie deze leeftijdscategorie beduidend minder vertegenwoordigd is (Lenaers et al., 2001; Vlaamse Overheid, 2010).
Wat betreft het geslacht merken we tussen de deelname aan het aanbod basiseducatie en het aanbod ingericht door CVO's geen verschil. Vrouwen nemen net zoals mannen beduidend meer deel aan het aanbod ingericht door CVO's dan aan het aanbod basiseducatie. Wel stellen we, net zoals de tussentijdse evaluatie, vast dat vrouwen beduidend meer deelnemen aan het aanbod dan mannen in verhouding tot de totale gevangenispopulatie. Meer dan de helft van de vrouwelijke gedetineerden neemt deel aan het onderwijsaanbod, terwijl dit bij mannelijke gedetineerden iets minder dan de helft is. Opmerkelijk is de sterke daling in de deelname bij de vrouwelijke gedetineerden tijdens de laatste referteperiode. Ook hier stellen we ons weer de vraag of dit verklaard kan worden door het terugtrekken van CVO's in de gevangenis van Brugge, een grote instelling waar zowel vrouwen als mannen verblijven. Sterker nog, bijna een derde van de totale vrouwelijke populatie verblijft in de gevangenis van Brugge wat maakt dat het de gevangenis is waar de meeste vrouwelijke gedetineerden verblijven. We maken hier van de gelegenheid gebruik om te vermelden dat ondanks het feit dat vrouwen meer deelnemen aan het aanbod, het aanbod voor vrouwelijke gedetineerden aanzienlijk kleiner is dan voor mannelijke gedetineerden. Een vaststelling die ook in de tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) en de Stuurgroep Volwassenenonderwijs (2014) naar boven kwam. Onderzoek naar vrouwelijke gedetineerden in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen is echter bijna onbestaand en blijft een blinde vlek, maar is echter noodzakelijk om ook voor hen een kwalitatief onderwijsaanbod uit te bouwen gelijkaardig aan dat van de mannelijke gedetineerden. De moeilijkheid om een uitgebreider aanbod in te richten zit hier waarschijnlijk ook weer in het feit dat het een kleine groep betreft wat maakt dat het moeilijk is om financierbare groepen te vormen zodat de centra niet snel geneigd zijn om een aanbod voor vrouwen in te richten. Ook hier kan opnieuw de vraag gesteld worden of het begrip financierbare cursist, zeker wat betreft de vrouwelijke gedetineerden, niet aan herziening toe is?
Wat betreft de nationaliteit stellen we ook hier vast dat 60% van de gedetineerden die deelnemen aan het onderwijsaanbod de Belgische nationaliteit hebben en dat Belgen dus in verhouding tot de verdeling Belg – Niet-Belg in de totale gevangenispopulatie meer deelnemen. Het betreft hier wel enkel de mannelijke gedetineerden. Wanneer we de opsplitsing CBE / CVO maken, stellen we wel een opmerkelijk verschil vast. Aan het aanbod basiseducatie nemen verhoudingsgewijs uitdrukkelijk meer niet-Belgische gedetineerden deel dan aan het aanbod ingericht door CVO's. Het betreft hier wel enkel een verschil in arresthuizen. De verklaring hiervoor moeten we zoeken in het aanbod dat wordt aangeboden. In arresthuizen wordt veel NT2 aangeboden waaraan uiteraard vaker niet-Belgen deel nemen dan gedetineerden met de Belgische nationaliteit.

Ondanks het feit dat dit onderzoek een aantal tendensen heeft blootgelegd, vertoont het toch enige beperkingen. Zoals eerder vermeld betreft het hier naar deelname toe het aantal inschrijvingen en niet het aantal gedetineerden die deelnemen aan een aanbod wat maakt dat sommige gedetineerden dubbel geteld worden en dit de resultaten wellicht wat kan vertekenen. Ook kunnen wij in dit onderzoek geen onderscheid maken naar het statuut van een gedetineerde bij gebrek aan deze gegevens, maar enkel per classificatie van een gevangenis naar statuut van een gedetineerde. In zuiver arresthuizen verblijven

echter ook veroordeelden en omgekeerd (FOD Justitie, 2014b; Stuurgroep Volwassenenonderwijs, 2014), wat maakt dat vergelijking met andere onderzoeken die wel een onderscheid konden maken naar statuut van een gedetineerde toch met enige voorzichtigheid moet gebeuren.
De tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) merkte op dat de beschikbaarheid van data en de betrouwbaarheid hiervan een knelpunt is, omdat niet alle centra de gegevens op een correcte wijze aanleveren. Ondanks het feit dat hier al wel verbetering merkbaar is (CBE's bijvoorbeeld zijn ondertussen verplicht om hun gegevens elektronisch in te zenden, er is een nieuw uniform datamodel voor het volwassenenonderwijs met uitgebreidere informatie) hebben wij tijdens ons onderzoek toch gemerkt dat er heel wat zaken niet correct of helemaal niet ingevuld worden, voornamelijk die zaken die niets te maken hebben met het berekenen van de omkadering voor de volgende referteperiode. Hierop zou men een strengere controle moeten uitvoeren, want een overheid heeft, net zoals de tussentijdse evaluatie (Vlaamse Overheid, 2010) stelt, nood aan correcte data over het onderwijs dat ze financiert en het is ook voor de centra zelf van belang. Door het trekken van foute conclusies, veroorzaakt door niet-correcte of onvolledige data, kunnen ook zij niet verder positief evolueren. Om een goed beleid te kunnen voeren is het echt noodzakelijk om te kunnen beschikken over correcte en uitgebreidere data om zo diepgaandere tendensen bloot te kunnen leggen en dus aan 'evidence based policy' te kunnen doen. Zonder dit is evaluatie niet mogelijk, evenmin als eventuele bijsturing van de opleidingen. Men heeft al eerste stap in de goede richting gezet door een nieuw uniform datamodel in te voeren voor de registratie van de gegevens omtrent het volwassenenonderwijs waardoor het mogelijk wordt om onderzoek uit te voeren met uitgebreidere data (vnl. toevoeging van cursistenkenmerken), maar dan moet er ook gezorgd worden dat de centra dit effectief invullen.

Een aantal aanbevelingen naar verder onderzoek en naar het beleid toe werden hierboven reeds aangekaart omwille van hun relatie tot de conclusies van het onderzoek of de beperkingen ervan. Toch willen we van de gelegenheid gebruik maken om enkele hiervan extra te benadrukken. Er is immers veel onderzoek uitgevoerd naar de effecten van onderwijs op recidivisme, maar zeer weinig naar het onderwijsaanbod en de deelname hieraan zelf. Zoals eerder gesteld moet er verder onderzoek gebeuren naar het onderwijsaanbod voor vrouwelijke gedetineerden aangezien dit een blinde vlek is in de detentiecontext. Ook het onderwijsaanbod in de Brusselse gevangenissen moet onder de loep genomen worden want daar kent men een zeer beperkt aanbod en deelname. Wat is hiervan de oorzaak ? Is het een organisatorisch probleem of zijn de gedetineerden niet bereid om deel te nemen aan een onderwijsaanbod. Voor dit laatste zou een onderzoek naar de participatiemotieven voor het al dan niet deelnemen aan het onderwijsaanbod al een stap in de goede richting zijn.
Een ander niet eerder aangehaald vervolgonderzoek inzake het onderwijsaanbod, maar ook van belang, is een onderzoek naar de mate waarin het gevolgde onderwijsaanbod effectief heeft geleid tot een versterking van de competenties bij gedetineerden. Worden er veel diploma's behaald ? In welke studiegebieden ? Ook kan men onderzoeken in welke mate het onderwijsaanbod aangepast is of kan worden aan de hedendaagse technologische samenleving, automatisering in bedrijven om zo een nog beter kwalitatief onderwijsaanbod te kunnen aanbieden. In dit opzicht is het misschien ook zinvol om de vergelijking te maken met de manier waarop onderwijs aan gedetineerden georganiseerd wordt op internationaal vlak.
Naar het beleid toe is het belangrijk om, zoals eerder vermeld, ervoor te zorgen dat men kan beschikken over betrouwbare en uitgebreidere informatie en dat de financierbaarheid specifiek naar een detentiecontext herbekeken wordt.
Specifiek gericht naar ons onderzoek dat de intentie had om tendensen bloot te leggen in het domein onderwijs aan gedetineerden is een gelijkaardig vervolgonderzoek binnen een aantal jaren aan te raden. Men beschikt immers over een evaluatie over de periode wanneer de consortia net opgericht waren

(tussentijdse evaluatie van 2010) wat maakt dat hun invloed op het onderwijsaanbod en de toeleiding hiernaar nog miniem was en dus beschouwd kan worden als startmeting bij de invoering van het decreet in 2007. Dit onderzoek kan beschouwd worden als een evaluatie van de evolutie in het onderwijsaanbod en de deelname hieraan tijdens het verdere verloop van het decreet wanneer de consortia in volle werking waren en kan dus dienen als referentiewerk om binnen een aantal jaren opnieuw een gelijkaardig onderzoek uit te voeren om zo te kijken of de ontbinding van de consortia in het nieuwe decreet nadelige gevolgen heeft gehad of niet.

7. Algemene conclusie

Uit dit onderzoek blijkt nog maar eens dat een onderwijsaanbod uitbouwen in een gevangeniscontext geen evidente zaak is. De context van elke gevangenis is anders en dit heeft gevolgen voor niet alleen de participatie aan het kwalificerend aanbod maar ook voor het uitbouwen van een kwalitatief onderwijsaanbod. Men moet rekening houden met de eigenheid van de gevangenis, de overbevolking, de infrastructuur, alsook met het profiel van de gedetineerden zelf.

Concluderend kunnen we aan de hand van dit onderzoek dat tendensen bloot trachtte te leggen, besluiten dat het onderwijsaanbod toch een positieve evolutie kent en dat er ook (tot op zekere hoogte) gebruik van wordt gemaakt door de gedetineerden, net zoals de tussentijdse evaluatie van 2010 kon concluderen. Wel merken we nog steeds grote verschillen tussen de verschillende gevangenissen, wat nog maar eens bevestigt dat om een kwalitatief aanbod uit te bouwen rekening gehouden moet worden met de eigenheid van de gevangenis en het profiel en de behoeften van de gedetineerden die verblijven in een welbepaalde gevangenis. In arresthuizen heeft men een beduidend beperkter aanbod en minder deelname dan in strafhuizen en arrest- en strafhuizen. Dit valt deels te verklaren door het feit dat in een arresthuis voornamelijk beklaagden verblijven die nog niet bezig zijn met hoe re-integreer ik het beste in de maatschappij maar zich voornamelijk focussen op hun proces (Snacken & Tournel, 2009) en dus niet weten wanneer ze vrijkomen. Het verschil in aanbod in de verschillende gevangenissen bevestigt dit ook. In strafhuizen kent men in vergelijking met arresthuizen en in mindere mate met arrest- en strafhuizen een veel groter aandeel in ingerichte studiegebieden die zich voornamelijk focussen op een snelle tewerkstelling na detentie en een betere re-integratie in de maatschappij. Vervolgens blijkt het regime van de gevangenis ook een rol te spelen. In open en halfopen instellingen wordt er aanzienlijk meer deelgenomen aan het onderwijsaanbod. De Brusselse gevangenissen kennen een zeer beperkt aanbod en deelname en dit vraagt om extra beleidsaandacht en specifieke maatregelen. Ook nader onderzoek naar het beperktere onderwijsaanbod voor de vrouwelijke gedetineerden is aangeraden.

De bedoeling van deze studie was om de verdere evolutie bloot te leggen van het onderwijs aan gedetineerden vanaf de tussentijdse evaluatie wat beschouwd kan worden als een startmeting van het decreet in 2007 tot aan het nieuwe decreet waarin beslist werd om de in 2007 opgerichte consortia te ontbinden. Een gelijkaardig onderzoek binnen een aantal jaren kan aantonen of de ontbinding van de consortia positieve of eerder negatieve effecten teweeg heeft gebracht aan het onderwijs in een detentiecontext.

8. Referenties

Alzúa, M. L., Rodriguez, C., & Villa, E. (2009). *The Quality of Life in Prisons: Do Educational Programs Reduce In-prison Conflicts?* Argentinië: Universidad Nacional de La Plata. Geraadpleegd op http://cedlas.econo.unlp.edu.ar/archivos_upload/doc_cedlas91.pdf

Baarda, B., de Goede, M., & van Dijkum, C. (2011). *Basisboek statistiek met SPSS* (4th ed.). Groningen: Noordhoff Uitgevers bv.

Billen, K. (2009). *Onderwijs aan gedetineerden: "van crisis naar kans."* Katholieke Universiteit Leuven.

Boeren, E. (2011). Participation in Adult Education: Attitudes and Barriers. *US-China Education Review*, *1*(3), 369–382.

Brettar, J. (2013). *Een onderzoek naar de pedagogische principes in het onderwijs aan gedetineerden . Een onderzoek naar de pedagogische principes in het onderwijs aan gedetineerden .* Katholieke Universiteit Leuven. Geraadpleegd op http://klasbak.net/doc/Pedagogische principes.pdf

Brosens, D., & Donder, L. De. (2013). *Hulp- en dienstverlening gevangenis Antwerpen : een onderzoek naar de behoeften van gedetineerden*. Brussel: Vrije Universiteit Brussel.

Chappell, C. (2004). Post secondary correctional education and recidivism: a meta-analysis of research conducted 1990 - 1999. *Journal of Correctional Education*, *55*(2), 148–169.

Commissie van de Europese Gemeenschappen [COM]. (2001). *MEDEDELING VAN DE COMMISSIE: Een Europese ruimte voor levenslang leren realiseren*. Geraadpleegd op http://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52001DC0678&from=NL

Council of Europe. (2006). *Council of Europe*. *The European Prison Rules*. doi:10.1017/S0020818300031246

Cuypers, R. (2008). Onderwijs aan mensen in detentie: een blijvende uitdaging. *Fatik*, *26*(120), 19–22.

De Clercq, S., Goossens, J., Hollants, M., Janssens, T., Klop, R., & Slegers, V. (2014). *Van start tot finish : een beschrijvend onderzoek naar de redenen waarom gedetineerden in de gevangenis van Antwerpen de lessen vroegtijdig stopzetten.* Universiteit Antwerpen.

De Ron, A., & Tournel, H. (2009). *Aanbevelingen voor het optimaliseren van vorming, opleiding en arbeidstoeleiding binnen de gevangenissen in Vlaanderen. Eindrapport 2009*. Geraadpleegd op http://www.kbs-frb.be/uploadedFiles/KBS-FRB/05)_Pictures,_documents_and_external_sites/09)_Publications/PUB2009_1962_BeleidsaanbevelingenGevangenen.pdf

De Smedt, A. (2014). *Pijnpunten bij re-integratie van gedetineerden (bachelorproef)*. Katholieke Universiteit Leuven. Geraadpleegd op http://klasbak.net/doc/pijnpunten bij de re-integratie van ex-gedetineerden.pdf

Dejonge, G., & Cremers, H. (2008). *Bajesboek: Handboek voor gedetineerden*. Mechelen: Kluwer.

Desmedt, E., Groenez, S., & Van den Broeck, G. (2006). *Onderzoek naar de systeemkenmerken die de participatie aan levenslang leren in de EU-15 beïnvloeden*. Geraadpleegd op https://lirias.kuleuven.be/bitstream/123456789/188969/1/r1132.pdf

Diseth, Å., Gunnlaugsson, H., Eriksson Gustavsson, A.-L., Koski, L., Koudahl, P., Ragnarsson, B., & Samuelsson, S. (2009). *Prisoners' Educational Background, Preferences and Motivation*.

Donckers, L. (2014). *Een kwalitatief onderzoek naar de motivatie van gedetineerden om (niet) deel te nemen aan onderwijs in de gevangenis van Gent* . Universiteit Gent. Geraadpleegd op http://klasbak.net/doc/Onderzoek Lise Donckers.pdf

Erisman, W., & Contardo, J. B. (2005). *Learning to reduce Recidivism: a 50-state analysis of postsecondary correctional education policy*. Geraadpleegd op http://www.ihep.org/research/publications/learning-reduce-recidivism-50-state-analysis-postsecondary-correctional

Esperian, J. H. (2010). The Effect of Prison Education Programs on Recidivism. *Journal of Correctional Education*, *61*(12), 316–334. doi:10.2307/23282764

Evenepoel, L. (2012). *Grenzen aan de (re)integratie-doelstelling van een humaan detentiebeleid ? (masterproef)*. Universiteit Gent. Geraadpleegd op http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/893/931/RUG01-001893931_2012_0001_AC.pdf

FOD Justitie. (2010). *Directoraal-generaal Penitentiaire Inrichtingen. Activiteitenverslag 2009*. Geraadpleegd op http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/activiteitenverslag_2009_van_het_directoraat-generaal_penitentiaire_inrichtingen.jsp?referer=tcm:265-138584-64

FOD Justitie. (2011). *Directoraal-generaal Penitentiaire Inrichtingen. Activiteitenverslag 2010*. Geraadpleegd op http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/activiteitenverslag_2010_epi.jsp?referer=tcm:265-149426-64

FOD Justitie. (2012). *Directoraal-generaal Penitentiaire Inrichtingen. Activiteitenverslag 2011*. Geraadpleegd op http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/activiteitenverslag_2011_van_het_directoraat-generaal_penitentiaire_inrichtingen.jsp

FOD Justitie. (2013). *Directoraal-generaal Penitentiaire Inrichtingen. Jaarverslag 2012*. Geraadpleegd op http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/jaarverslag_epi_2012.jsp

FOD Justitie. (2014a). *Directoraal-generaal Penitentiaire Inrichtingen. Jaarverslag 2013*. Hans Meurisse. Geraadpleegd op http://justitie.belgium.be/nl/publicaties/jaarverslag_epi_2013.jsp

FOD Justitie. (2014b). *Gevangenissen*. Geraadpleegd op http://justitie.belgium.be/nl/themas_en_dossiers/gevangenissen/belgische_gevangenissen/gevangenissen/

Frans, S. (2014). *Doorstroom van opleiding naar tewerkstelling in de gevangenis (stageverslag)*. Katholieke Universiteit Leuven. Geraadpleegd op http://klasbak.net/index.php/onderzoek-algemeen/bestaand-onderzoek

Fuentes, J., Rael, G., & Duncan, C. (2010). The Hope Bridge Program: Adressing Recidivism through Education and Employment. *Community College Journal of Research and Practice*, *34*, 898–900.

Halimi, M. (2013). *Leren in hechtenis : motieven voor participatie aan formele educatie*. Vrije Universiteit Brussel. Geraadpleegd op http://klasbak.net/doc/Leren in hechtenis.pdf

Hawley, J. (2011). *Prison Education and Training in Europe: A Review and Commentary of Existing Literature, Analysis and Evaluation*. *Education And Training*. Geraadpleegd op http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0012/Fullreport_en.pdf

Hawley, J., Murphy, I., & Souto-Otero, M. (2013). *Prison Education and Training in Europe*. Geraadpleegd op http://ec.europa.eu/education/library/study/2013/prison_en.pdf

Jacobs, L. (2013). *Het recht van gedetineerden op onderwijs. (bachelorproef)*. Universiteit Gent. Geraadpleegd op http://klasbak.net/doc/BACproef Jacobs Lara.pdf

Kim, R. H., & Clark, D. (2013). The effect of prison-based college education programs on recidivism: Propensity Score Matching approach. *Journal of Criminal Justice*, *41*(3), 196–204. doi:10.1016/j.jcrimjus.2013.03.001

Klasbak. (n.d.). Organisatie van de sector. Geraadpleegd op http://klasbak.net/index.php/component/content/article/14-organisatie-sector/6-organisatie-sector

Klasbak. (2012). Over Klasbak. Geraadpleegd op http://klasbak.net/index.php/over-klasbak

Klasbak. (2015). Opleidingsaanbod gevangenissen. Geraadpleegd op http://klasbak.net/index.php/19-opleidingsaanbod/15-opleidingsaanbod

Lenaers, S., Valgaere, E., & Van Haegendoren, M. (2001). *De Gemeenschap achter de tralies. Onderzoek naar de behoeften van gedetineerden aan maatschappelijke hulp - en dienstverlening*. Hasselt: Diepenbeek.

Lockwood, S., Nally, J. M., Ho, T., & Knutson, K. (2012). The Effect of Correctional Education on Postrelease Employment and Recidivism: A 5 Year Follow-Up Study in the State of Indiana. *Crime & Delinquency*, *58*, 380–396.

Maunsell, C., Mcloughlin, L., Carrigan, J., & Mcloughlin, V. (2013). *Grundtvig Learning Partnership : Reintegration into Society through Education and Learning*. Geraadpleegd op http://klasbak.net/doc/RISE.pdf

Messemer, J. E., & Ed, D. (2011). The historical practice of correctional education in the United States. *International Journal of Humanities and Social Science*, *1*(17), 91–100.

Nuttall, J., Hollmen, L., & Staley, E. (2003). The effect of earning a GED on recidivism rates. *Journal of Correctional Education*, *54*(3), 90–94.

Pijnaerts, A. (2013). *Onderwijs binnen de muren van detentie*. Universiteit Antwerpen. Geraadpleegd op http://klasbak.net/doc/Thesis An Pijnaerts.pdf

Snacken, S., & Tournel, H. (2009). *Vorming, opleiding en arbeidstoeleiding in zeven Vlaamse gevangenissen*. Brussel: Koning Boudewijnstichting. Retrieved from www.kbs-frb.be/.../PUB2009_1883_VormingGevangenis.pdf

Spycher, D. M., Shkodriani, G. M., & Lee, J. B. (2012). *The Other Pipeline : From Prison to Diploma Community Colleges and Correctional Education Programs*.

Stuurgroep Volwassenenonderwijs. (2012). *Beleidsplan Kennis - en expertiseontwikkeling in het volwassenenonderwijs 2008 - 2012*. Geraadpleegd op http://klasbak.net/doc/Beleidsplan_gedetineerden_actualisering.pdf

Stuurgroep Volwassenenonderwijs. (2014). *Vlaamse leidraad voor het onderwijsaanbod in de gevangenissen*. Geraadpleegd op http://klasbak.net/doc/Vlaamse leidraad 2014.pdf

Triangle, E., & Mattens, J. (2011). *Behoefteonderzoek bij onderwijzers: specificiteit van onderwijs aan gedetineerden*. Katholieke Universiteit Leuven.

United Nations. (1949). *Universele Verklaring van de rechten van de mens*. Geraadpleegd op http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1948121030&table_name=wet

United Nations. (1955). *Standard Minimum Rules for Treatment of Prisoners*. Geraadpleegd op http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/TreatmentOfPrisoners.aspx

United Nations. (1988). *Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment*. Geraadpleegd op http://www.un.org/documents/ga/res/43/a43r173.htm

Van Woensel, A. (2006). *In het lang en in het breed. Levenslang leren in Vlaanderen en Europa.* Leuven. Geraadpleegd op http://www.steunpuntwse.be/system/files/wav-rapport_2006_01.pdf

Vandenbogaerde, J. (2008). *De re-integratie van ex-gedetineerden door arbeid*. Universiteit Gent.

Vanthuyne, T. (2012). Onderwijs, sociaal-cultureel werk en sport in de forensische context. In *Handboek Forensische Welzijnswerk* (pp. 223–238). Gent: Academia Press.

Vanweddingen, M. (2010). *Levenslang leren : participeert iedereen wel in gelijke mate ?* Geraadpleegd op http://www4.vlaanderen.be/dar/svr/publicaties/Publicaties/webpublicaties/2010-12-22-webartikel2010-21-levenslang-leren.pdf

Vlaams Parlement. (2014a). *Ontwerp van decreet houdende bepalingen tot begeleiding van de begroting 2015*. Geraadpleegd op https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2014-2015/g132-1.pdf

Vlaams Parlement. (2014b). *Ontwerp van decreet houdende diverse bepalingen onderwijs*. Geraadpleegd op https://docs.vlaamsparlement.be/docs/stukken/2014-2015/g162-1.pdf

Vlaamse Overheid. (2010). *Tussentijdse evaluatie decreet van 15 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs: rapport "Onderwijs aan gedetineerden".* Geraadpleegd op http://www.ond.vlaanderen.be/volwassenenonderwijs/beleid/documenten_evaluatie_regelgeving/Nota_evaluatie_onderwijs_gedetineerden_definitief08022010.pdf

Vogels, M. (2000). *Strategisch plan van de Vlaamse Gemeenschap: Missie, krachtlijnen, ambities, strategieën en kritische succesfactoren*. Geraadpleegd op http://www4.vlaanderen.be/wvg/welzijnensamenleving/hulpaangedetineerden/documentatie/Documents/strategischplanhulpendienstverleningaangedetineerden.pdf

9. Bijlagen

Bijlage 1: Oplijsting van alle studiegebieden van CBE's en CVO's en diegenen die ingericht worden in de gevangenissen

Bijlage 2: Motivatiebrieven onderzoeker en projectmedewerker voor het verkrijgen van data

Bijlage 3: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het totale kwalificerend onderwijsaanbod per classificatie naar statuut van de gedetineerden

Bijlage 4: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het totale kwalificerend onderwijsaanbod per gevangenis

Bijlage 5: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de verhouding tussen CBE's en CVO's in deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod

Bijlage 6: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de verhouding tussen CBE's en CVO's in deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod per classificatie naar statuut van de gedetineerden

Bijlage 7: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de verhouding tussen CBE's en CVO's in deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod per gevangenis

Bijlage 8: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod basiseducatie – algemeen

Bijlage 9: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod basiseducatie per gevangenis

Bijlage 10: Oplijsting van de ingerichte studiegebieden ingericht door CBE's per gevangenis per referteperiode

Bijlage 11: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod basiseducatie per classificatie naar statuut van de gedetineerden

Bijlage 12: Studiegebieden met bijhorende aangeboden opleidingen voor de mannelijke en vrouwelijke gedetineerden per referteperiode

Bijlage 13: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door CVO's – algemeen

Bijlage 14: Oplijsting van de ingerichte studiegebieden ingericht door CVO's per gevangenis per referteperiode

Bijlage 15: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door CVO's per gevangenis

Bijlage 16: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door CVO's per classificatie naar statuut van de gedetineerden

Bijlage 17: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses voor het opstellen van een profiel van een gedetineerde die deelneemt aan het kwalificerend onderwijsaanbod.

Bijlage 1: Studiegebieden van CBE's en CVO's

Hieronder vindt u de studiegebieden van CBE's en CVO's. De studiegebieden in een rode kleur worden NIET ingericht in een gevangenis tijdens de onderzochte periode.

CVO

- Algemene vorming
- Auto
- Bibliotheek-, archief-en documentatiekunde
- Bijzondere educatieve noden
- Boekbinden
- Bouw
- Chemie
- Decoratieve technieken
- Diamantbewerking
- Grafische technieken
- Handel
- Hout
- Huishoudelijk Onderwijs
- Informatie- en communicatietechnologie
- Juwelen
- Kant
- Koeling en warmte
- Land- en tuinbouw
- Lederbewerking
- Lichaamsverzorging
- Maritieme opleidingen
- Mechanica – elektriciteit
- Mode
- Miuziekinstrumentenbouw
- Nederlands tweede taal
- Personenzorg
- Smeden
- Talen richtgraad 1 en 2
- Talen richtgraad 3 en 4
- Textiel
- Toerisme
- Voeding

CBE

- Alfabetisering NT2
- Gemengde maatwerken
- Informatica- en communicatietechnologie
- Maatschappijoriëntatie
- Nederlands
- NT2
- Talen
- Wiskunde

Bijlage 2: Motivatiebrieven van de projecmedewerker en onderzoeker voor het verkrijgen van data

PROJECTMEDEWERKER

5 januari 2015

Geachte,

De stuurgroep volwassenenonderwijs schreef enige tijd geleden een oproep uit voor een onderzoek naar cijfergegevens en een overzicht en analyse van het onderwijsaanbod aan gedetineerden in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen. De stuurgroep volwassenenonderwijs is verantwoordelijk voor de ondersteuning van de onderwijscoördinatiein de Vlaamse en Brusselse gevangenissen en de opvolging van bovenlokale projecten. In 2010 werd tijdens een tussentijdse evaluatie van het Departement Onderwijs en Vorming een overzicht en evaluatie opgemaakt van de stand van zaken van de onderwijscoördinatie en het onderwijsaanbod in de gevangenissen, en dit gebaseerd op cijfermateriaal van de referteperiode april 2008-maart 2009. Op dat moment was de onderwijscoördinatie net structureel verankerd en geoperationaliseerd in de gevangenissen. We bekijken dit evaluatierapport dan ook als een nulmeting voor de wijzigingen en uitbouw van het onderwijsaanbod sinds de implementatie van de onderwijscoördinatie.

Na vijf jaar werking vinden wij het erg belangrijk om een zicht te krijgen op de wijzigingen in het landschap en het aanbod, en dit om drie redenen. Ten eerste willen we de effecten van de onderwijscoördinatie evalueren door de resultaten van vijf jaar werk op te meten en analyseren. Ten tweede willen we met cijfers aantonen wat veel van onze medewerkers uit ervaring aanvoelen, maar niet kunnen bewijzen. In tijden van budgettaire schaarste moeten we ons immers verzekeren van een aantoonbaar resultaat en meerwaarde van de onderwijscoördinatie, ten einde deze belangrijke maatschappelijke opdracht te vrijwaren. Ten slotte willen we ons voorbereiden op de grondige wijziging in de structuur van het onderwijs aan gedetineerden die in 2015 zal ingevoerd worden. De onderwijscoördinatie zal verhuizen van lokale inbedding naar centrale (Vlaamse) aansturing. Om dit proces zo vlot en efficient mogelijk te laten verlopen, hopen we op de resultaten van het onderzoek en de analyse van cijfermateriaal betreffende de opleidingen in de gevangenissen te kunnen beschikken.

Het verheugt ons erg dat we vorig schooljaar afspraken konden maken met de Universiteit Antwerpen, promotor van het onderzoek en hoofddocent Opleidings- en Onderwijswetenschappen Sven De Maeyer, en masterstudent Opleidings- en Onderwijswetenschappen Ines Neefs, om het onderzoek tijdens dit academiejaar uit te voeren in de vorm van een masterproef. Het sluit perfect aan bij onze vooropgestelde timing, en bovendien hebben wij na regelmatig overleg zeer veel vertrouwen in de betreffende studente en de ondersteuning vanuit de Universiteit Antwerpen. Het ziet ernaar uit dat we een bijzonder waardevol document zullen aangeleverd krijgen.

Wij zijn ons bewust van de gevoeligheid van de gegevens van de onderwijsadministratie waarover de studente Ines Neefs dient te beschikken voor het voeren van haar onderzoek. We zijn daarom ook meerdere keren samengekomen met medewerkers van AHOVOS om het gevraagde en beschikbare cijfermateriaal te bespreken. Op basis van deze gesprekken trachten we nu aan enkele randvoorwaarden te voldoen zodat de gegevens tijdig ter beschikking kunnen gesteld worden van de studente. Wij hopen alvast dat onze inspanningen het gehoopte resultaat kunnen opleveren. Het onderzoek is voor ons erg belangrijk, zeker gezien de toekomstige

wijzigingen in het landschap van het volwassenenonderwijs, die een groot effect zullen hebben op de organisatie en coördinatie van het onderwijs in de gevangenissen. Mochten er nog bijkomende voorwaarden zijn om tegemoet te komen aan de restricties met betrekking tot de privacy, dan zijn wij meer dan bereid om hierover verder in gesprek te gaan.

Vriendelijke groeten,

Inge Van Acker
Projectmedewerker onderwijs aan gedetineerden
Stuurgroep volwassenenonderwijs

ONDERZOEKER

8 januari 2015

Geachte

Als laatstejaarsstudent Opleidings- en onderwijswetenschappen aan de Universiteit Antwerpen dien ik dit academiejaar een masterproef te schrijven. Het onderwerp van mijn masterproef gaat over het onderwijsaanbod aan gedetineerden. Graag richt ik dit schrijven tot u met betrekking tot cijfermateriaal dat ik nodig heb voor het voorbereiden en schrijven van de masterproef.

Het betreft een onderzoek naar cijfergegevens, meer bepaald een analyse van het onderwijsaanbod in de gevangenissen en de deelname hieraan. Om dit te kunnen doen ben ik genoodzaakt om te werken met cijfergegevens van de onderwijsadministratie. Tot op heden kon ik echter enkel losgekoppelde tabellen met cijfergegevens ontvangen. Om de juiste analyses te kunnen uitvoeren zijn deze losgekoppelde tabellen echter niet voldoende. Zo kan ik immers enkel zeer beschrijvend te werk gaan en niet in de diepte analyseren. Daarom wil ik u de vraag voorleggen of ik zou kunnen beschikken over een gekoppeld databestand zodat ik duidelijke linken kan leggen tussen bijvoorbeeld leeftijd, geslacht, deelname aan een bepaalde opleiding, SES, soort strafinrichting, … om zo verklaringen trachten te achterhalen over wie al dan niet deelneemt aan een bepaalde opleiding, een profiel van een deelnemer opstellen, bepaalde invloeden op een deelname, … .
Ik ben mij echter bewust van de gevoeligheid van deze gegevens omdat het gaat over een delicate doelgroep. Privacy is hierbij onontbeerlijk. We zijn al enkele malen samengekomen met medewerkers van AHOVOS om te bekijken wat de mogelijkheden zijn in verband met de cijfergegevens en de te garanderen anonimiteit. Door een aantal gegevens te clusteren, kan er extra voor gezorgd worden dat de identiteit van een gedetineerde anoniem kan blijven. Zo hoef ik bijvoorbeeld niet de exacte leeftijd te weten, maar een leeftijdsgroep, in plaats van de nationaliteit een opsplitsing Belg/EU-onderdaan/niet-EU-onderaan, wat maakt dat het aantal respondenten binnen een bepaalde groep veel groter wordt. Zo hoop ik tegemoet te komen aan de restricties met betrekking tot de privacy. Mochten er bijkomende voorwaarden vervuld dienen te worden, dan ga ik hierover graag in gesprek.
Indien het niet mogelijk zou zijn om te beschikken over de juiste cijfergegevens zou dit zeer jammer zijn. De meerwaarde en de kwaliteit van het uiteindelijke rapport zou in het gedrang kunnen komen, wat maakt dat het rapport van veel minder betekenis zal zijn voor de stuurgroep Volwassenenonderwijs die de oorspronkelijke vraag voor deze analyse gesteld heeft. Inge Van Acker is de contactpersoon voor de stuurgroep Volwassenenonderwijs en ik kan bij haar terecht voor ondersteuning.

Ook wordt er vanuit de Universiteit Antwerpen verwacht dat ik door het schrijven van een masterproef kan aantonen dat ik het vakgebied voldoende beheers om zelfstandig een wetenschappelijk onderzoek op te zetten, uit te voeren en daarover schriftelijk rapporteer. Door diepgaande analyses uit te voeren op de cijfergegevens van de onderwijsadministratie voldoe ik ook hieraan. Vanuit de Universiteit Antwerpen kan ik rekenen op de steun van professor Sven De Maeyer als mijn promotor.

Mijn interesse voor dit onderwerp is er gekomen toen ik tijdens het vorige academiejaar met vijf andere studenten een onderzoek heb gevoerd in de gevangenis van Antwerpen waar we

getracht hebben de effectiviteit van het open leercentrum in kaart te brengen als onderwerp voor een interdisciplinair project van de Universiteit Antwerpen. Het was voor mij dan ook vanzelfsprekend om mij in de keuze van een onderwerp voor mijn masterproef te laten leiden door deze interesse. Via de Wetenschapswinkel Antwerpen ben ik terechtgekomen bij het onderwerp 'Onderzoek naar cijfergegevens en een overzicht en analyse van het onderwijsaanbod in de Vlaamse en Brusselse gevangenissen'. Dit onderzoek ligt niet enkel binnen mijn interessegebied maar betreft ook een kwantitatief onderzoek, waarnaar mijn voorkeur uitgaat.

Omwille van bovenstaande redenen zou het enorm jammer zijn, moest ik niet mogen beschikken over de benodigde cijfergegevens. Ik kan u garanderen dat ik zeer discreet met het cijfermateriaal zal omgaan en dit uiteraard enkel gebruik in functie van mijn masterproef. Indien u vragen heeft met betrekking tot het onderzoek ben ik steeds bereid dit nader toe te lichten in een gesprek.

Met vriendelijke groeten

Inès Neefs
Student opleidings- en onderwijswetenschappen

Bijlage 3: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het totale kwalificerend onderwijsaanbod per classificatie naar statuut van de gedetineerden

Tabel A (horende bij figuur 4)

Aantal ingeschreven cursisten in het totale aanbod per classificatie van de gevangenissen naar statuut per referteperiode in absolute cijfers

	Referteperiode				
Classificatie	**2009-2010**	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Arresthuizen	203	531	551	554	697
Strafhuizen	803	916	1046	1090	1297
Arrest-en strafhuizen	1137	1056	1231	1193	716
Totaal aantal gedetineerden	***2143***	***2503***	***2828***	***2837***	***2710***

Tabel B (horende bij figuur 4)

Aantal ingeschreven cursisten in het totale aanbod per classificatie van de gevangenissen naar statuut per referteperiode in relatieve cijfers

	Referteperiode				
Classificatie	**2009-2010**	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Arresthuizen	9,5 %	21,2 %	19,5 %	19,5 %	25,7 %
Strafhuizen	37,5 %	36,6 %	37,0 %	38,4 %	47,9 %
Arrest-en strafhuizen	53,1 %	42,2 %	43,5 %	42,1 %	26,4 %
Totaal aantal gedetineerden	***2143***	***2503***	***2828***	***2837***	***2710***

Tabel C (horende bij figuur 5)

Aantal ingeschreven cursisten in het totale aanbod (in %) per classificatie van de gevangenissen naar statuut per referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie

	Referteperiode				
Classificatie	**2009-2010**	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Arresthuizen	7,9%	21,4%	21,6%	20,2%	25,1%
Strafhuizen	51,2%	61,8%	68,6%	67,7%	76,9%
Arrest-en strafhuizen	67,3%	64,3%	72,2%	76,5%	39,2%

Bijlage 4: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het totale kwalificerend onderwijsaanbod per gevangenis

Tabel A (horende bij figuur 6)

Aantal ingeschreven cursisten in het totale aanbod per gevangenis per referteperiode in absolute cijfers

	Referteperiode				
	2009 -2010	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Antwerpen	53	178	218	242	368
Brugge	400	398	413	440	69
Dendermonde	529	385	520	360	206
Gent	100	180	183	196	251
Hasselt	25	17	0	73	156
Hoogstraten	54	126	146	188	133
Ieper	0	11	21	0	0
Leuven Centraal	111	99	153	129	226
Leuven Hulp	33	97	51	61	84
Mechelen	143	156	138	154	101
Merksplas	371	384	394	408	406
Oudenaarde	104	99	120	86	176
Ruiselede	23	19	30	58	59
Sint - Gillis	6	59	114	113	83
Turnhout	40	100	124	108	95
Vorst	11	6	0	0	0
Wortel	140	189	203	221	297
Totaal aantal gedetineerden	***2143***	***2503***	***2828***	***2837***	***2710***

Tabel B (horende bij figuur 6)

Aantal ingeschreven cursisten in het totale aanbod per gevangenis per referteperiode in relatieve cijfers

	Referteperiode				
	2009 -2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Antwerpen	2,5%	7,1%	7,7%	8,5%	13,6%
Brugge	18,7%	15,9%	14,6%	15,5%	2,5%
Dendermonde	24,7%	15,4%	18,4%	12,7%	7,6%
Gent	4,7%	7,2%	6,5%	6,9%	9,3%
Hasselt	1,2%	0,7%	0,0%	2,6%	5,8%
Hoogstraten	2,5%	5,0%	5,2%	6,6%	4,9%
Ieper	0,0%	0,4%	0,7%	0,0%	0,0%
Leuven Centraal	5,2%	4,0%	5,4%	4,5%	8,3%
Leuven Hulp	1,5%	3,9%	1,8%	2,2%	3,1%
Mechelen	6,7%	6,2%	4,9%	5,4%	3,7%
Merksplas	17,3%	15,3%	13,9%	14,4%	15,0%
Oudenaarde	4,9%	4,0%	4,2%	3,0%	6,5%
Ruiselede	1,1%	0,8%	1,1%	2,0%	2,2%
Sint - Gillis	0,3%	2,4%	4,0%	4,0%	3,1%
Turnhout	1,9%	4,0%	4,4%	3,8%	3,5%
Vorst	0,5%	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%
Wortel	6,5%	7,6%	7,2%	7,8%	11,0%
Totaal aantal gedetineerden	***2143***	***2503***	***2828***	***2837***	***2710***

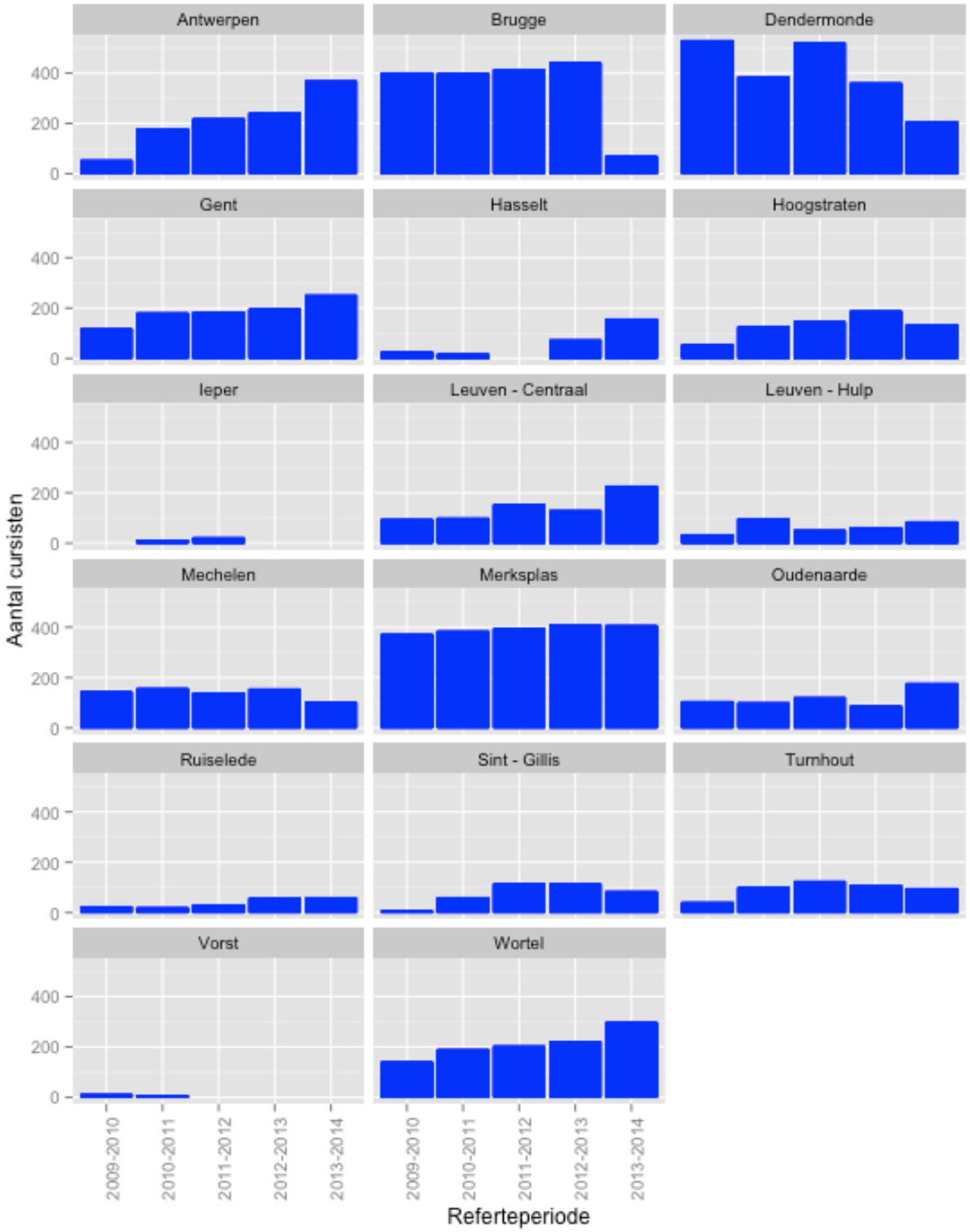

Figuur A : Overzicht van het aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod per referteperiode opgesplitst per gevangenis

Tabel C (horende bij figuur 6)

Aantal ingeschreven cursisten in het totale aanbod per gevangenis per referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie in de desbetreffende gevangenis

	Referteperiode				
	2009-2010	***2010-2011***	***2011-2012***	***2012-2013***	***2013-2014***
Antwerpen	7,9%	28,5%	33,4%	36,6%	55,2%
Brugge	59,8%	59,9%	61,7%	64,3%	10,1%
Dendermonde	237,6%	188,9%	234,3%	160,3%	85,7%
Gent	28,2%	53,6%	52,8%	51,9%	69,2%
Hasselt	5,0%	3,5%	0,0%	13,8%	29,6%
Hoogstraten	33,8%	76,2%	88,2%	111,6%	78,0%
Ieper	0,0%	10,5%	23,1%	0,0%	0,0%
Leuven Centraal	32,5%	28,7%	44,5%	37,0%	64,9%
Leuven Hulp	17,2%	51,5%	27,6%	31,0%	42,1%
Mechelen	122,1%	135,1%	126,4%	127,3%	84,9%
Merksplas	55,5%	58,4%	59,3%	61,1%	61,0%
Oudenaarde	66,5%	68,1%	82,1%	54,9%	110,0%
Ruiselede	39,9%	33,7%	52,5%	103,9%	103,7%
Sint - Gillis	1,0%	9,6%	18,2%	15,0%	9,9%
Turnhout	21,7%	57,4%	63,5%	54,4%	36,8%
Vorst	1,7%	1,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Wortel	77,1%	167,6%	137,5%	103,6%	104,2%

Bijlage 5: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de verhouding tussen CBE's en CVO's in de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod - algemeen

Tabel A (horende bij figuur 7)

Deelname aan het totale aanbod per referteperiode opgesplitst in aanbod CBE en CVO in absolute en relatieve cijfers ( )

Referteperiode	**Deelname aanbod CBE**	**Deelname aanbod CVO**
2009-2010	79 *(3,4%)*	2238 *(96,6%)*
2010-2011	356 *(13,2%)*	*2340 (86,8%)*
2011-2012	330 *(11,0%)*	2679 *(89,0%)*
2012-2013	362 *(11,8%)*	2706 *(88,2%)*
2013-2014	467 *(16,4%)*	2377 *(83,6%)*

Bijlage 6: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de verhouding tussen CBE's en CVO's in de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod per classificatie naar statuut van de gedetineerden

Tabel A (horende bij figuur 8)

Aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod voor CBE enerzijds en CVO anderzijds per referteperiode opgesplitst in classificatie van de gevangenissen naar statuut van de gedetineerden

	Referteperiode									
	2009-2010		***2010-2011***		***2011-2012***		***2012-2013***		***2013-2014***	
	CBE	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*
Arresthuizen	70	133	150	381	102	449	110	444	140	557
Strafhuizen	9	794	143	773	155	891	139	951	167	1130
Arrest - en strafhuizen	0	1137	44	1012	53	1178	87	1106	136	580
Totaal aantal cursisten*	***79***	***2064***	***337***	***2166***	***310***	***2518***	***336***	***2501***	***443***	***2267***

* De kleine verschillen in het totaal aantal cursisten in deze tabel tov het totaal aantal cursisten in de tabel van bijlage 5 hebben te maken met het feit dat hier de vrouwelijke gedetineerden niet worden meegenomen

Tabel B (horende bij figuur 8)

Verhouding in deelname tussen het aanbod CBE en CVO per referteperiode opgesplitst in classificatie van de gevangenissen naar statuut van de gedetineerden in relatieve cijfers

	Classificatie van de gevangenissen naar statuut van de gedetineerden					
	Arresthuizen		***Strafhuizen***		***Arrest-en strafhuizen***	
Referteperiode	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*
2009-2010	34,5%	65,5%	1,1%	98,9%	0,0%	10,0%
2010-2011	28,2%	71,8%	12,4%	84,4%	4,2%	95,8%
2011-2012	18,5%	81,5%	14,8%	85,2%	4,3%	95,7%
2012-2013	19,9%	80,1%	12,8%	87,2%	7,3%	92,7%
2013-2014	20,1%	79,9%	12,9%	87,1%	19,0%	81,0%

Tabel C (horende bij figuur 8)

Verhouding in deelname tussen het aanbod CBE en CVO per referteperiode opgesplitst in classificatie van de gevangenissen naar statuut van de gedetineerden ten opzichte van de totale deelname

	Referteperiode									
	2009-2010		***2010-2011***		***2011-2012***		***2012-2013***		***2013-2014***	
	CBE	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*
Arresthuizen	3,3%	6,2%	6,0%	15,2%	3,6%	15,9%	3,9%	15,7%	5,2%	20,6%
Strafhuizen	0,4%	37,1%	5,7%	30,9%	5,5%	31,5%	4,9%	33,5%	6,2%	41,7%
Arrest - en strafhuizen	0%	53,1%	1,8%	40,4%	1,9%	41,7%	3,1%	39,0%	5,0%	21,4%
Totaal* (in %)	***3,7%***	***96,3%***	***13,5%***	***86,5%***	***11%***	***89,0%***	***11,8%***	***88,2%***	***16,3%***	***83,7%***

* De kleine verschillen in percentage tussen deze tabel en de tabel in bijlage 5 hebben te maken met het feit dat hier de vrouwelijke gedetineerden niet worden meegenomen

Bijlage 7: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de verhouding tussen CBE's en CVO's in de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod per gevangenis

Tabel A (horende bij figuur 9)

Aantal ingeschreven cursisten in het kwalificerend onderwijsaanbod voor CBE enerzijds en CVO anderzijds per referteperiode opgesplitst in gevangenissen

	Referteperiode									
	2009-2010		***2010-2011***		***2011-2012***		***2012-2013***		***2013-2014***	
	CBE	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*
Antwerpen	53	-	56	122	59	159	62	180	54	314
Brugge	-	400	0	398	-	413	-	440	15	54
Dendermonde	-	529	0	385	-	520	-	360	-	206
Gent	-	100	31	149	36	147	58	138	89	162
Hasselt	-	25	0	17	-	-	-	73	32	124
Hoogstraten	-	54	54	72	53	93	65	123	57	76
Ieper	-	-	-	11	21	-	-	-	-	-
Leuven Centraal	-	111	23	76	43	110	23	106	38	188
Leuven Hulp	-	33	36	61	3	48	19	42	38	46
Mechelen	-	143	30	126	17	121	16	138	-	101
Merksplas	-	371	34	350	6	388	-	408	13	393
Oudenaarde	9	95	1	98	5	115	10	76	14	162
Ruiselede	-	23	-	19	11	19	21	37	19	40
Sint - Gillis	6	-	21	38	19	95	29	84	48	35
Turnhout	-	40	14	86	-	124	13	95	-	95
Vorst	11	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Wortel	0	140	31	158	37	166	20	201	26	271
Totaal aantal cursisten*	***79***	***2064***	***337***	***2166***	***310***	***2518***	***336***	***2501***	***443***	***2267***

* De kleine verschillen in het totaal aantal cursisten in deze tabel tov het totaal aantal cursisten in de tabel van bijlage 5 hebben te maken met het feit dat hier de vrouwelijke gedetineerden niet worden meegenomen

Tabel B (horende bij figuur 9)

Verhouding in deelname tussen het aanbod CBE en CVO per referteperiode opgesplitst in gevangenissen in relatieve cijfers

	Referteperiode									
	2009-2010		***2010-2011***		***2011-2012***		***2012-2013***		***2013-2014***	
	CBE	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*	*CBE*	*CVO*
Antwerpen	100,0%	-	31,5%	68,5%	27,1%	72,9%	25,6%	74,4%	14,7%	85,3%
Brugge	-	100,0%	-	100,0%	-	100,0%	-	100,0%	21,7%	78,3%
Dendermonde	-	100,0%	-	100,0%	-	100,0%	-	100,0%	-	100,0%
Gent	-	100,0%	17,2%	82,8%	19,7%	80,3%	29,6%	70,4%	35,5%	64,5%
Hasselt	-	100,0%	-	100,0%	-	-	-	100,0%	20,5%	79,5%
Hoogstraten	-	100,0%	42,9%	57,1%	36,3%	63,7%	34,6%	65,4%	42,9%	57,1%
Ieper	-	-	-	100,0%	100,0%	-	-	-	-	-
Leuven Centraal	-	100,0%	23,2%	76,8%	28,1%	71,9%	17,8%	82,2%	16,8%	83,2%
Leuven Hulp	-	100,0%	37,1%	62,9%	5,9%	94,1%	31,1%	68,9%	45,2%	54,8%
Mechelen	-	100,0%	19,2%	80,8%	12,3%	87,7%	10,4%	89,6%	-	100,0%
Merksplas	-	100,0%	8,9%	91,1%	1,5%	98,5%	-	100,0%	6,3%	93,7%
Oudenaarde	8,7%	91,3%	1,0%	99,0%	4,2%	95,8%	11,6%	88,4%	8,0%	92,0%
Ruiselede	-	100,0%	-	100,0%	36,7%	63,3%	36,2%	63,8%	32,2%	67,8%
Sint - Gillis	100,0%	-	35,6%	64,4%	16,7%	83,3%	25,7%	74,3%	57,8%	42,2%
Turnhout	-	100,0%	14,0%	86,0%	-	100,0%	12,0%	88,0%	-	100,0%
Vorst	100,0%	-	100,0%	-	-	-	-	-	-	-
Wortel	-	100,0%	16,4%	83,6%	18,2%	81,8%	9,0%	91,0%	8,8%	91,2%

Bijlage 8: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod basiseducatie – algemeen

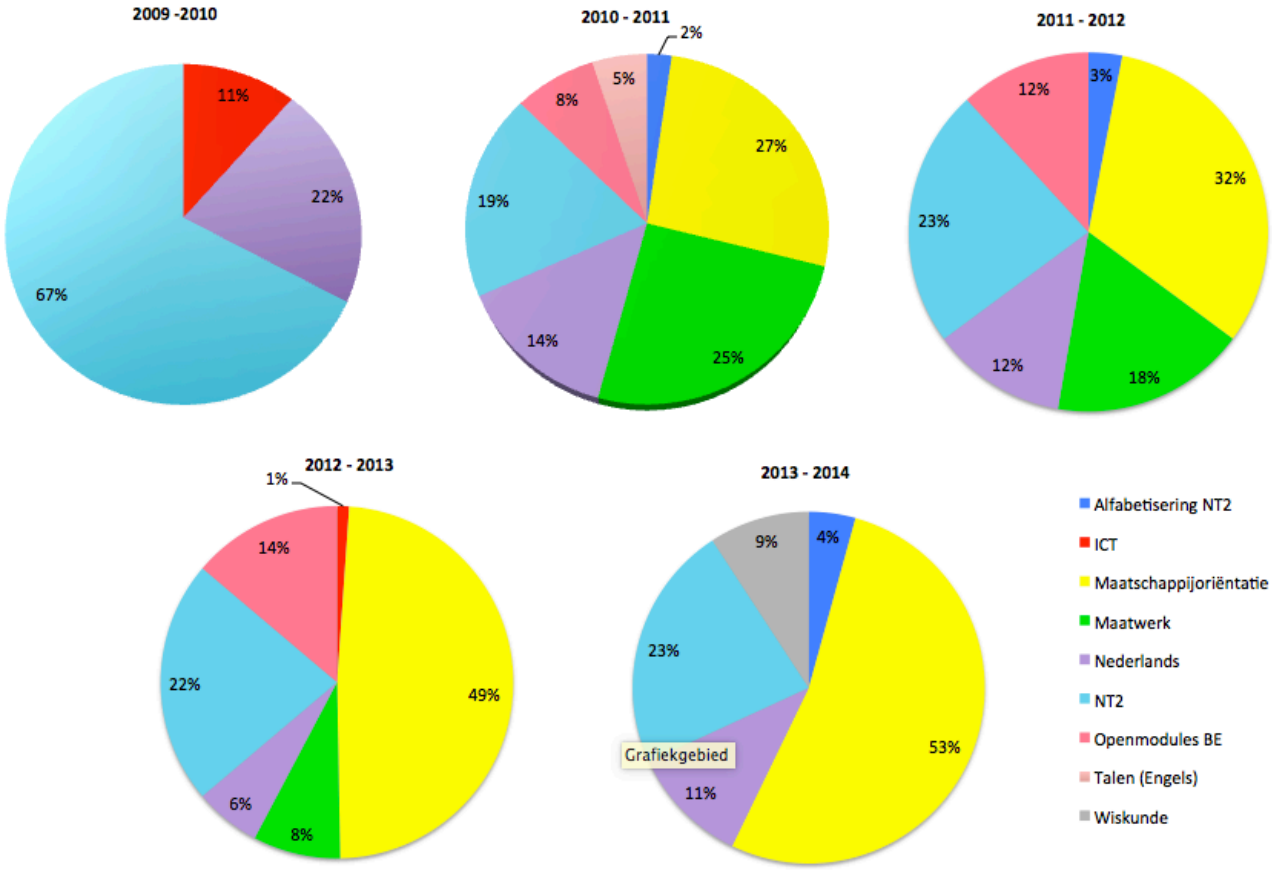

Figuur A Overzicht van het aantal inschrijvingen per studiegebied (in %) per referteperiode van het aanbod basiseducatie

Tabel A (horende bij figuur 10)

Aantal ingeschreven cursisten in het onderwijsaanbod (studiegebieden) van de CBE's voor mannen en vrouwen per referteperiode

	Referteperiode				
	2009-2010	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Studiegebied					
Alfabetisering NT2	-	8	10	-	20
ICT	9	-	-	4	-
Maatschappijoriëntatie	-	95	106	176	247
Maatwerk	-	90	58	29	-
Nederlands	17	50	40	22	51
NT2	53	68	77	81	106
Open modules BE	-	27	39	50	-
Talen (Engels)	-	18	-	-	-
Wiskunde	-	-	-	-	43
Totaal aantal cursisten	***79***	***356***	***330***	***362***	***467***

Tabel B (horende bij figuur 10)

Deelname aan het onderwijsaanbod (studiegebieden) van de CBE's (in %) voor mannen en vrouwen per referteperiode

	Referteperiode				
	2009-2010	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Studiegebied					
Alfabetisering NT2	-	2,2%	3,0%	-	4,3%
ICT	11,4%	-	-	1,1%	-
Maatschappijoriëntatie	-	26,7%	32,1%	48,6%	52,9%
Maatwerk	-	25,3%	17,6%	8,0%	-
Nederlands	21,5%	14,0%	12,1%	6,1%	10,9%
NT2	67,1%	19,1%	23,3%	22,4%	22,7%
Open modules BE	-	7,6%	11,8%	13,8%	-
Talen (Engels)	-	5,1%	-	-	-
Wiskunde	-	-	-	-	9,2%

Bijlage 9: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod basiseducatie per gevangenis

Tabel A *Aantal ingeschreven cursisten in een studiegebied per gevangenis per referteperiode* *(horende bij figuur 11)*

	Referteperiode						Referteperiode				
Studiegebied	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014		2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Antwerpen						**Hoogstraten**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie						Maatschappijoriëntatie		35	53	65	57
Maatwerk						Maatwerk		19			
Nederlands						Nederlands					
NT2	53	56	59	62	59	NT2					
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					
Brugge						**Ieper**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie					59	Maatschappijoriëntatie					
Maatwerk						Maatwerk			21		
Nederlands						Nederlands					
NT2						NT2					
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					
Dendermonde						**Leuven – Centraal**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					13
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie						Maatschappijoriëntatie					14
Maatwerk						Maatwerk		14	16	13	
Nederlands						Nederlands		9	9	10	
NT2						NT2			18		11
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					
Gent						**Leuven – Hulp**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie		10	10	24	38	Maatschappijoriëntatie		12			6
Maatwerk						Maatwerk		6	3		
Nederlands					17	Nederlands					
NT2						NT2				19	32
Open modules BE		21	26	34		Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)		18			
Wiskunde					34	Wiskunde					
Hasselt						**Mechelen**					
Alfabetisering NT2					6	Alfabetisering NT2					
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie					9	Maatschappijoriëntatie					
Maatwerk						Maatwerk		20	17	16	
Nederlands					9	Nederlands		10			
NT2					8	NT2					
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					

Studiegebied	Referteperiode 2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014		Referteperiode 2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Merksplas						**Wortel**					
Alfabetisering NT2		8				Alfabetisering NT2			10		
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie		6	6		13	Maatschappijoriëntatie		14	16	20	26
Maatwerk						Maatwerk		17			
Nederlands		9				Nederlands			11		
NT2		11				NT2					
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					
Oudenaarde						**Sint – Gillis**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					
ICT	9			4		ICT					
Maatschappijoriëntatie		1			9	Maatschappijoriëntatie		6	6	21	29
Maatwerk						Maatwerk					
Nederlands						Nederlands	6	15	13	8	19
NT2						NT2					
Open modules BE			5	6		Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde					5	Wiskunde					
Ruiselede						**Vorst**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie			11	21	19	Maatschappijoriëntatie					
Maatwerk						Maatwerk					
Nederlands						Nederlands	11	6			
NT2						NT2					
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					
Turnhout											
Alfabetisering NT2											
ICT											
Maatschappijoriëntatie				13							
Maatwerk		14									
Nederlands											
NT2											
Open modules BE											
Talen (Engels)											
Wiskunde											

Tabel B (horende bij figuur 12)

Aantal ingeschreven cursisten in het onderwijsaanbod basiseducatie per gevangenis per referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie in de desbetreffende gevangenis

	Referteperiode				
	2009-2010	***2010-2011***	***201-20121***	***201-2013***	***2013-2014***
Antwerpen	7,9%	9,0%	9,0%	9,4%	8,1%
Brugge	-	-	-	-	2,2%
Dendermonde	-	-	-	-	-
Gent	-	9,2%	10,4%	15,4%	24,5%
Hasselt	-	-	-	-	6,1%
Hoogstraten	-	32,6%	32,0%	38,6%	33,4%
Ieper	-	-	23,1%	-	-
Leuven Centraal	-	6,7%	12,5%	6,6%	10,9%
Leuven Hulp	-	19,1%	1,6%	9,7%	19,1%
Mechelen	-	26,0%	15,6%	13,2%	-
Merksplas	-	5,2%	0,9%	-	2,0%
Oudenaarde	5,8%	0,7%	3,4%	6,4%	8,8%
Ruiselede	-	-	19,3%	37,6%	33,4%
Sint - Gillis	1,0%	3,4%	3,0%	3,9%	5,7%
Turnhout	-	8,0%	-	6,6%	-
Vorst	1,7%	1,0%	-	-	-
Wortel	-	27,5%	25,1%	9,4%	9,1%

Bijlage 10: Oplijsting van de ingerichte studiegebieden ingericht door CBE's per gevangenis per referteperiode

	Referteperiode						Referteperiode				
Studiegebied	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014		2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Antwerpen						**Hoogstraten**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie						Maatschappijoriëntatie		✓	✓	✓	✓
Maatwerk						Maatwerk		✓			
Nederlands						Nederlands					
NT2	✓	✓	✓	✓	✓	NT2					
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					
Brugge						**Ieper**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie					✓	Maatschappijoriëntatie					
Maatwerk						Maatwerk			✓		
Nederlands						Nederlands					
NT2						NT2					
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					
Dendermonde						**Leuven – Centraal**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					✓
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie						Maatschappijoriëntatie					✓
Maatwerk						Maatwerk		✓	✓	✓	
Nederlands						Nederlands		✓	✓	✓	
NT2						NT2			✓		✓
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					
Gent						**Leuven – Hulp**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie		✓	✓	✓	✓	Maatschappijoriëntatie		✓			✓
Maatwerk						Maatwerk		✓	✓		
Nederlands					✓	Nederlands					
NT2						NT2				✓	✓
Open modules BE		✓	✓	✓		Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)		✓			
Wiskunde					✓	Wiskunde					
Hasselt						**Mechelen**					
Alfabetisering NT2					✓	Alfabetisering NT2					
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie					✓	Maatschappijoriëntatie					
Maatwerk						Maatwerk		✓	✓	✓	
Nederlands					✓	Nederlands		✓			
NT2					✓	NT2					
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					

Studiegebied	Referteperiode 2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014		Referteperiode 2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Merksplas						**Wortel**					
Alfabetisering NT2		✓				Alfabetisering NT2			✓		
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie		✓	✓		✓	Maatschappijoriëntatie		✓	✓	✓	✓
Maatwerk						Maatwerk		✓			
Nederlands		✓				Nederlands			✓		
NT2		✓				NT2					
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					
Oudenaarde						**Sint – Gillis**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					
ICT	✓			✓		ICT					
Maatschappijoriëntatie		✓			✓	Maatschappijoriëntatie		✓	✓	✓	✓
Maatwerk						Maatwerk					
Nederlands						Nederlands	✓	✓	✓	✓	✓
NT2						NT2					
Open modules BE			✓	✓		Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde					✓	Wiskunde					
Ruiselede						**Vorst**					
Alfabetisering NT2						Alfabetisering NT2					
ICT						ICT					
Maatschappijoriëntatie			✓	✓	✓	Maatschappijoriëntatie					
Maatwerk						Maatwerk					
Nederlands						Nederlands	✓	✓			
NT2						NT2					
Open modules BE						Open modules BE					
Talen (Engels)						Talen (Engels)					
Wiskunde						Wiskunde					
Turnhout											
Alfabetisering NT2											
ICT											
Maatschappijoriëntatie				✓							
Maatwerk		✓									
Nederlands											
NT2											
Open modules BE											
Talen (Engels)											
Wiskunde											

Bijlage 11: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod basiseducatie per classificatie naar statuut van de gedetineerden

Tabel A (horend bij figuur 13)

Aantal ingeschreven cursisten in het onderwijsaanbod (studiegebieden) van de CBE's opgesplitst per classificatie van de gevangenissen per referteperiode

	Referteperiode														
	2009-2010			2010-2011			2011-2012			2012-2013			2013-2014		
	Arrest- en strafhuizen	Arresthuizen	Strafhzuien	Arrest- en strafhuizen	Arresthuizen	Strafhzuien	Arrest- en strafhuizen	Arresthuizen	Strafhzuien	Arrest- en strafhuizen	Arresthuizen	Strafhzuien	Arrest- en strafhuizen	Arresthuizen	Strafhzuien
Studiegebied															
Alfabetisering NT2	-	-	-	-	-	8	-	-	10	-	-	-	6	-	13
ICT	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Maatschappijoriëntatie	-	-	-	-	28	56	10	6	86	37	21	106	62	35	138
Maatwerk	-	-	-	34	6	50	17	24	16	16	-	13	-	-	-
Nederlands	-	17	-	10	21	18	-	13	20	-	8	10	26	19	-
NT2	-	53	-	-	56	11	-	59	18	-	81	-	8	86	11
Open modules BE	-	-	-	-	21	-	26	-	5	34	-	6	-	-	-
Talen (Engels)	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wiskunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	34	-	5
Totaal aantal cursisten	***0***	***70***	***9***	***44***	***150***	***143***	***53***	***102***	***155***	***87***	***110***	***139***	***136***	***140***	***167***

Bijlage 12: Studiegebieden met bijhorende aangeboden opleidingen voor mannelijke en vrouwelijke gedetineerden

Referte-periode	*Ingerichte studiegebieden opgesplitst in opleidingen*	♂	♀
2009-2010	**Algemene vorming**		
	- Algemene vorming BSO3	✓	
	Bouw		
	- Schilder – decorateur	✓	✓
	- Bouw BSO 2	✓	
	- Onderhoud en herstellingen BSO3	✓	
	Handel		
	- afdelingssecretaris TSO3	✓	
	- bedrijfsbeheer TSO3	✓	✓
	- boekhouden-informatica TSO3	✓	
	- kantooradministratie & gegevensbeheer	✓	
	Huishoudelijk onderwijs		
	- koken	✓	✓
	ICT		
	- burotica TSO3	✓	
	- toepassingssoftware	✓	✓
	- computer&besturingssystemen & netwerken	✓	
	Land –en tuinbouw		
	- tuinbouw	✓	✓
	Lichaamsverzorging		
	- schoonheidsverzorging TSO3	✓	✓
	Mechanica – elektriciteit		
	- computeroperator	✓	✓
	- CAD TSO3	✓	
	- Industrieel elektrotechnisch installat.	✓	✓
	- Lasser monteerder	✓	
	- Residentieel elektrotechnisch installat.	✓	
	Mode		
	- retouches	✓	✓
	NT2		
	- Nederlands tweede taal richtgraad 1	✓	✓
	- Nederlands tweede taal richtgraad 2	✓	
	- Socio-culturele integratie richtgraad 2	✓	
	Talen richtgraad 1 en 2		✓
	- Engels richtgraad 1	✓	✓
	- Engels richtgraad 2	✓	✓
	- Frans richtgraad 1	✓	✓
	- Italiaans richtgraad 1	✓	
	- Russisch richtgraad 1	✓	✓
	- Spaans richtgraad 1	✓	
	Talen richtgraad 3 en4		
	- Engels richtgraad 3	✓	
	- Engels richtgraad 4	✓	
	Voeding		
	- hulpkok	✓	
	- kok	✓	
	Totaal aantal opleidingen	32	15

Referte-periode	*Ingerichte studiegebieden opgesplitst in opleidingen*	♂	♀
2010-2011	**Auto**		
	- fietsenmaker	✓	
	Bouw		
	- Bekister	✓	
	- Bouw BSO2	✓	
	- Metselaar	✓	
	- Onderhoud en herstellingen BSO3	✓	
	- Schilder - decorateur	✓	✓
	Handel		
	- Afdelingssecretaris TSO3	✓	
	- Bedrijfsbeheer TSO3	✓	✓
	- Boekhouden – Informatica	✓	
	- kantooradministratie& gegevensbeheer	✓	
	- Secretariaat – Talen TSO3	✓	
	Huishoudelijk Onderwijs		
	- Koken	✓	✓
	ICT		
	- toepassingssoftware	✓	✓
	- computer&besturingssystemen & netwerken	✓	
	Koeling en warmte		
	- Loodgieter	✓	
	Land- en tuinbouw		
	- Tuinbouw	✓	✓
	Lichaamsverzorging		
	- schoonheidsverzorging TSO3	✓	✓
	Mechanica-elektriciteit		
	- computeroperator	✓	✓
	- CAD TSO3	✓	
	- Industrieel elektrotechnisch installat.	✓	
	- Lasser monteerder	✓	✓
	- Residentieel elektrotechnisch installat.	✓	
	Mode		
	- Retouches	✓	✓
	NT2		
	- Nederlands tweede taal richtgraad 1	✓	✓
	- Nederlands tweede taal richtgraad 2	✓	
	Talen richtgraad 1 en 2		
	- Engels richtgraad 1	✓	✓
	- Engels richtgraad 2	✓	✓
	- Frans richtgraad 1	✓	✓
	- Italiaans richtgraad 1	✓	✓
	- Russisch richtgraad 1	✓	✓
	- Spaans richtgraad 1	✓	
	Talen richtgraad 3 en 4		
	- Engels richtgraad 3	✓	
	- Engels richtgraad 4	✓	
	Voeding		
	- hulpkok	✓	
	- kok	✓	
	Totaal aantal opleidingen	35	15

Referte-periode	*Ingerichte studiegebieden opgesplitst in opleidingen*	♂	♀
2011-2012	**Bouw**		
	- Bekister	✓	
	- Bouw BSO2	✓	
	- Metselaar	✓	
	- Onderhoud en herstellingen BSO3	✓	
	- Schilder – decorateur	✓	✓
	- Stukadoor	✓	
	- Tegelzetter	✓	
	Handel		
	- Afdelingssecretaris TSO3	✓	
	- Bedrijfsbeheer TSO3	✓	✓
	- Bedrijfsbeheer	✓	✓
	- Boekhouden – Informatica	✓	✓
	- Boekhoudkundig bediende	✓	
	- kantooradministratie& gegevensbeheer	✓	
	- Secretariaat – Talen TSO3	✓	
	- Handel – Talen TSO2	✓	✓
	Huishoudelijk Onderwijs		
	- Koken	✓	✓
	ICT		
	- toepassingssoftware	✓	✓
	- computer&besturingssystemen & netwerken	✓	
	- burotica TSO3	✓	
	- informatica: programmeren	✓	
	Koeling en warmte		
	- Loodgieter	✓	
	- Monteur centrale verwarming	✓	
	Land- en tuinbouw	✓	
	- Tuinbouw		
	Lichaamsverzorging		✓
	- schoonheidsverzorging TSO3		✓
	- schoonheidsspecialist-salonbeheerder		
	Mechanica-elektriciteit	✓	
	- Industrieel elektrotechnisch installat.	✓	
	- Lasser monteerder	✓	
	- BMBE-Lasser	✓	
	- onderhoudselektricien	✓	
	- Residentieel elektrotechnisch installat.		
	Mode	✓	✓
	- Retouches		✓
	- Accesoires		
	NT2	✓	✓
	- Nederlands tweede taal richtgraad 1	✓	
	- NT2 RG1 (BE)		
	Talen richtgraad 1 en 2	✓	✓
	- Engels richtgraad 1	✓	✓
	- Engels richtgraad 2	✓	✓
	- Frans richtgraad 1	✓	
	- Frans richtgraad 2	✓	✓
	- Italiaans richtgraad 1	✓	✓
	- Spaans richtgraad 1		
	Voeding	✓	✓
	- hulpkok	✓	
	- kok		
	Totaal aantal opleidingen	39	17

Referte-periode	*Ingerichte studiegebieden opgesplitst in opleidingen*	♂	♀
2012-2013	**Auto**		
	- bestuurder interne transportmiddelen	✓	
	Bouw		
	- Metselaar	✓	
	- Onderhoud en herstellingen BSO3	✓	✓
	- Polyvalent onderhoudsmedewerker	✓	
	- Schilder – decorateur	✓	✓
	Handel		
	- Bedrijfsbeheer	✓	✓
	- Boekhoudkundig bediende	✓	
	- Handel – Talen TSO2	✓	
	- Secretariaatsmedewerker	✓	
	Huishoudelijk Onderwijs		
	- Koken	✓	✓
	ICT		
	- toepassingssoftware	✓	✓
	- computer&besturingssystemen & netwerken	✓	
	- informatica: programmeren	✓	
	Koeling en warmte		
	- technieker centrale verwarming	✓	
	- Monteur centrale verwarming	✓	
	- Loodgieter	✓	
	Land- en tuinbouw		
	- Tuinbouw BSO3	✓	
	Lichaamsverzorging		✓
	- schoonheidsverzorging TSO3		✓
	- schoonheidsspecialist-salonbeheerder		
	Mechanica-elektriciteit		
	- Industrieel elektrotechnisch installat.	✓	✓
	- Lasser monteerder	✓	
	- BMBE-Lasser	✓	
	- onderhoudselektricien	✓	
	- Residentieel elektrotechnisch installat.	✓	
	- Hersteller witgoed	✓	
	Mode		
	- Accesoires	✓	✓
	- Realisaties herenkleding	✓	✓
	- Retouches	✓	✓
	NT2		
	- Nederlands tweede taal richtgraad 1	✓	✓
	- Nederlands tweede taal richtgraad 2	✓	
	- Socio-culturele integratie richtgraad 2		✓
	Talen richtgraad 1 en 2		
	- Engels richtgraad 1	✓	✓
	- Engels richtgraad 2	✓	
	- Frans richtgraad 1	✓	✓
	- Italiaans richtgraad 1	✓	✓
	- Spaans richtgraad 1	✓	✓
	Voeding		
	- bakkersgast	✓	
	- banketbakker	✓	
	- hulpkok	✓	✓
	- kok	✓	
	Totaal aantal opleidingen	37	18

Referte-periode	*Ingerichte studiegebieden opgesplitst in opleidingen*	♂	♀
2013-2014	**Algemene Vorming**		
	- aanvullende algemene vorming	✓	✓
	Auto		
	- Bestuurder interne transportmiddelen	✓	
	- Koetswerkhersteller	✓	
	Bijzondere educatieve noden		
	- Ervaringsdeskundige armoede & sociale uitsluiting	✓	✓
	Bouw		
	- Ijzervlechter	✓	
	- Metselaar	✓	
	- Polyvalent onderhoudsmedewerker	✓	✓
	- Schilder-decorateur	✓	
	- Stukadoor	✓	
	- Tegelzetter	✓	
	- Uitvoerend CAD-tekenaar bouw	✓	
	Handel		
	- Bedrijfsbeheer	✓	
	- Boekhoudkundig bediende	✓	
	- Secretariaatsmedewerker	✓	
	ICT		
	- toepassingssoftware	✓	✓
	- computer&besturingssystemen & netwerken	✓	
	- informatica: programmeren	✓	
	Koeling en warmte		
	- loodgieter	✓	
	- Monteur centrale verwarming	✓	
	- Sanitair installateur	✓	
	Land- en tuinbouw		
	- tuinbouwarbeider	✓	
	Lichaamsverzorging		
	- nagelstylist		✓
	- schoonheidsspecialist-salonbeheerder		✓
	Mechanica-elektriciteit		
	- Industrieel elektrotechnisch installat.	✓	
	- Lasser monteerder	✓	
	- Residentieel elektrotechnisch installat.	✓	
	- Uitvoerend CADtekenaar mechanische constr	✓	
	NT2		
	- Nederlands tweede taal richtgraad 1	✓	✓
	- Nederlands tweede taal richtgraad 2	✓	
	Personenzorg		
	- Interculturele medewerker	✓	✓
	Talen richtgraad 1 en 2		
	- Duits richtgraad 1	✓	✓
	- Engels richtgraad 1	✓	✓
	- Frans richtgraad 1	✓	
	- Spaans richtgraad 1	✓	✓
	Voeding		
	- bakkersgast	✓	
	- hulpkok	✓	✓
	- kok	✓	
	Totaal aantal opleidingen	35	12

Bijlage 13: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door CVO's – algemeen

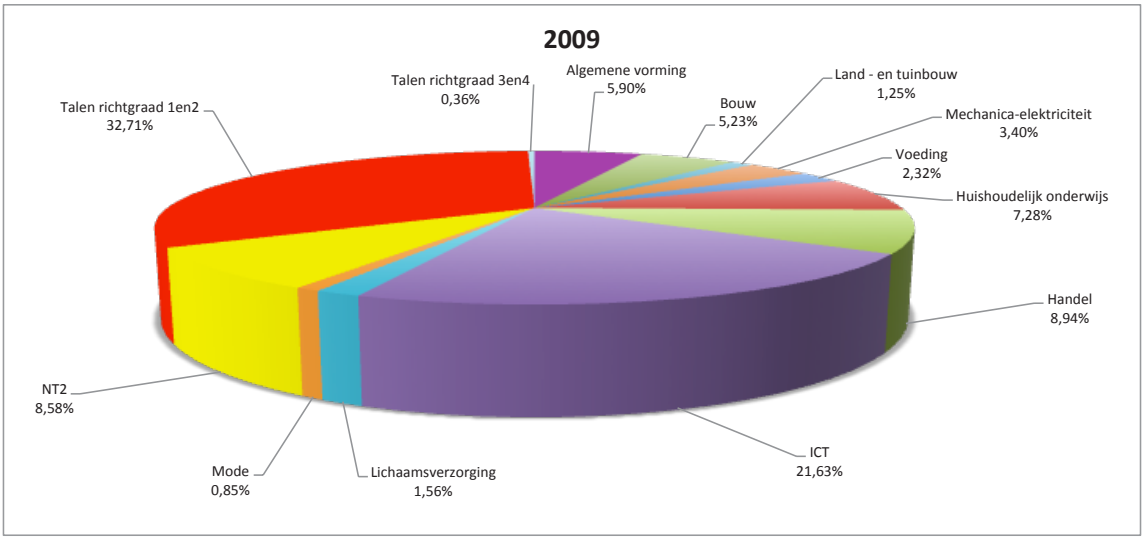

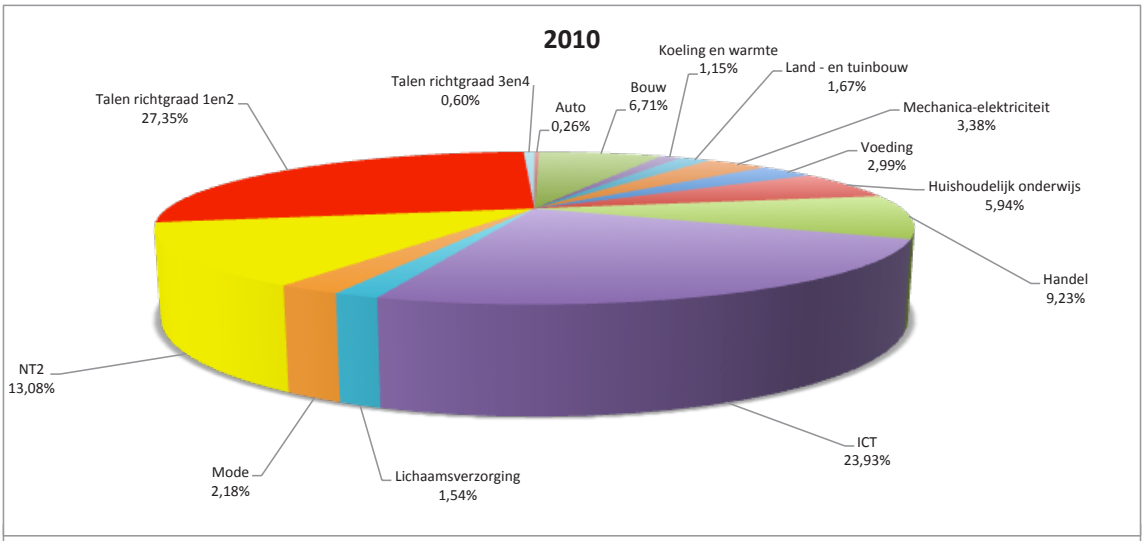

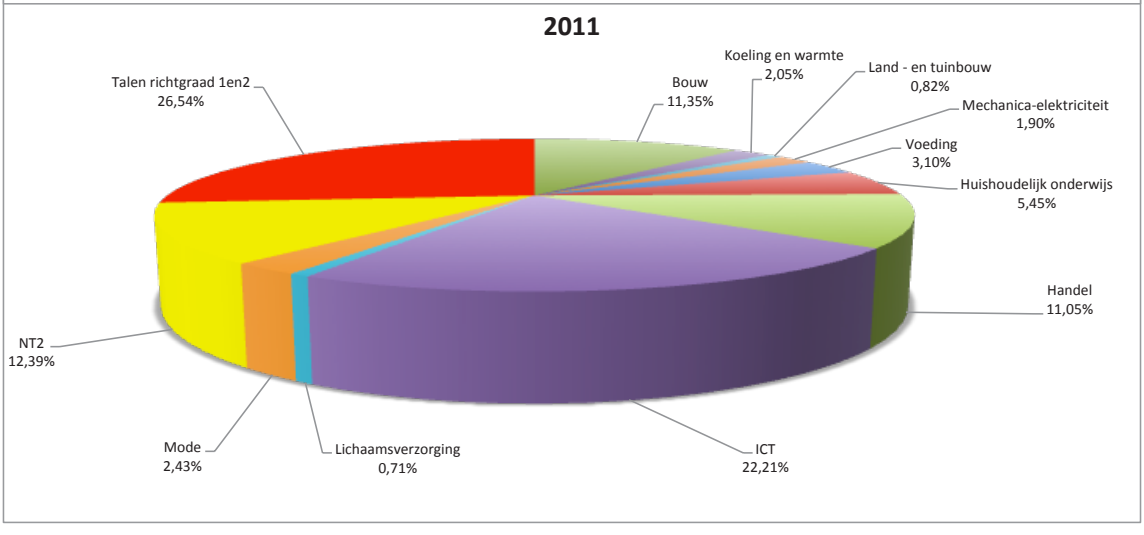

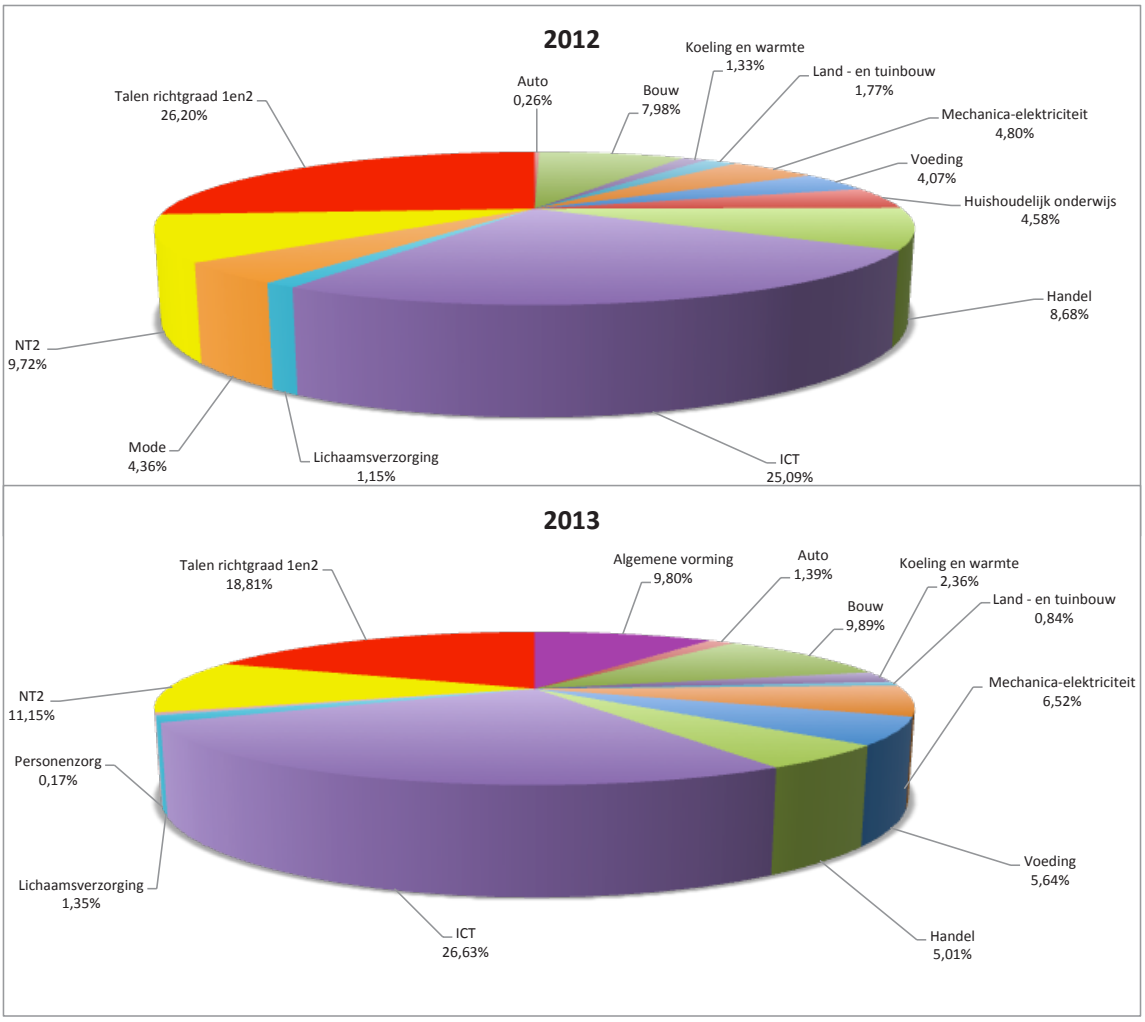

Figuur A: Overzicht van het aantal inschrijvingen per studiegebied (in %) per referteperiode van het onderwijsaanbod ingericht door CVO's

Tabel A (horende bij figuur 14)

Aantal ingeschreven cursisten in het onderwijsaanbod (studiegebieden) van de CVO's voor mannen en vrouwen per referteperiode

	Referteperiode				
	2009-2010	**2010-2011**	**2011-2012**	**2012-2013**	**2013-2014**
Studiegebied					
Algemene vorming	132	-	-	-	233
Auto	-	6	-	7	33
Bijzondere educat. noden	-	-	-	-	11
Bouw	117	157	304	216	235
Handel	200	216	296	235	119
Huishoudelijk Onderwijs	163	139	146	124	-
ICT	484	560	595	679	633
Koeling en warmte	-	27	55	36	56
Land- en tuinbouw	28	39	22	48	20
Lichaamsverzorging	35	36	19	31	32
Mechanica-elektriciteit	76	79	51	130	155
Mode	19	51	65	118	-
NT2	192	306	332	263	265
Personenzorg	-	-	-	-	4
Talen richtgraad 1 en 2	732	640	711	709	447
Talen richtgraad 1 en 2	8	14	-	-	-
Voeding	52	70	83	110	134
Totaal aantal cursisten	***2238***	***2340***	***2679***	***2706***	***2377***

Bijlage 14: Oplijsting van de ingerichte studiegebieden ingericht door CVO's per gevangenis per referteperiode

Studiegebieden

	Algemene vorming	Auto	Bijzondere educ.noden	Bouw	Handel	Huishoudelijk onderwijs	ICT	Koeling en warmte	Land – en tuinbouw	Lichaamsverzorging	Mechanica- elektriciteit	Mode	NT2	Personenzorg	Talen richtgraad 1en 2	Talen richtgraad 3 en 4	Voeding
Antwerpen																	
2009-2010																	
2010-2011							✓			✓			✓				
2011-2012					✓								✓				
2012-2013					✓		✓						✓				
2013-2014	✓				✓		✓						✓				
Brugge																	
2009-2010	✓				✓	✓	✓				✓	✓	✓		✓		
2010-2011		✓			✓	✓	✓				✓	✓	✓		✓		
2011-2012				✓	✓	✓	✓				✓	✓	✓		✓		
2012-2013					✓	✓	✓	✓			✓	✓	✓		✓		
2013-2014	✓										✓						
Dendermonde																	
2009-2010	✓						✓						✓		✓		
2010-2011							✓						✓		✓		
2011-2012				✓			✓						✓		✓		
2012-2013				✓			✓								✓		
2013-2014	✓			✓			✓						✓		✓		
Gent																	
2009-2010							✓						✓		✓		
2010-2011							✓						✓		✓		
2011-2012							✓						✓		✓		
2012-2013							✓						✓		✓		
2013-2014			✓				✓						✓	✓	✓		
Hasselt																	
2009-2010							✓										
2010-2011							✓										
2011-2012																	
2012-2013							✓								✓		
2013-2014							✓								✓		

	Algemene vorming	Auto	Bijzondere educ.noden	Bouw	Handel	Huishoudelijk onderwijs	ICT	Koeling en warmte	Land – en tuinbouw	Lichaamsverzorging	Mechanica- elektriciteit	Mode	NT2	Personenzorg	Talen richtgraad 1en 2	Talen richtgraad 3 en 4	Voeding
Hoogstraten																	
2009-2010							✓		✓								✓
2010-2011					✓		✓		✓								✓
2011-2012					✓		✓		✓								✓
2012-2013					✓		✓		✓						✓		✓
2013-2014							✓		✓						✓		✓
Ieper																	
2009-2010																	
2010-2011							✓										
2011-2012																	
2012-2013																	
2013-2014																	
Leuven - Centraal																	
2009-2010				✓	✓		✓										
2010-2011				✓	✓		✓								✓		
2011-2012				✓	✓		✓						✓		✓		
2012-2013				✓	✓		✓				✓				✓		
2013-2014	✓			✓	✓		✓				✓				✓		✓
Leuven - Hulp																	
2009-2010							✓										
2010-2011					✓		✓				✓						
2011-2012				✓			✓										
2012-2013				✓			✓										
2013-2014				✓			✓										
Mechelen																	
2009-2010					✓		✓						✓		✓		
2010-2011				✓	✓		✓				✓		✓		✓		
2011-2012				✓	✓		✓						✓		✓		
2012-2013				✓	✓		✓				✓				✓		
2013-2014					✓		✓				✓				✓		

	Studiegebieden																																							
	Algemene vorming	Auto	Bijzondere educ.noden	Bouw	Handel	Huishoudelijk onderwijs	ICT	Koeling en warmte	Land – en tuinbouw	Lichaamsverzorging	Mechanica- elektriciteit	Mode	NT2	Personenzorg	Talen richtgraad 1en 2	Talen richtgraad 3 en 4	Voeding		Algemene vorming	Auto	Bijzondere educ.noden	Bouw	Handel	Huishoudelijk onderwijs	ICT	Koeling en warmte	Land – en tuinbouw	Lichaamsverzorging	Mechanica- elektriciteit	Mode	NT2	Personenzorg	Talen richtgraad 1en 2	Talen richtgraad 3 en 4	Voeding
Merksplas																		**Wortel**																		
2009-2010	✓			✓	✓		✓						✓		✓		✓	2009-2010						✓							✓		✓		✓
2010-2011				✓	✓		✓						✓		✓		✓	2010-2011				✓	✓	✓							✓		✓		✓
2011-2012				✓	✓		✓				✓		✓		✓		✓	2011-2012				✓		✓									✓		✓
2012-2013				✓	✓		✓				✓		✓		✓		✓	2012-2013				✓		✓									✓		✓
2013-2014	✓			✓	✓		✓				✓		✓		✓		✓	2013-2014				✓		✓							✓		✓		✓
Oudenaarde																		**Sint – Gillis**																		
2009-2010	✓				✓								✓					2009-2010																		
2010-2011					✓		✓	✓										2010-2011							✓						✓				✓
2011-2012					✓		✓	✓										2011-2012							✓						✓		✓		✓
2012-2013					✓		✓	✓										2012-2013							✓						✓		✓		✓
2013-2014	✓	✓		✓			✓	✓			✓							2013-2014							✓										✓
Ruiselede																		**Vorst**																		
2009-2010						✓												2009-2010																		
2010-2011						✓			✓									2010-2011																		
2011-2012						✓			✓									2011-2012																		
2012-2013		✓							✓									2012-2013																		
2013-2014		✓		✓														2013-2014																		
Turnhout																																				
2009-2010					✓		✓								✓	✓																				
2010-2011					✓		✓								✓	✓																				
2011-2012							✓								✓																					
2012-2013							✓								✓																					
2013-2014							✓								✓																					

Bijlage 15: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door CVO's per gevangenis

Tabel A *Aantal ingeschreven cursisten in een studiegebied per gevangenis per referteperiode (horende bij figuur 15)*

Studiegebieden

	Algemene vorming	Auto	Bijzondere educ.noden	Bouw	Handel	Huishoudelijk onderwijs	ICT	Koeling en warmte	Land – en tuinbouw	Lichaamsverzorging	Mechanica- elektriciteit	Mode	NT2	Personenzorg	Talen richtgraad 1en 2	Talen richtgraad 3 en 4	Voeding
Antwerpen																	
2009-2010																	
2010-2011							23			1			98				
2011-2012					58								101				
2012-2013					35		14						131				
2013-2014	105				46		29						134				
Brugge																	
2009-2010	22				27	92	54				74	13	27		91		
2010-2011		6			47	81	81				52	45	15		71		
2011-2012				1	53	109	64				49	23	12		102		
2012-2013					38	104	61	7			48	53	25		104		
2013-2014	13										41						
Dendermonde																	
2009-2010	77						108						36		308		
2010-2011							112						49		224		
2011-2012				122			147						45		206		
2012-2013				53			143								164		
2013-2014	28			26			61						44		47		
Gent																	
2009-2010							25						2		73		
2010-2011							18						43		83		
2011-2012							21						39		87		
2012-2013							33						40		65		
2013-2014			4				52						45	1	60		
Hasselt																	
2009-2010							25										
2010-2011							17										
2011-2012																	
2012-2013							37								36		
2013-2014							105								19		

	Algemene vorming	Auto	Bijzondere educ.noden	Bouw	Handel	Huishoudelijk onderwijs	ICT	Koeling en warmte	Land – en tuinbouw	Lichaamsverzorging	Mechanica- elektriciteit	Bijlage	NT2	Personenzorg	Talen richtgraad 1en 2	Talen richtgraad 3 en 4	Voeding
Hoogstraten																	
2009-2010							19		19								16
2010-2011					18		15		21								18
2011-2012					37		26		14								16
2012-2013					26		26		18						35		18
2013-2014							22		20						15		19
Ieper																	
2009-2010																	
2010-2011							11										
2011-2012																	
2012-2013																	
2013-2014																	
Leuven - Centraal																	
2009-2010				30	46		35										
2010-2011				38	9		19								10		
2011-2012				25	18		37						11		19		
2012-2013				11	16		39				26				14		
2013-2014	19			52	12		16				37				40		12
Leuven - Hulp																	
2009-2010							33										
2010-2011					5		45				11						
2011-2012				13			35										
2012-2013				19			23										
2013-2014				24			22										
Mechelen																	
2009-2010					36		48						18		41		
2010-2011				10	15		47				14		14		26		
2011-2012				9	21		42						32		17		
2012-2013				11	35		55				24				13		
2013-2014					14		48				14				25		

	Studiegebieden																																							
	Algemene vorming	Auto	Bijzondere educ.noden	Bouw	Handel	Huishoudelijk onderwijs	ICT	Koeling en warmte	Land – en tuinbouw	Lichaamsverzorging	Mechanica- elektriciteit	Mode	NT2	Personenzorg	Talen richtgraad 1en 2	Talen richtgraad 3 en 4	Voeding		Algemene vorming	Auto	Bijzondere educ.noden	Bouw	Handel	Huishoudelijk onderwijs	ICT	Koeling en warmte	Land – en tuinbouw	Lichaamsverzorging	Mechanica- elektriciteit	Mode	NT2	Personenzorg	Talen richtgraad 1en 2	Talen richtgraad 3 en 4	Voeding
Merksplas																		**Wortel**																		
2009-2010	12			86	21		81						31		117		23	2009-2010						21							52		54		13
2010-2011				73	39		70						36		107		25	2010-2011				35	14	32							21		39		17
2011-2012				84	46		93				2		45		97		21	2011-2012				39		50									61		16
2012-2013				65	50		107				30		41		93		22	2012-2013				46		53									64		38
2013-2014	19			54	47		99				45		13		91		25	2013-2014				41		72							23		88		47
Oudenaarde																		**Sint – Gillis**																		
2009-2010	21				58								16					2009-2010																		
2010-2011					57		14	27										2010-2011						13							15				10
2011-2012					54		6	55										2011-2012						21							35		10		29
2012-2013					31		16	29										2012-2013						25							15		14		30
2013-2014	43	15		15			15	56			18							2013-2014						15											20
Ruiselede																		**Vorst**																		
2009-2010						23												2009-2010																		
2010-2011						10			9									2010-2011																		
2011-2012						11			8									2011-2012																		
2012-2013		7							30									2012-2013																		
2013-2014		18		22														2013-2014																		
Turnhout																																				
2009-2010					9		11								12	8																				
2010-2011					9		19								44	14																				
2011-2012							39								85																					
2012-2013							38								57																					
2013-2014							59								36																					

Tabel B (horende bij figuur 16)

Aantal ingeschreven cursisten (in%) in het onderwijsaanbod ingericht door CVO's per gevangenis per referteperiode in verhouding tot de totale gevangenispopulatie in de desbetreffende gevangenis

	Referteperiode				
	2009-2010	***2010-2011***	***201-20121***	***201-2013***	***2013-2014***
Antwerpen	-	20%	24%	27%	47%
Brugge	60%	60%	62%	64%	8%
Dendermonde	238%	189%	234%	160%	86%
Gent	28%	44%	42%	37%	45%
Hasselt	5%	4%	-	14%	24%
Hoogstraten	34%	44%	56%	73%	45%
Ieper	-	10%	-	-	-
Leuven Centraal	32%	22%	32%	30%	54%
Leuven Hulp	17%	32%	26%	21%	23%
Mechelen	122%	109%	111%	114%	85%
Merksplas	56%	53%	58%	61%	59%
Oudenaarde	61%	67%	79%	49%	101%
Ruiselede	40%	34%	33%	66%	70%
Sint - Gillis	-	6%	15%	11%	4%
Turnhout	22%	49%	64%	48%	37%
Vorst	-	-	-	-	-
Wortel	77%	140%	112%	94%	95%

Bijlage 16: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over de deelname aan het kwalificerend onderwijsaanbod ingericht door CVO's per classificatie naar statuut van de gedetineerden

Tabel A (horend bij figuur 17)

Aantal ingeschreven cursisten in het onderwijsaanbod (studiegebieden) van de CVO's opgesplitst per classificatie van de gevangenissen per referteperiode

	Referteperiode														
	2009-2010			**2010-2011**			**2011-2012**			**2012-2013**			**2013-2014**		
	Arrest- en strafhuizen	**Arresthuizen**	**Strafhzuien**	**Arrest- en strafhuizen**	**Arresthuizen**	**Strafhzuien**	**Arrest- en strafhuizen**	**Arresthuizen**	**Strafhzuien**	**Arrest- en strafhuizen**	**Arresthuizen**	**Strafhzuien**	**Arrest- en strafhuizen**	**Arresthuizen**	**Strafhzuien**
Studiegebied															
Algemene vorming	99	-	33	-	-	-	-	-	-	-	-	-	41	105	81
Auto	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	33
Bijzondere educ. noden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Bouw	-	-	116	10	-	146	132	13	148	64	19	122	26	24	184
Handel	72	-	125	71	5	137	74	58	155	73	35	123	14	46	59
Huishoudelijk Onderwijs	92	-	23	81	0	10	109	-	11	104	-	-	-	-	-
ICT	246	58	156	276	110	150	292	77	212	334	95	241	273	118	224
Koeling en warmte	-	-	-	-	-	27	-	-	55	7	-	29	-	-	56
Land- en tuinbouw	-	-	19	-	-	30	-	-	22	-	-	48	-	-	20
Lichaamsverzorging	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mechanica-elektriciteit	74	-	-	66	11	-	49	-	2	72	-	56	55	-	100
Mode	13	-	-	45	-	-	23	-	-	53	-	-	-	-	-
NT2	81	2	99	78	161	57	89	175	56	25	186	41	44	179	36
Personenzorg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Talen richtgraad 1 en 2	452	73	171	365	83	156	410	97	177	374	79	206	127	60	234
Talen richtgraad 3 en 4	8	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Voeding	-	-	52	-	10	60	-	29	53	-	30	78	-	20	103
Totaal aantal cursisten	***1137***	***133***	***794***	***1012***	***381***	***773***	***1178***	***449***	***891***	***1106***	***444***	***951***	***580***	***557***	***1130***

Bijlage 17: Cijfergegevens met betrekking tot de analyses over het opstellen van een profiel van een gedetineerde die deelneemt aan het kwalificerend onderwijsaanbod

VERHOUDING IN DEELNAME NAAR GESLACHT IN VERHOUDING MET DE TOTALE GEVANGENISPOPULATIE

Tabel A (horende bij figuur 18)

Verhouding tussen man/vrouw van de ingeschreven cursisten (in%) in het totale onderwijsaanbod in verhouding tot de totale gevangenispopulatie per referteperiode

	Man	Vrouw
2009-2010	36,7%	62,1%
2010-2011	44,7%	68,1%
2011-2012	48,9%	56,0%
2012-2013	46,4%	64,1%
2013-2014	43,1%	38,0%

VERHOUDING TUSSEN DEELNAME AAN HET AANBOD CBE EN CVO NAAR GESLACHT

Tabel B (horende bij figuur 19)

Verhouding tussen de ingeschreven cursisten in het aanbod ingericht enerzijds door CBE's en anderzijds door CVO's per referteperiode naar geslacht

	Referteperiode									
	2009-2010		2010-2011		2011-2012		2012-2013		2013-2014	
	CBE	CVO	CBE	CVO	CBE	CVO	CBE	CVO	CBE	CVO
Man	3,7%	96,3%	13,5%	86,5%	11,0%	89,0%	11,8%	88,2%	16,3%	83,7%
Vrouw	-	100,0%	9,8%	90,2%	11,0%	89,0%	11,3%	88,7%	17,9%	82,1%

AANTAL CURSISTEN (IN %) IN HET TOTALE ONDERWIJSAANBOD NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN NATIONALITEIT

Tabel C (horende bij figuur 20 en 23)

Aantal ingeschreven cursisten (in%) in het totale onderwijsaanbod opgesplitst in leeftijdscategorieën, geslacht en nationaliteit

	Referteperiode				
	2009-2010	*2010-2011*	*2011-2012*	*2012-2013*	*2013-2014*
♂ *en* ♀					
Leeftijd					
<15	-	0,07%	0,03%	-	0,04%
15-24	20,5%	18,4%	16,6%	18,1%	15,4%
25-34	38,7%	41,5%	42,5%	40,0%	41,8%
35-44	31,4%	25,9%	26,2%	26,0%	25,3%
45-54	7,0%	10,5%	10,6%	11,5%	12,5%
55-64	1,6%	2,7%	2,5%	2,6%	3,2%
>65	0,8%	0,9%	1,7%	1,9%	1,7%
Geslacht					
♂	92,5%	92,8%	94,0%	92,5%	95,3%
♀	7,5%	7,2%	6,0%	7,5%	4,7%
Totaal (n)	***2317***	***2696***	***3009***	***3068***	***2844***
Enkel ♂					
Nationaliteit					
Belg	65,6%	68,6%	69,3%	74,0%	60,0%
Niet – Belg	34,4%	31,4%	30,7%	26,0%	40,0%
Totaal (n)	***2143***	***2503***	***2828***	***2837***	***2710***

AANTAL CURSISTEN (IN %) IN HET ONDERWIJSAANBOD BASISEDUCATIE NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN NATIONALITEIT

Tabel D (horende bij figuur 21 en 24)
Aantal ingeschreven cursisten (in %) in het onderwijsaanbod basiseducatie opgesplitst in leeftijdscategorieën, geslacht en nationaliteit

	Referteperiode				
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
♂ *en* ♀					
Leeftijd					
<15	-	0,6%	0,3%	-	0,2%
15-24	24,1%	20,5%	19,4%	21,3%	14,3%
25-34	40,5%	39,3%	44,2%	40,1%	45,0%
35-44	27,8%	26,4%	23,9%	24,9%	25,7%
45-54	2,5%	9,3%	9,1%	11,0%	10,7%
55-64	-	2,5%	1,5%	1,7%	2,6%
>65	5,1%	1,4%	1,5%	1,1%	1,5%
Geslacht					
Man	100,0%	94,7%	93,9%	92,8%	94,9%
Vrouw	0,0%	5,3%	6,1%	7,2%	5,1%
Totaal (n)	***79***	***356***	***330***	***362***	***467***
Enkel ♂					
Nationaliteit					
Belg	13,9%	39,8%	40,3%	48,5%	56,0%
Niet – Belg	86,1%	60,2%	59,7%	51,5%	44,0%
Totaal (n)	***79***	***337***	***310***	***336***	***443***

AANTAL CURSISTEN (IN %) IN HET ONDERWIJSAANBOD INGERICHT DOOR CVO'S NAAR LEEFTIJD, GESLACHT EN NATIONALITEIT

Tabel E (horende bij figuur 22 en 25)

Aantal ingeschreven cursisten (in %) in het onderwijsaanbod ingericht door CVO's opgesplitst in leeftijdscategorieën, geslacht en nationaliteit

	Referteperiode				
	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
♂ *en* ♀					
Leeftijd					
15-24	20,3%	18,1%	16,2%	17,7%	15,6%
25-34	38,6%	41,8%	42,3%	40,0%	41,1%
35-44	31,5%	25,8%	26,4%	26,2%	25,2%
45-54	7,2%	10,6%	10,8%	11,5%	12,9%
55-64	1,7%	2,8%	2,6%	2,7%	3,4%
>65	0,7%	0,8%	1,7%	2,0%	1,7%
Geslacht					
Man	92,2%	92,6%	94,0%	92,4%	95,4%
Vrouw	7,8%	7,4%	6,0%	7,6%	4,6%
Totaal (n)	***2238***	***2340***	***2679***	***2706***	***2377***
Enkel ♂					
Nationaliteit					
Belg	68,4%	73,1%	72,9%	77,4%	60,8%
Niet – Belg	31,6%	26,9%	27,1%	22,6%	39,2%
Totaal (n)	***2064***	***2166***	***2518***	***2501***	***2267***

WETENSCHAPSwinkel Antwerpen

Vlaanderen
verbeelding werkt